

§ 1 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Carl B Hamilton* (L) avsagt sig uppdraget som ersättare i riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Anmälan om ersättare för statsråd

Förste vice talmannen anmälde att *Martin Melin* (L) inträtt som ersättare för statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L) från och med den 22 augusti och tills vidare.

§ 3 Anmälan om ersättare

Förste vice talmannen anmälde att *Lena Bäckelin* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Kalle Olsson* (S) under tiden för hans ledighet den 16 oktober 2023–1 maj 2024.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Lena Bäckelin* som suppleant i socialförsäkringsutskottet och i utbildningsutskottet under *Kalle Olssons* ledighet.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 16 oktober 2023–1 maj 2024* till

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Lena Bäckelin (S)

suppleant i utbildningsutskottet
Lena Bäckelin (S)

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2022/23:28 för tisdagen den 23 maj i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från trafikutskottet.

§ 6 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2022/23:410

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:410 Arbetsförmedlingens felaktiga utbetalningar till fristående leverantörer av Serkan Köse (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 september 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 17 augusti 2023

Arbetsmarknadsdepartementet

Johan Pehrson (L)

Enligt uppdrag

Kerstin Bynander

Expeditionschef

§ 7 Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2022/23:FPM98 Lagstiftningspaket om stärkt investerarskydd på finansiella marknader *COM(2023) 279*, *COM(2023) 278* till finansutskottet

2022/23:FPM99 Förordning om ändrade minimikrav för längden på raster samt dygns- och veckovila för bussförare *COM(2023) 256* till trafikutskottet

2022/23:FPM100 Meddelande om granskning av viseringsfria länder *COM(2023) 297* till socialförsäkringsutskottet

2022/23:FPM101 Förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna vid gränsöverskridande situationer *COM(2023) 280* till civilutskottet

2022/23:FPM102 Revidering av olycksutrednings-, hamnstatskontroll- respektive flaggstatsdirektivet *COM(2023) 271*, *COM(2023) 272*, *COM(2023) 270* till trafikutskottet

2022/23:FPM103 Förslag till ändring av direktivet om föroreningar från fartyg *COM(2023) 273* till trafikutskottet

2022/23:FPM104 Förordning för Europeiska sjösäkerhetsbyrån (EMSA) *COM(2023) 269* till trafikutskottet

2022/23:FPM105 EU:s årsbudget 2024 och teknisk justering av fleråriga budgetramen för 2024 *COM(2023) 320* till finansutskottet

2022/23:FPM106 Interinstitutionellt etikorgan *COM(2023) 311* till konstitutionsutskottet
2022/23:FPM107 En övergripande strategi för psykisk hälsa *COM(2023) 298* till socialutskottet
2022/23:FPM108 Förslag till revidering av systemet för Europeiska unionens egna medel *COM(2023) 330*, *COM(2023) 331* till finansutskottet
2022/23:FPM109 Förordning om hållbarhetsbetyg *COM(2023) 314* till finansutskottet
2022/23:FPM110 Förslag till Europeiska rådets beslut om Europaparlamentets sammansättning, till konstitutionsutskottet
2022/23:FPM111 Översyn av den fleråriga budgetramen (MFF) för perioden 2021–2027 *COM(2023) 337*, *COM(2023) 338*, *COM(2023) 335*, *COM(2023) 336* till finansutskottet
2022/23:FPM112 Gemensamt meddelande om EU och Latinamerika och Karibien *JOIN(2023) 17* till utrikesutskottet
2022/23:FPM113 Beslut om undertecknande och ingående av avtal om underlättande av hållbara investeringar mellan Europeiska unionen och Republiken Angola *COM(2023) 313*, *COM(2023) 312* till utrikesutskottet
2022/23:FPM114 Direktiv om snabbare och säkrare skattelättnad för överskjutande källskatt (FASTER) *COM(2023) 324* till skatteutskottet
2022/23:FPM115 En europeisk strategi för ekonomisk säkerhet *JOIN(2023) 20* till näringsutskottet

§ 8 Svar på interpellation 2022/23:377 om gasattacker mot skolflickor i Iran

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig på vilket sätt regeringen har agerat i frågan om gasattacker på iranska skolflickor. Vidare har hon frågat om jag driver frågan om en oberoende FN-utredning av attackerna. Hon har också frågat på vilket sätt Sverige arbetar för att sätta press på den iranska regimen att skydda alla flickor från våld och säkerställa deras rätt till utbildning och om jag avser att fördöma attackerna mot iranska skolflickor.

Olika uppgifter har cirkulerat om gasattacker vid iranska lärosäten, i medier, i rapporter från civilsamhällsorganisationer och även från iranska företrädare, rörande bland annat omfattning och förövare. Framst flickor ska ha drabbats. Informationen är mycket oroande, men samtidigt knapphändig, och ibland motstridig.

De iranska myndigheterna har visserligen tillsatt en så kallad parlamentarisk kommitté för att undersöka händelserna, men hittills utan trovärdiga slutsatser eller ansvarsutkrävande.

Som jag återkommande framfört här i kammaren och i andra sammanhang, ser regeringen med största allvar på situationen för mänskliga rättigheter i Iran. Den förblir mycket oroande. Med anledning av händelseutvecklingen under det senaste året har regeringen kraftfullt fördömt iranska myndigheters kränkningar av mänskliga rättigheter såväl i uttalanden som i direkta samtal med iranska företrädare. Jag kommer att fortsätta ta upp MR-situationen med min iranske motpart.

Sverige har också verkat inom såväl FN som EU för att öka det politiska trycket på Iran och ge internationellt stöd till befolkningens rättmätiga krav på respekt för mänskliga rättigheter.

Inom FN har Sverige verkat för att öka fokus på situationen i Iran, inte minst för kvinnor och flickor. I november 2022 stödde Sverige att FN:s råd för mänskliga rättigheter höll en specialsession med fokus på ansvarskrävande för Mahsa Jina Aminis död och våldet och övergreppen i Iran. Vid mötet beslutade rådet att upprätta en oberoende undersökningsmekanism (fact-finding mission) för att undersöka Irans agerande i samband med protesterna. De experter som ingår gav en muntlig uppdatering vid den session med FN:s råd för mänskliga rättigheter som ägde rum i juni och juli i Genève.

FN:s generalförsamling antog i november 2022 den årliga resolutionen om situationen för mänskliga rättigheter i Iran. Sverige har inom ramen för EU-samordning aktivt verkat för tydliga skrivningar, som bland annat fördömer våldet mot demonstranter i demonstrationer där kvinnor och flickor intagit en ledande roll. I december 2022 uteslöts Iran ur FN:s kvinnokommission, vilket Sverige välkomnade. Sverige och EU stöder också FN:s specialrapportör för Iran, som har ett särskilt uppdrag att bevaka MR-utvecklingen.

Inom EU har regeringens inriktning hela tiden varit att Sverige, i synnerhet under vårt roterande ordförandeskap i ministerrådet, ska verka för kraftfullast möjliga linje mot den iranska regimens förtryck, inom ramen för EU-enighet. Sedan protesterna utbröt för snart ett år sedan är Iran ett av de länder som tagits upp vid flest tillfällen då EU:s utrikesministrar sammanträtt i rådet för utrikes frågor. I december antogs rådsslutsatser som var en tydlig signal från EU:s sida om en skärpt Iran-politik. EU har också vidtagit kraftfulla åtgärder, bland annat genom att vid varje sådant rådsmöte utöka sanktionerna mot Iran, bestående av bland annat av inreseförbud och frysning av tillgångar i EU. Sanktionslistningarna omfattar en rad iranska aktörer som varit inblandade i kränkningar av mänskliga rättigheter. Inom EU ser vi kontinuerligt över vilka verktyg som är mest effektiva för att upprätthålla trycket på Iran, inklusive ytterligare sanktioner, i syfte att påverka situationen till det bättre, inte minst för de iranska kvinnorna och flickorna.

Anf. 2 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret på min interpellation angående giftattacker mot skolflickor i Iran!

Svaret är i många delar positivt och bra, och jag välkomnar verkligen det som regeringen har gjort när det gäller situationen i Iran och de åtgärder som har vidtagits. Men jag anser att utrikesministern hade kunnat vara betydligt tydligare och skarpare i sitt ställningstagande angående giftattackerna mot skolflickor, som interpellationen ju handlar om.

Jag skrev interpellationen före sommaren. Sedan dess har mycket hänt. Vi ser att det inte längre är samma fokus på flickors och kvinnors situation i Iran. Men det betyder inte att vi får luta oss tillbaka. Sverige och omvärlden måste fortsätta att på ett mycket tydligt sätt stå upp för flickors och kvinnors rättigheter i Iran och för demokrati och mänskliga rättigheter.

Det råder ingen som helst tvekan om att giftattackerna verkligen ägt rum och drabbat tusentals och åter tusentals unga skolflickor. Det är något som en rad oberoende källor och medier vittnar om som till exempel Amnesty International och Human Rights Watch.

Sedan slutet av förra året har internationella medier rapporterat om hur flickor i Iran utsatts för attacker med giftig gas i skolan. Den första attacken ägde rum den 30 november i staden Qom. Då förgiftades 18 flickor. Sedan dess har tusentals och åter tusentals flickor utsatts, varav många har tvingats att uppsöka sjukhus.

Enligt Amnesty International rapporterar man om att över 300 attacker ägt rum och 13 000 flickor tvingats uppsöka sjukhus som resultat av giftattackerna. Myndigheterna i Iran har vägrat att bekräfta uppgifterna. Tvärtom har myndigheterna snarare underskattat allvaret och omfattningen av attackerna. Skolflickors symtom har avfärdats som stress, dåligt beteende eller som mental smitta. Gasförgiftningarna har orsakat hostningar, andningsbesvär, hjärtklappning, huvudvärk, illamående och förlorad känsel i ben och armar.

Skolflickor i Iran har visat på ett oerhört mod och gått spetsen för protestaktionerna som fick sin början i september i fjol då 22-åriga Jina Mahsa Amini dog efter att ha blivit misshandlad av moralpolisen för att hon burit slöjan på fel sätt. Det var något som ledde till massprotester runt om i landet och i omvärlden. Skolflickor visade sitt stöd till demonstranterna bland annat genom att ta av sig huvudduken i skolan. Syftet med giftattackerna är tydligt. Det handlar om hämnd för flickornas engagemang och om att hindra skolflickor att gå i skolan.

Den iranska regimen har gripit ett antal misstänkta, men man har misslyckats med att utreda attackerna på allvar. Attackerna är ett allvarligt hot mot miljontals iranska flickors rätt till utbildning och hälsa. De ansvariga måste ställas till svars. Flickorna måste få upprättelse.

På vilket sätt arbetar Sverige för att sätta press på den iranska regimen för att skydda flickor mot våld och säkerställa deras rätt till utbildning? Tänker utrikesministern med kraft driva frågan om en oberoende utredning i FN angående giftattackerna mot skolflickor i Iran? Och avser utrikesministern att kraftigt fördöma attackerna mot iranska skolflickor?

Anf. 3 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Jag delar till fullo interpellantens oro vad gäller gasattacker på skolflickor i Iran. Även om omständigheterna förblir oklara är det viktigt att omvärlden fortsätter att noga följa detta liksom allmänt situationen för mänskliga rättigheter i Iran.

De stora demonstrationer som vi såg sprida sig efter Mahsa Jina Aminis död förra året har visat djupet i befolkningens missnöje över förhållandena i landet. Kvinnor och flickor spelade en ledande roll, och iranska myndigheter svarade med en våldsam repression. Flera personer har avrättats för handlingar kopplade till protesterna, flera riskerar att dömas till döden och många tusentals är frihetsberövade. Även om protesterna har avtagit består missnöjet.

Sverige fortsätter att göra allt vi kan för att bidra till ett starkt internationellt tryck som stöder det iranska folkets rättmätiga krav på respekt för

mänskliga rättigheter och tydligt markerar att Irans agerande får internationella konsekvenser.

Interpellanten frågar på vilket sätt Sverige gör detta. EU är vår viktigaste plattform. Sedan förra höstens protester inleddes har EU agerat resolut och genomgående skärpt sin Iranpolitik. Liksom jag själv har EU gemensamt med full kraft fördömt Irans agerande. Situationen i Iran har sedan protesterna inleddes i september 2022 tagits upp i nästan samtliga EU:s utrikesministermöten. Sverige är ett av de länder som har vidhållit vikten av att Iran står kvar på dagordningen när EU:s utrikesministrar träffas.

I december förra året antogs nya rådsslutsatser avseende Iran – ett omfattande dokument som tydligt lägger fast EU:s gemensamma syn på utvecklingen och på relationen med Iran. Rådsslutsatserna innebär en tydlig skärpning av vår politik gentemot Iran och utgör en god grund för EU:s fortsatta agerande, och Sverige har varit pådrivande i detta arbete.

Sanktioner är ett centralt verktyg i vår och i EU:s politik gentemot Iran. Nya sanktionspaket under EU:s sanktionsregim mot kränkning av mänskliga rättigheter i Iran har antagits av EU i oktober, november, december, januari, februari, mars, april, maj, juni och juli. Sverige fortsätter att aktivt bidra i diskussionen inom EU som medlemsland och tidigare i rollen som EU-ordförande till kraftfullast möjliga EU-agerande.

Fortsatt EU-enighet bakom våra åtgärder är centralt. EU ska agera med samlad kraft för maximalt genomslag i denna fråga. Detta är en viktig utgångspunkt för vårt agerande, men det hindrar inte att vi aktivt bidrar till skarpa åtgärder mot Iran.

Anf. 4 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för förtydligandet! Jag är väldigt glad för att utrikesministern delar min oro och säger att Sverige kommer att följa situationen i Iran mycket noga och jobba för detta i EU med skärpta sanktioner och annat sådant som jag tycker är jätteviktigt.

Men jag hör fortfarande inte något om att driva frågan om en oberoende utredning i FN angående giftattackerna. Jag hör inte heller ett tydligt avståndstagande och fördömande av just giftattackerna, som ju interpellationen handlar om. Jag skulle vilja att ministern tydliggör det.

Giftattackerna måste ses mot bakgrund av händelserna som inleddes med att 22-åriga Mahsa Jina Amini dog efter att ha blivit misshandlad i häktet för att ha burit slöjan på fel sätt. Det ledde till massprotester både i Iran och i övriga världen, och demonstranterna krävde att regimen skulle avgå.

Protesterna handlade om så mycket mer än bara rätten att klä sig som man vill. Händelsen var en gnista som tände en eld hos det iranska folket, som alltför länge förvägrats grundläggande demokratiska och mänskliga rättigheter. Tusentals demonstranter greps, hundratals dödades och många har till och med avrättats som ett resultat av demonstrationerna.

Moralpolisen drog sig tillfälligt tillbaka, men nu ser vi återigen hur de patrullerar Teherans gator. Vi ser inte längre de stora demonstrationerna och protesterna, för det har helt enkelt blivit för farligt att demonstrera. Men protesterna har inte avstannat, utan de tar sig nya uttryck.

Det är otroligt viktigt att Sverige och omvärlden fortsätter att stå upp för kvinnors och flickors rättigheter, för demokrati och för mänskliga

rättigheter i Iran. Alla de tusentals unga skolflickor som så modigt har stått upp för sina rättigheter ska inte ha kämpat förgäves. Alla de tusentals unga skolflickor som utsatts för de brutala giftattackerna måste få upprättelse. Det handlar om barn som har utsatts för ett brutalt övergrepp. Vi måste se till att skolflickorna garanteras fortsatt skolgång. Vi vet hur viktigt det är med skolgång, särskilt för flickor i ett land som Iran.

Enligt Amnesty har myndigheterna bland annat hemlighållit information om giftattackerna, och man har inte vidtagit tillräckligt starka åtgärder för att skydda barnen. Protester från bland annat lärarfacket har bemötts med våld, pepparsprej och tårgas. Demonstranter och journalister har fängslats. Det finns också misstankar om att den iranska lagstiftningen som diskriminerar och nedvärderar kvinnor uppmuntrar gärningsmännen att ta lagen i egna händer. Det finns med största sannolikhet kopplingar till iranska myndigheter bakom giftattackerna.

Från flera håll har röster höjts för en oberoende utredning av FN. Jag menar att Sverige i EU och i FN bör agera för att fler länder ansluter sig till att få till en FN-ledd utredning av giftattackerna mot skolflickor. Det skulle sätta fokus på frågan på ett tydligt sätt och öka trycket på den iranska regimen.

Är ministern beredd att driva frågan i FN och EU om en FN-ledd utredning om giftattacken mot skolflickorna? Och är ministern beredd att tydligt fördöma giftattackerna?

Anf. 5 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Som jag tog upp i mitt svar har Sverige inom FN agerat på flera sätt vad gäller situationen för mänskliga rättigheter i Iran, inklusive kvinnors och flickors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter.

Den oberoende undersökningsmekanism, fact-finding mission, som inrättades för att undersöka Irans agerande i samband med protesterna vid den specialsession med FN:s råd för mänskliga rättigheter den 24 november 2022 som bland andra Sverige begärde är en viktig aktör i sammanhanget.

Sverige uttryckte tillsammans med de övriga nordiska och de baltiska länderna under mötet vårt starka stöd för denna mekanism, som består av en grupp oberoende experter. EU var också pådrivande i frågan vid specialsessionen i rådet där det beslutades om undersökningsmekanismen.

Expertgruppen är alltså ett viktigt verktyg för att internationellt stödja ansvarsutkrävande. Den har under sommaren avgett en muntlig uppdatering vid en session i FN:s råd för mänskliga rättigheter som inleddes i juni i Genève. Där framgick att gruppen avser att undersöka just frågan om gasattacker som en del av sitt mandat. Vi välkomnar detta och kommer att följa och stödja gruppens arbete.

Som jag nämnde i mitt svar har de iranska myndigheterna visserligen tillsatt en så kallad parlamentarisk kommitté för att undersöka händelserna, men det har hittills varit utan trovärdiga slutsatser eller ansvarsutkrävande.

Expertgruppen samarbetar med Javaid Rehman, som är FN:s specialrapportör för mänskliga rättigheter i Iran. Rehman lade vid FN:s råd för mänskliga rättigheters session tidigare i år fram sin senaste rapport om situationen i Iran. Vidare förlängdes specialrapportörens mandat med ett år i en resolution som innehöll starka fördömanden av de allvarliga kränk-

ningarna av mänskliga rättigheter i Iran som vi har sett. Sverige och övriga EU stödde resolutionen.

Sverige stöder Javaid Rehmans viktiga arbete. I mars fördömde Rehman tillsammans med bland andra FN:s särskilda rapportör för rätten till utbildning, Farida Shaheed, den iranska statens oförmåga att skydda skolflickor mot gasattacker och att snabbt genomföra utredningar.

Som jag sa i min tidigare replik har jag precis som EU med full kraft fördömt Irans agerande, och det tänker jag fortsätta göra.

Anf. 6 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Tack, ministern, för det fortsatta svaret! Jag instämmer verkligen i hur viktig den här expertgruppen är, såklart, och hoppas att regeringen kommer att fortsätta fokusera på att den kommer till ett resultat. Jag hoppas också att vi kommer att fortsätta lyfta frågan om gasattacker mot skolflickor på ett tydligt sätt så att vi verkligen kan utreda vad som hänt i den frågan. Tusentals och åter tusentals unga skolflickor har blivit offer för giftattacker i Iran, och det får inte tystas ned och glömmas bort.

Gärningsmännen vill bestraffa eleverna för fredligt motstånd: Runt om i landet har dessa motsatt sig strikta klädkoder genom att ta av sig sina huvuddukar på offentliga platser, såsom i skolor. Gasattacker är ett hot mot skolflickornas hälsa och framtid. De förstör barns möjligheter till jämlik och trygg skolgång. Det är alltså otroligt viktigt att vi går på djupet med detta och inte ger oss. Vi måste fortsätta trycka på tills vi verkligen får svar och de ansvariga ställs inför rätta, så att detta inte fortsätter och tystas ned.

Sverige och omvärlden kan inte se på medan flickors och kvinnors rättigheter fortsätter att kränkas varje dag i en av världens hårdaste diktaturer. Vi måste fortsätta stå upp för flickors och kvinnors rättigheter i Iran och för demokrati och mänskliga rättigheter varje dag. Även om vi inte längre ser de här stora protesterna på gatorna fortsätter protesterna på ett annat sätt, och vi måste verkligen stå bakom det iranska folkets kamp för demokrati och mänskliga rättigheter, inte minst flickors och kvinnors.

Anf. 7 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Det finns inom EU en stor samsyn i fråga om vikten av fortsatt kritisk dialog med Iran. Genom kritisk dialog kan vi kommunicera våra värden och ge stöd till det iranska folket, som inte skulle gagnas av landets ytterligare isolering.

Sverige och övriga EU behöver även den kritiska dialogen för att kunna motverka risken för regional kärnvapenspridning och för att kunna agera i svåra konsulära ärenden som EU-medborgare, inklusive svenskar, som frihetsberövas i Iran.

Jag vill här också ta upp Irans avrättning av den svensk-iranske medborgaren Habib Chaab i maj i år. Vi ser med största allvar på avrättningen, som naturligtvis påverkar den bilaterala relationen negativt. Det var med bestörtning vi mottog beskedet, och jag fördömde omedelbart avrättningen. Utrikesdepartementet kallade upp den iranske ambassadören för att protestera, och även Sveriges ambassadör i Teheran framförde protester. Ett enhälligt EU-uttalande fördömde också avrättningen.

Vi fortsätter att lyfta situationen för mänskliga rättigheter i direkta kontakter med Iran. I samordning med andra EU-stater har vi också kallat upp

Irans ambassadör för att på så sätt markera när Iran trappat upp repressionen. Åtgärder vidtas även genom vår ambassad i Teheran, både i dess nationella kapacitet och tidigare i år, under EU-ordförandeskapet, som lokal samordnare av EU:s medlemskrets.

Regeringen fortsätter alltså oförtröttligt att via alla lämpliga plattformar arbeta för att upprätthålla trycket på Iran bilateralt, genom EU och i FN. Jag tackar interpellanten så mycket för möjligheten att få utveckla regeringens Iranpolitik här i kammaren i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:134
22 augusti

Svar på
interpellationer

§ 9 Svar på interpellation 2022/23:396 om betygsinflation

Anf. 8 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Daniel Riazat har frågat mig vad jag avser att göra för att komma till rätta med betygsinflationen.

Jag vill börja med att instämma med interpellanten i att det är av största vikt att det går att lita på de betyg som sätts. I Sverige används betyg både när man söker arbete och för tillträde och urval till utbildning. Att betygen är rättvisande och speglar en individs kunskapsnivå är av stor vikt både för individen, för samhället och för omvärlden. Både lärare och rektor har ett ansvar att se till att betyg sätts i enlighet med bestämmelserna. Betygsättning utgör myndighetsutövning, och ytterst har varje skolhuvudman ansvar för att skollagen (2010:800) och andra bestämmelser följs.

Det finns i dag stora problem med hur systemet är konstruerat och i praktiken fungerar. Det har påvisats i flera rapporter, bland annat i Statens skolverks analyser av betygsättningen i grund- och gymnasieskolan och i Statens skolinspektions kvalitetsgranskningar.

En förklaring till den bristande likvärdigheten är enligt Skolverket svårigheten för lärare på olika skolor att finna en samsyn i bedömningen. Det är enligt myndigheten nödvändigt med en systemförändring. Behovet av att se över betygssystemet lyfts även av Riksrevisionen, som vid sin granskning av statens insatser för likvärdighet i betygsättningen rekommenderat regeringen att utreda hur betygsättningen kan bli mer likvärdig.

Det har också kommit fram flera uppgifter om påtryckningar gentemot betygsättande lärare om så kallade glädjebetyg eller fuskbetyg, som jag hellre kallar dem. Av forskningsrapporten *Resultat och betygsättning i gymnasiefriskolor* (SNS Analys 88, 2022) framgår att fristående skolor har en mer generös betygsättning än kommunala. Betygsinflation är dock ett problem hos både enskilda och offentliga huvudmän.

När det gäller betygssystemet har regeringen redan vidtagit flera åtgärder under denna mandatperiod. Både Skolverket och Statens skolinspektion har fått uppdrag i sina regleringsbrev som syftar till att främja en mer likvärdig betygsättning.

Den 22 juni i år tillsatte regeringen också en utredning som ska analysera och föreslå förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering. Utredaren ska bland annat analysera för- och nackdelar med systemet för betygsättning och meritvärdering i det svenska skolväsendet i relation till andra länders system och lämna förslag på förändringar. För-

slagen ska syfta till att betyg och meritvärden från grundskolan och gymnasieskolan mer rättvisande ska spegla elevers ämneskunskaper samt till att motverka betygsinflation.

Felaktiga betyg drabbar både eleven och samhället i stort, och det är uppenbart att det krävs förändringar i vårt system. Det är dock viktigt att det först utreds ordentligt.

När det gäller fristående skolor gav regeringen den 7 juli i år Utredningen om vinst i skolan (U 2022:08) ett omfattande tilläggsdirektiv som syftar till att öka kvaliteten i verksamheterna. Det ska inte finnas något utrymme för oseriösa och olämpliga aktörer.

Jag ser fram emot konkreta förslag att ta vidare från båda dessa utredningar. Systematiska avvikelser i betygen och påtryckningar på lärare för att sätta högre betyg får inte förekomma. Det måste gå att lita på betygen. De ska på ett rättvisande sätt spegla elevens kunskapsnivå oavsett vilken skola eleven gått på eller vilken lärare som satt betyget.

Anf. 9 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Tack till skolministern för svaret på denna fråga!

Sverige har ett extremt utbildningssystem. Som enda land i världen har vi fri dragningsrätt på de skattemedel som ska gå till barnens utbildning och omsorg. Detta system, vars logik är en marknadslogik, sätter skolkoncerners rätt till vinster före rätten till kunskap och bildning.

Den marknadsanpassade skolan har lett till många saker. Den har lett till segregation. Den har lett till att ojämlikheten späs på i vårt samhälle. Den har lett till att barn inte får den kunskap och bildning de har rätt till. Den har också lett till att vi inte längre kan lita på det betygssystem vi har. Det privatiseringsexperiment som marknadsskolan innebär har förstört möjligheterna för tusentals barn och försämrat arbetsvillkoren för olika yrkeskategorier i förskolan och skolan.

Den senaste tiden har frågan om fuskbetygen diskuterats såväl i medierna som bland dem som verkar inom utbildningsväsendet. Betygsättning är myndighetsutövning. Oavsett synen på betyg – jag vet att vi tycker olika där – är det av största vikt att man kan lita på myndighetsutövningen. Men tyvärr har betygen blivit ett marknadsverktyg för skolorna, för att locka till sig elever. Det är framför allt vinstdrivande privatskolor som utmärker sig.

Vänsterpartiet ser inte fler nationella prov eller andra vilseledande och – ursäkta språket! – innehållslösa förslag som lösningar på denna problematik. Även om anledningarna till betygsinflation är flera måste roten till problemet, det vill säga marknadsskolan, hanteras. Det enda sättet att komma till rätta med situationen är att avskaffa marknadsskolesystemet.

En åtgärd som går att vidta är till exempel att se till att skolpengen endast kan användas till skolverksamhet och inte till våffelstugor och livsmedelsbutiker, som vissa friskolor har använt den till.

Under våren har bland andra rektorn för Handelshögskolan lyft upp att det har gått så långt att de inte längre kan lita på betygen från ett stort antal skolor vars elever söker sig till denna högskola. Eleverna har inte med sig de kunskaper som betygen anger. Det snedvrider konkurrensen och tränger undan eleverna från andra skolor som har fått betyg som faktiskt motsvarar deras kunskaper.

Då ska vi ändå komma ihåg att Handelshögskolan är och alltid har varit en del av högerns alibi när det kommer till högre utbildning och forskning. När till och med de säger att det är fel på systemet kan man fundera på varför regeringen inte gör någonting.

Med anledning av detta ställde jag en fråga till skolministern med rubriken: Falsa betyg. Frågan löd: Vad avser statsrådet att göra för att komma till rätta med betygsinflationen?

Jag har fått ett svar här som jag menar inte är tillräckligt över huvud taget. Jag är den ledamot som har suttit näst längst i riksdagens utbildningsutskott och kan berätta att det inte är första gången jag är oense med en minister när det gäller skolfrågor. Men ministrarna i den här regeringen måste ändå vara särskilda experter på den typen av tomma svar som skolministern kommit med.

Jag frågar alltså igen: Vad tänker skolministern och den här regeringen göra för att komma till rätta med betygsinflationen? Och varför vill skolministern inte erkänna att marknadsskolan faktiskt är huvudproblemet när det gäller denna fråga?

När det gäller andra länders skolsystem, som skolministern talade om, vill jag bara kommentera att det är ganska tydligt; de har inte marknadsskolor. Vi är det enda landet i världen som har det.

Anf. 10 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Ja, vad gör regeringen åt det problem som finns med en betygsättning som inte är likvärdig och med att vi ser fuskbetyg?

Ungefär 40 procent i årskurs 9 får ett högre betyg i matematik än de har presterat på nationellt prov. Samtidigt vittnar många högre instanser nu om att matematikresultaten kanske snarare sjunker. Handelshögskolan är en av de högskolor i Sverige som vittnar om det. Jag tycker möjligtvis att Daniel Riazats angrepp på Handelshögskolan är lite tråkigt. Det är ett av världens främsta universitet inom sitt område. Just därför måste man ta detta på stort allvar.

Vad gör då regeringen? Till exempel kommer digitaliserade nationella prov att införas successivt. Det är en förutsättning för att få till stånd central rättning av nationella prov. Det är inte enbart felaktig betygsättning som är ett problem i Sverige. Det finns också problem med rättningen av de nationella proven. Om de nationella proven ska ha större påverkan på betygsättningen är det viktigt att de är mer rättvisande.

Skolinspektionen ska fram till 2024 fokusera på att granska betygsättningen utifrån sitt granskande perspektiv.

Dessutom fick Skolverket i vintras i uppdrag att ta fram bestämmelser för hur man ska hantera betygsättningen inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Jag tror att det är viktigt att skolorna ser betygsättningen som en viktig del av sitt arbete och att man verkligen på djupet förstår att betygsättning är just myndighetsutövning och ingenting som man kan slarva med.

Sist men inte minst har vi de två utredningar som regeringen har tillsatt och gett tilläggsdirektiv. Det gäller den stora betygsutredningen, som leds av professor Magnus Henrekson, och tilläggsdirektiven till friskoleutredningen, som hanterar en del av de frågor som Daniel Riazat tar upp.

Daniel Riazat har helt rätt i att det är ett större problem med orättvis betygsättning i friskolorna än i de kommunala skolorna. Men det finns också stora problem i den kommunala skolan. Det vet jag, som tidigare var skolborgarråd i Stockholm. Vi gjorde ett stort matematikprov för att testa och se hur väl betygen i matematik i årskurs 9 stämde med resultaten på de nationella proven och med det prov som vi gjorde. Då såg vi att det var stora problem i både kommunala och fristående skolor.

Det är viktigt att vi kommer till rätta med det här problemet.

Anf. 11 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Jag tackar skolministern för det fördjupade svaret.

I andra länder tänker man att man ska bygga upp ett system som fungerar så bra som möjligt i grunden för att slippa ha för mycket inspektioner, kostnader för inspektioner och myndigheter.

I Sverige verkar det vara precis tvärtom. Vi tänker: Låt oss bygga ett trasigt system. Sedan kan vi skaffa myndigheter som ser till att följa upp detta, och vi ger dem tilläggsdirektiv och tillsätter varje mandatperiod utredningar om hur det ska lösas. Men vi löser inte själva problemet med att vi har skapat ett felaktigt system. Vi ser bara till att varje år konstatera vad problemet är utan att göra någonting åt det.

Så går det inte riktigt till i ledande skolländer, till exempel Skottland, Finland, Kanada eller andra länder som jag vet att regeringen ser upp till politiskt på många sätt. Det går inte till på det sättet i något av de länderna.

Det har inte varit brist på betygsutredningar, friskoleutredningar eller utredningar om varför marknadsskolan har förstört det svenska skolsystemet. Det finns belagt. Forskningen säger att det är på det sättet. Till och med Svenskt Näringslivs eget forskningsorgan säger det. Och Svenskt Näringslivs och högerns egen högskola säger att det är ett systemfel som måste hanteras.

Men vad säger forskningen egentligen, om vi ska fördjupa oss lite i detta? Den säger att elever som har gått på vinstdrivande friskolor får högre slutbetyg jämfört med deras betyg på de nationella proven. Men den säger också att de har fått högre betyg på de nationella proven än motsvarande elever på kommunala skolor har fått. Man sätter även högre betyg på de nationella proven. Gapet är alltså egentligen ännu större än det vi kan se utifrån de tillgängliga siffrorna.

Forskningen säger som sagt att elever som har gått på vinstdrivande friskolor får högre slutbetyg men klarar sig sämre på högskolor och universitet. Det säger Skolverket, och det säger Stockholms universitet. Det är inte något som vänstern har hittat på eller som behöver utredas. Det är så det ser ut.

Vad säger man mer? Man säger att obehöriga lärare tenderar att sätta högre betyg än de egentligen bör sätta. Vilka skolor i landet har flest obehöriga lärare? Det råkar vara de vinstdrivande friskolorna som har flest obehöriga lärare.

Vidare säger man att det lockas med högre betyg. Vi vet lärare som har fått sparken från friskolekoncerner för att de har vägrat höja betygen på elever som inte har förtjänat högre betyg men som haft inflytelserika föräldrar som hört av sig till rektorn och sagt att de byter skola om betygen

inte höjs. Den situationen uppstod inte innan friskolesystemet och marknadssystemet inrättades i Sverige. Men i dag har vi det.

Det svar jag får från skolministern och regeringen är att de ska kolla på rättningen av nationella prov och på digitalisering. Ingen är emot digitalisering av nationella prov. Alla partier är för det. Ingen är emot central rättning av olika typer av prov. Alla partier är för det. Låt oss fokusera på huvudproblematiken.

Jag förstår att skolministern och regeringen vill ducka för att svara på de verkliga problemen med marknadsskolan. Vi har en situation i Sverige som gör att vi framöver kanske kommer att ha yrkesgrupper med en stor andel personer som inte har den kompetens som står på papperet för de yrken de arbetar inom. Det är en fara för Sverige och den svenska demokratin.

Anf. 12 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Daniel Riazat verkar tycka att det är ett problem att ingen är emot de lösningar som föreslås. Jag tycker snarare att det är en styrka. Det är väl alldeles utmärkt att många partier i Sveriges riksdag ser betygsinflationen som ett stort problem och att det också råder en viss enighet om vad man kan göra åt det. Det vore ett större problem om vi var helt oeniga om detta.

Precis som jag sa i ett tidigare inlägg är betygsättningen mer orättvis i fristående skolor än vad den är i de kommunala. Och precis som Daniel Riazat säger är en förklaring till detta att det finns en högre andel obehöriga lärare i dessa skolor. Därför är tilläggsdirektiven till utredningen om friskolesektorn mycket viktig också ur det här perspektivet. Man ska inte kunna driva friskolor med ett vinstintresse om man inte samtidigt har en hög kvalitet på verksamheten.

Ett problem är naturligtvis att en totalt felaktig betygsättning är ett tecken på att man har dålig kvalitet och dålig uppföljning och att man sannolikt har en för hög andel obehöriga lärare. Men alla dessa åtgärder är viktiga, inte bara var för sig.

Jag tycker att det i huvudsak är en styrka att partierna i denna församling anser att vi ska ha till exempel central rättning av nationella prov, att nationella prov ska vara en stor och viktig del i betygsättningen och att vi ska ha en likvärdig betygsättning.

Vänsterpartiet är inte den främsta tillskyndaren av betyg över huvudet, så jag tycker att det är otroligt bra att Vänsterpartiet är engagerat i frågan och inte bara säger "Nämen betyg ska vi inte ha, och därför spelar det ingen roll". Betygsättningen är oerhört viktig. Det är myndighetsutövning. Det är viktigt att den sker på ett riktigt sätt, och det är därför regeringen har tillsatt dessa utredningar.

Anf. 13 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Låt mig börja med att gå igenom frågan om nationella prov så att vi blir av med den.

Nationella prov finns i ett fåtal ämnen och ger egentligen ingen åter spegling av hur det går i den svenska skolan. De är en mätare för vissa ämnen i vilka vi har nationella prov. Där kan vi jämföra slutbetygen med det nationella provet.

Men vad händer till exempel med ämnet musik? Det finns friskolor som inte ens har någon musiksal. Ändå får eleverna högre betyg i sång och musik än vad elever i Adolf Fredriks musikklasser får. Vad händer när det finns hästgymnasier där man får högre betyg i skolans specifika ämnen trots att det inte finns en enda häst på skolan än vad elever får som faktiskt går på skolor där sådana möjligheter erbjuds? Det här kan vi inte kontrollera genom nationella prov.

Det är därför inte relevant att fortsätta prata om de nationella proven som skolministern gör. Det var detta jag beskrev i mitt första anförande. Det här är vilseledande och tomt snack.

Vad vi behöver prata om är att vi har ett skolsystem som premierar de skolor som sätter för höga betyg. Vi har ett system som gör att vem som helst kan öppna en skola här i landet. Det kan vara vilken bank som helst från Qatar, Moldavien eller Liechtenstein kan öppna en skola här, sätta för höga betyg och komma undan med det.

Samtidigt har vi en skolminister som själv kommer från denna skolvärld och som vägrar att ta tag i problematiken med falska betyg. Men vi alla får dra konsekvenserna av det i vårt samhälle framöver när värden har personal med betyg som de egentligen inte borde ha fått eller när skolan har lärare som inte har den kompetens som man säger att de har. Detta ställer vårt samhälle på prov.

Regeringen måste skyndsamt agera och avskaffa marknadsskolesystemet för att komma till rätta med problemet.

Anf. 14 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Det var tråkigt att Daniel Riazat tog avstånd från de nationella proven och den betydelse som åtminstone jag tycker de har.

Man kan såklart inte säga att de nationella proven talar om hur det går för svensk skola. Däremot speglar de förhoppningsvis kunskaperna hos de elever som gör nationella prov i vissa ämnen. Det är viktigt att dessa resultat också avspeglas i betygsättningen. Hur det ska kunna ske är vad betygsutredningen bland annat ska titta på.

Precis som jag har sagt nu i flera inlägg handlar det även om friskolesektorn. Det är därför vi har lämnat tilläggsdirektiv till friskoleutredningen. Man ska inte längre kunna ta ut vinst när skolan är nystartad. Man ska heller inte kunna göra det om man har förelägganden från Skolinspektionen. Man ska vidare inte kunna ta ut vinst om man får statliga bidrag för kvalitetshöjande insatser och så vidare. Vi ska möjliggöra tvångsförvaltning av skolor som är dåliga. I dag finns denna möjlighet bara när det gäller kommunala skolor, men vi vill att även dåliga fristående skolor ska kunna tvångsförvaltas.

En hel del av det som Daniel Riazat efterlyser på friskoleområdet kommer regeringen alltså att verkställa. Men det är också viktigt att inse att en felaktig betygsättning inte är ett problem endast i friskolesektorn, utan det är också ett problem bland de kommunala skolorna. Därför måste vi ta ett helhetsgrepp om betygsättningen. Vi har som sagt tillsatt en utredning, och jag ser fram emot att så småningom få ta del av dess resultat.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 15 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Daniel Riazat har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att komma till rätta med skolkoncerner som återupprepat missköter sitt utbildningsuppdrag och med problemet kring skolkoncerner som använder medel som är avsedda för skolan till övriga affärsverksamheter som är helt utanför skolans uppdrag.

Jag och regeringen ser det som ett stort problem om skolkoncerner missköter sitt utbildningsuppdrag och om de använder medel som är avsedda för skolan till verksamhet som inte har med utbildning att göra.

Därför startar vi nu en helrenovering av det svenska friskolesystemet som ska städa undan oseriösa och olämpliga aktörer men samtidigt värna valfriheten. Som framgår av tilläggsdirektivet till Utredningen om vinst i skolan ska utredaren bland annat föreslå vinstutdelningsförbud om huvudmannen tar emot statliga bidrag som syftar till kvalitetsförbättrande åtgärder. Vinstutdelningsförbud ska också föreslås om skolan är nystartad eller efter ägarbyte. Utredaren ska vidare lämna förslag som innebär införande av vinstutdelningsbegränsning om Skolinspektionen förelagt huvudmannen att åtgärda brister. Det kan också bli aktuellt om skolan underpresterar med hänsyn till exempelvis dess elevsammansättning.

Utredaren ska därtill föreslå hur utbetalda kommunala bidrag till en enskild huvudman ska kunna återkrävas om en person i ägar- eller ledningskretsen är dömd för ekonomisk eller annan allvarlig brottslighet eller om bidragen används för verksamheter som saknar koppling till skolverksamheten och om huvudmannen bedriver annan verksamhet än skollagsreglerad verksamhet.

Regeringen anser att oseriösa och olämpliga aktörer inte ska få förekomma inom skolväsendet.

Anf. 16 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Sedan jag skrev den här interpellationen har väldigt mycket hänt kring skolkoncerner som inte sköter sig. Ett exempel är just det företag som jag skrev om i min interpellation, Thorengruppen. Det har skrivits mycket om Thorengruppen den senaste tiden, inte enbart för att deras innebandylag vann SM-guld, bland annat med skolpengspengar som tagits från skolkoncernen, utan också på grund av alla upptäckta brister i de skolor vars skolpeng gått bland annat till innebandylaget.

Den 4 april skrev Dagens Nyheter om att Affärsgymnasiet i Växjö riskerade vite på 1 miljon kronor om de allvarliga brister som hade framkommit inte åtgärdades. Den 6 april kom en artikel i Dagens Nyheter om Thoren Business School i Solna, som instruerat elever hur de skulle bete sig vid Skolinspektionens besök, då ett föreläggande skulle följas upp. Bara för ett par dagar sedan drog man in tillståndet att bedriva verksamhet för denna skola.

Den 19 april skriver Gefle Dagblad en artikel om de skolor som Thorengruppen driver i Gävle. En elev som pratar med tidningen säger att det känns som att skolan mest finns för att tjäna pengar. Tidningen uppger också att den varit i kontakt med tidigare anställda som även de varit kritiska till skolverksamheten.

Den 24 april kom nästa artikel om brister i en av koncernens skolor, denna gång Thoren Innovation School i Malmö, där stora brister konstaterats på el- och energiprogrammet. Hör och häpna: Skolinspektionen gick igenom det här, och nu har man dragit in tillståndet för denna skola. Skolinspektionens kritik mot skolan har handlat om att många av eleverna inte fått något arbetsplatsförlagt lärande samt om en rad andra punkter som gäller kvaliteten i utbildningen. Även i Norrköping, Umeå, Stockholm och många andra kommuner finns den här typen av kritik.

Men låt mig inte framställa det här som att det enbart skulle handla om ett företag. Thorengruppen är bara en skolkoncern av ett antal som livnär sig på att ha för låg kvalitet, för låga löner och för få behöriga anställda och på att sätta betyg som eleverna inte ska ha. Det här är inte på något sätt unikt bland skolkoncernerna. Till exempel skiljer sig snittlönen ungefär 3 000 kronor i månaden mellan lärare på kommunala skolor och lärare på de privata vinstdrivande skolorna.

Thorengruppen är inte heller på något sätt unik när det handlar om att få sina skolor nedstängda eller i vissa fall lägga ned dem på grund av att man inte tycker att det finns tillräckligt mycket lönsamhet. Detta har hänt under alla år då det här friskolesystemet funnits.

Man kan lyssna på svaret från skolministern och höra att det har tillsatts en utredning med tilläggsdirektiv och att det kommer att bli ytterligare aktioner från regeringen på friskoleområdet. Men går man igenom direktiven till utredningarna ser man att huvudproblematiken återigen inte löses. Visserligen kanske jag hade agerat på samma sätt om jag själv hade gått direkt från en skolkoncern som mest är känd för knäckebröd och vatten, vilket alla har hört i det här landet, till att bli skolminister. Men nu kommer inte jag från den världen, utan jag kommer från ett parti som företräder elevintresset före vinstintresset.

Därmed tycker jag att regeringen är skyldig att svara på vad ska man göra åt problemet i stället för att dränka de här frågorna i ytterligare utredningar.

Anf. 17 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Det är precis som Daniel Riazat säger – sedan interpellationen skrevs har det hänt mycket som är positivt. Att en del av den skärpta lagstiftning som redan har införts nu får effekt i Skolinspektionens arbete är positivt.

Jag varken kan eller vill stå och kommentera enskilda skolor här i Sveriges riksdag. Däremot tänker jag berätta vad de tilläggsdirektiv som jag tolkar det som att Daniel Riazat tycker är bra men inte tillräckliga innebär.

De innebär till exempel att utredaren ska titta på skärpt ägarprövning. En sådan har vi redan fått, men den kan behöva skärpas ytterligare. Exempelvis skulle vi kunna ställa ytterligare krav på långsiktigt ägande av friskolor, så att man inte kan vara väldigt kortsiktig.

Vi måste också se till att det finns ekonomiska garantier för friskolor som startas och drivs. I dag vittnar Skolinspektionen om att det finns många friskolor som har alldeles för svag ekonomi och att det behövs väldigt lite för att en sådan skola ska gå omkull. Det får naturligtvis stora följder, framför allt för de elever som går där men också för den kommun som eleverna kommer från.

Vi föreslår återkrav av skolpeng vid brottslig verksamhet. Den möjligheten finns inte i dag, men man kan tycka att det är lite märkligt att skolpeng inte ska kunna krävas tillbaka av dem som ägnar sig åt brottslig verksamhet.

Vi föreslår även vinstutdelningsförbud under ett antal år när man startar en friskola eller om en verksamhet köps upp av en ny ägare. Syftet med det är att stimulera långsiktigt ägande av friskolorna.

Vi vill ha en sanktionstrappa med skärpta viten men också sanktionsavgifter. I dag finns det ingen möjlighet att kräva in sanktionsavgifter, utan det är bara fråga om viten. Om man gör någonting dumt kan myndigheten säga åt en: Sluta göra det där dumma – annars får du betala! Det är vad viten innebär. Vi föreslår att man ska få böter direkt, det vill säga en sanktionsavgift, när man gör någonting dumt. De här systemen behövs naturligtvis båda två.

Vi föreslår också att utredaren ska titta på möjligheterna till tvångsförvaltning av skolor som fungerar väldigt dåligt. I dag finns den möjligheten för kommunala skolor men inte för fristående skolor. Det är rimligt att det ska gälla lika.

Inte minst föreslår vi till skillnad från de ursprungliga utredningsdirektiven att det här också ska gälla förskolesektorn. Det är en väldigt stor sektor som en del har förbigått med tystnad och som jag tycker att vi inte har pratat så väldigt mycket om. Det är viktigt att även den fristående förskolesektorn granskas bättre och att den lyder under samma lagstiftning som andra skolor.

Anf. 18 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Jag tackar skolministern för förtydligandena. Jag vill också vara tydlig och säga att det finns delar i dessa direktiv och tilläggsdirektiv som Vänsterpartiet ställer sig bakom och tycker är bra, trots att ingen på Regeringskansliet eller Utbildningsdepartementet – faktiskt för första gången sedan jag kom in i riksdagen – har hört av sig till oss i oppositionen för att föra en dialog. Men jag väntar fortfarande på att en sådan kontakt ska tas, så att vi kan diskutera de här frågorna – inte bara i riksdagens kammare utan också som civiliserade partier utanför denna kammare.

Jag har gått igenom vartenda förslag i dessa utredningar och läst igenom tilläggsdirektiven. Jag har varit med i de politiska referensgrupper som funnits för tidigare utredningar, och jag har varit med och diskuterat de här frågorna i nio år i den här kammaren. Vad jag ser är att det saknas vissa saker.

Vad händer till exempel med de skollokaler som säljs ut kors och tvärs i vårt land? Ofta är det så att borgerliga politiker säljer ut fastigheter som ägs av kommunen, det vill säga folket – inte bara till före detta socialdemokratiska politiker utan numera också till privata skolkoncerner. Sedan ska man från kommunens sida hyra in sig i dessa privata skollokaler, som man själv ägt. Föreställ er att ni äger ert eget hus och att någon kommer och säger: Jag köper huset av er, och så får ni hyra in er mycket dyrare. Det är det man gör just nu med skattebetalarnas medel. Varför finns det ingenting om det i denna utredning?

Eller ta detta med pengar som skickas via skolkoncerner till utlandet. Vad händer med alla de miljarder som hamnar utanför Sverige? Skolpeng, det vill säga skattemedel som vi alla har betalat in, försvinner från det svenska skolsystemet – men inte bara från det svenska skolsystemet utan från Sverige över huvud taget. Varför finns det inte något om den frågan i denna utredning?

Varför finns det inget i friskoleutredningen om den massiva korrruption som råder mellan politiker och friskolekoncerner? Vi kan se att varenda skolkoncern i det här landet i dag är kopplad till en politiker eller ett politiskt parti. Varför finns det ingen som talar om denna fråga? Det vi i Sverige kallar för lobbyism eller att politiker har värvats av företag skulle kallas för korrruption i väldigt många andra länder. Men här förfinar vi orden i språket, och det blir helt enkelt något annat.

Varför finns det inget i friskoleutredningen om politiker som likt Lotta Edholm har hoppat mellan kommun, friskolekoncern och stat? Det är politiker som har sålt ut kommunala skolor, stuckit iväg till de privata skolkoncernerna och sedan kommit tillbaka för att bli ansvariga för alla skolor. Eller ta den person som skrev själva texten till friskolereformen på 90-talet, som numera är en av Sveriges största friskoleägare. Varför finns det inget i friskoleutredningen om dem? Svaret är enkelt. Det är för att den här regeringen sitter i knät på friskolelobbyisterna och är företrädare för de stora skolkoncernerna och inte för barnen eller lärarna.

När man pratar om att ta långsiktigt ansvar och att ha en ekonomi som håller över tid är det väldigt fint snack; vi är också med på det. Men i praktiken har Liberalerna, som regeringens skolminister Lotta Edholm företräder, röstat nej till all lagstiftning som har haft till syfte att på något sätt komma till rätta med problemen med marknadsskolan. Och här står man och pratar om att man har tillsatt en utredning. Jag tycker att det är löjligt, om jag ska vara ärlig.

Anf. 19 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Daniel Riazat efterlyser dialog. Jag vill bara påpeka att jag har varit i riksdagens utbildningsutskott ett antal gånger och gärna har dialog om dessa frågor. Men det är klart att det kan vara lite svårt att ha en dialog när tonläget är så uppskruvat som det nu tycks vara i denna fråga.

Många av de frågor som Daniel Riazat tar upp kommer att lyftas i den här utredningen. Men om kommunerna väljer att sälja eller inte sälja sina lokaler, till exempel, är väldigt svårt för staten att ha synpunkter på. Mängder av kommuner har sålt ut sina lokaler till olika typer av företag i tron att man tjänar pengar på att göra detta, att det är lönsamt. Sedan har det visat sig efter ett antal år att det kanske inte var riktigt så lönsamt som man trodde. Det är kommuner av olika politisk färg som har gjort detta. Men det ligger inom ramen för det kommunala självstyret att göra det. Det är svårt att tro att just friskoleutredningen skulle kunna ha så väldigt mycket synpunkter på detta. Däremot kan man naturligtvis som medborgare och kanske i andra sammanhang ha synpunkter på hur det ibland har gått till. Frågorna måste nog alltså behandlas utifrån var de hör hemma, tänker jag.

Jag tycker att tilläggsdirektiven är viktiga. De kommer, om utredaren utför sitt uppdrag ordentligt, att leda till en situation där det inte längre

kommer att vara lönsamt att driva friskolor med uttalade vinstintressen och att göra det genom att ha låg kvalitet.

Det är väl ändå detta som är det absolut viktigaste – att alla elever som går i Sveriges skolor ska ha rätt till en skola av hög kvalitet, där man får veta att man förvärvar rätt kunskap som man sedan har nytta av resten av livet och kan gå vidare antingen i yrken eller till högre utbildning. Det är ju detta som är själva målsättningen: en skolsektor som har hög kvalitet som främsta målbild.

Anf. 20 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Jag vill bara försäkra skolministern om att man kan ha en debatt i riksdagens kammare – vi vet att vi tycker olika i dessa frågor, och det är viktigt, anser jag, att svenska folket får veta att det finns ett parti som tycker annorlunda när det gäller marknadsskoleexperimentet. Jag tycker att det är viktigt att det tydliggörs i den här kammaren.

Men sedan kan man också ha samtal när man sitter vid sidan av, som inte har debattformat på det här sättet. Det vet ju Liberalerna eftersom man till exempel har gått från att inte alls vilja ha något med Sverigedemokraterna att göra till att i dag ha Jimmie Åkesson som en av sina närmaste samarbetspartner. Detta tror jag alltså att vi kan klara av.

Jag blev, måste jag säga, väldigt glad över det som skolministern sa på slutet, för då nämndes att det inte kommer att vara gynnsamt för dem som har ett uttalat vinstintresse att bedriva skolverksamhet. Det är fantastiskt, för det innebär ju ett förbud mot aktiebolagsdrivna skolor eftersom det står i aktiebolagslagen att aktiebolag drivs i syfte att ge vinst till fördelning mellan aktieägarna, om inget annat står i bolagsordningen; det så kallade vinstsyftet ska råda, enligt aktiebolagslagstiftningen. Därför är jag väldigt glad över att regeringen i så fall har tagit ett stort steg, större än det Socialdemokraterna tog under de åtta år de satt vid makten, när det gäller att förbjuda aktiebolag att driva skolor. Det är exakt detta som Vänsterpartiet har föreslagit. Då har vi också en gemensam grund för de kommande samtalen, som skolministern kommer att kontakta mig och Vänsterpartiet om att föra framöver, på Utbildningsdepartementet eller på Vänsterpartiets kansli här i riksdagen.

Anf. 21 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Det vi nu ser är naturligtvis en omgörning av friskolesektorn. Jag har gång på gång i olika sammanhang sagt att det har funnits en naivitet bland borgerliga politiker när det gäller friskolesektorn. Vi har sett mellan fingrarna för mycket när det gäller dålig kvalitet och har inte tillräckligt väl förstått att vinstintresset kan leda till de här kvalitetsproblemen. Det är också därför den här utredningen har fått dessa tilläggsdirektiv. Målsättningen är naturligtvis att se till att vinstintresset inte är det främsta skälet att starta en friskola, utan det främsta intresset ska vara elevernas väl och ve och att bidra till ett bra skolväsen i Sverige.

Med detta sagt tror jag att den här utredningen kommer att visa vägen mot ett mer välfungerande friskolesystem i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2022/23:406 om branschskolorna

Anf. 22 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Daniel Riazat har mot bakgrund av avvecklingen av försöksverksamheten med branschskolor frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att ungdomar ska få tillgång till den utbildning som försvinner och vilka åtgärder inom mitt ansvarsområde jag avser att vidta för att säkra kompetensförsörjningen inom små yrkesområden.

Jag vill inleda med att understryka att regeringen är mån om att arbetsgivare i olika branscher ska hitta den personal som de behöver för att klara sin kompetensförsörjning. Vi möter ofta representanter för olika branscher som förmedlar bilden av stora behov av framför allt gymnasialt yrkesutbildad arbetskraft. Detta är ett problem som regeringen tar på stort allvar.

Försöksverksamheten med branschskolor var vällovligen, och frågor om kompetensförsörjning inom små yrkesområden är prioriterade för regeringen. Men just denna försöksverksamhet har inte levererat i den utsträckning som vi hade hoppats på.

För 2022 användes inte ens en fjärdedel av de tillgängliga medlen. Inom cirka hälften av yrkesområdena – bland annat bageri, chark, maskinteknik och design – fanns aldrig en enda elev under försöket. Flera andra hade endast enstaka elever. Det är tråkiga nyheter, men det är tyvärr så verkligheten ser ut.

Det behövs andra åtgärder för att stärka kompetensförsörjningen inom små yrkesområden. Därför beslutade regeringen i juli i år om tilläggsdirektiv till Utredningen om fler vägar till arbetslivet. Utredaren har getts i uppdrag att med utgångspunkt i erfarenheter från försöksverksamheten med branschskolor föreslå hur behovet av utbildning inom små yrkesområden mer ändamålsenligt ska kunna tillgodoses inom gymnasieskolan. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag den 4 november 2024.

Jag vill också påminna om dagens möjligheter att anordna riksrekryterande utbildningar inom gymnasieskolan. En huvudman kan efter ansökan bli godkänd att få anordna riksrekryterande utbildning om det finns nationell efterfrågan och nationellt intresse av utbildningen. Då kan elever från hela landet tas emot till utbildningen som förstahandssökande, det vill säga på lika villkor som den anordnande kommunens egna elever.

En elev har också rätt att tas emot som förstahandssökande till utbildning i en annan kommun om programmet eller inriktningen inte finns i hemkommunen. Då kan eleven få ekonomiskt stöd för inackordering, och huvudmannen får ersättning från hemkommunen på samma sätt som för en riksrekryterande utbildning.

Jag vill också nämna att Yrkesvuxutredningen bland annat ska ta ställning till om det bör införas möjligheter till riksrekrytering till vissa sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux. Genom riksrekrytering kan antalet elever i mindre vanligt förekommande utbildningar öka, vilket kan bidra till bättre kompetensförsörjning inom bristyrken. Den utredningen ska redovisa sina förslag den 15 februari 2024.

Jag och regeringen ser fram emot att ta emot båda de utredningar som jag har nämnt och avser att arbeta vidare för att stärka kompetensförsörjningen inom små yrkesområden.

Anf. 23 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Snart ska kammaren och åhörarna, antingen de är här inne eller där hemma, få slippa mig. Detta är min tredje och sista debatt för i dag. Det blev en rivstart.

Detta är en viktig fråga som jag kände att vi behöver diskutera. Anledningen till detta var ett samtal jag hade med representanter för näringslivet, fackföreningsrörelsen och branschskolor, där man talade om den växande oron när regeringen nu har beslutat att avveckla branschskolorna.

Skolverket har beskrivit syftet med försöksverksamheten med branschskolor som ett sätt att stärka den nationella kompetensförsörjningen inom utvalda bristyrken genom att öka attraktiviteten och tillgången till yrkesutbildning inom små yrkesområden där arbetsmarknadens efterfrågan har varit större än tillgången till rätt kompetens. Skolverket kom 2021 med en utvärdering av det pågående försöket, som startade 2018. Man konstaterade att antalet branschskoleelever i försöksverksamheten hade varit betydligt lägre än regeringen hade förväntat sig men att branschskoleutbildningen har medfört ett ökat utbud av yrkesutbildning för elever på olika platser i landet.

Samtidigt framförde Skolverket att huvudmännen bedömde att branschskoleutbildningarna är värdefulla och av god kvalitet för berörda elever. I sin rapport skriver Skolverket: ”Skolverkets övergripande bedömning är därmed att försöksverksamheten, om än i begränsad utsträckning, har bidragit till att stärka den nationella kompetensförsörjningen inom små yrkesområden.”

Energiföretagen, som också vill bevara branschskolorna, har lyft fram vikten av tillgång till personal med rätt kompetens när Sverige ska ställa om. Fackförbunden och näringslivet är som sagt överens med varandra.

Herr talman! Klimatomställningsarbetet behöver accelereras betydligt för att vi ska kunna nå de klimatmål som vi har bundit oss till. Vänsterpartiet anser att Sverige har exceptionellt goda förutsättningar för att göra denna omställning och för att bli världsledande inom en rad industriområden om rätt investeringar görs. Det kan bli en ny tid för svensk industri och en ny tid för ökad sysselsättning i det här landet. Om Sverige ska lyckas med klimatomställningen behöver dock större vikt läggas vid just kompetensbehovet. Det gäller i själva klimatomställningsfasen, där vi behöver bygga ut transport- och energiinfrastruktur. Det behövs också för att energieffektivisera bostadssektorn och för att möta kompetensbehoven när stora delar av industrin ställer om för att minska sina utsläpp.

Klimatpolitiska rådet pekar på att det redan i dag råder stor brist på tekniker, installatörer och ingenjörer. Även i Fossilfritt Sveriges branschfärdplaner för fossilfri konkurrenskraft lyft denna kompetensfråga. Enligt deras uppskattningar kommer det exempelvis att behövas 30 000 nya elinstallatörer de kommande åren. Därför är det allvarligt att regeringen har valt att lägga ned branschskolor just nu.

Med anledning av detta ställde jag frågan till skolminister Lotta Edholm: Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att ungdomar ska få tillgång till den utbildning som nu försvinner? Och svaret är alltså att regeringen bryr sig om den här frågan och att den är väldigt viktig, men man vill inte ha branschskolor. Jag förstår inte riktigt den logiken. Alla satsningar behövs just nu för att få till en bättre kompetensförsörjning.

Anf. 24 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! För en gångs skull är Daniel Riazat och jag väldigt överens. Vi är överens om vikten av en väl fungerande yrkesutbildning både för ungdomar på gymnasienivå och för vuxna människor som kanske vill ha en ny utbildning eller vill byta spår i livet.

Jag var inte ansvarigt statsråd när försöket med branschskolor sjösattes. Men om jag hade varit det hade jag säkert varit precis lika positiv till det som dåvarande statsrådet var. Det var ett försök. Det är på papperet en mycket bra idé. Men den nådde inte ända fram, milt sagt. Det är alldeles för få kommuner som har sökt dessa bidrag, och det är alldeles för få platser som faktiskt har kommit till. Efterfrågan på platser och statsbidrag har också minskat under de år som försöket pågick. När jag kom till Utbildningsdepartementet pågick inget som helst arbete för att försöket skulle permanentas, utan alla krafter drog för att det skulle avslutas.

Men när man gör den här typen av försök ska man naturligtvis dra slutsatser av det och se vad som fungerade och inte. Den utredning som ser över hur vi ska kunna få bättre och välfungerande yrkesutbildningar har därför också fått ett tilläggsdirektiv om att titta på erfarenheterna av det här försöket för att se hur dessa kan vävas in i till exempel ett bättre fungerande yrkesgymnasium.

När man gör den här typen av försök är det för att man vill ha erfarenheter och se vad som inte fungerar och vad som fungerar. Sedan drar man slutsatser av det. Alternativt permanentar man det, om man tycker att det var väldigt välfungerande. Men i dag kan vi alltså se att i den sista omgången söktes bara ungefär 25 procent av de statliga bidragen. Det är lite för lite för att man ska permanenta försöket, kan jag tycka.

Anf. 25 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Tack, skolministern, för det förtydligade svaret!

Jag har också läst ganska mycket när det gäller skillnader mellan riksintag och branschskoleutbildningar, till exempel. Där kan jag också återge vad Svenskt Näringsliv säger. De menar att regeringen och skolministern inte verkar ha förstått skillnaden mellan riksintag och den här typen av utbildningar.

Jag håller med skolministern om att när en försöksverksamhet inte fungerar över lång tid bör man åtminstone se över den och kanske ändra lite i strukturen för att den ska fungera bättre.

Om den absolut inte fungerar kan man såklart lägga ned den. Så önskar jag att Liberalerna hade tänkt om till exempel friskolereformen under de senaste 30 åren. Men det verkar inte riktigt vara så, för år efter år kan det vara hur mycket brister som helst utan att någonting händer.

Branschskolor är väldigt viktiga för att vi ska ha kompetensförsörjning för vår framtida och nuvarande omställning. Och vi står inför vår tids ödesfråga, som är just klimatkrisen. Då vill regeringen helt plötsligt slå undan benen på branschskolorna.

Jag håller för en gångs skull med borgerlighetens eget organ Svenskt Näringsliv. Detta är inte rimligt. Det här är inte att ta frågan om kompetensförsörjningsbrist på allvar. Vi behöver ha satsningar på att få fler anställda där ute i detta omställningsarbete. Vi behöver inte färre.

Om 25 procent av pengarna har sökts kan man tillfälligt minska budgeten för branschskolorna. Man kan se till att göra besök på skolorna och kolla vad som har funkad och vad som inte har funkad. Och så rättar man till det som inte har funkad.

När Skolverket säger detta, när fackföreningsrörelsen är helt överens och när hela näringslivet och branschorganisationerna är helt överens om att detta är fel och regeringen och skolministern ändå säger att vi måste slå undan benen på branschskolorna är det något som inte stämmer. Vad ska dessa pengar annars gå till? Är det till att sänka skatten för de rikaste i vårt samhälle, som regeringen har budgeterat för och som man också har genomfört det senaste året?

Jag menar att detta inte är rimligt. Det är viktigare med kompetensförsörjning än med skattesänkningar för miljardärer. Återigen ser vi en felprioritering från denna regering, och vi kommer inte att vara med på det.

Anf. 26 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Som jag tror att jag sa hade ingen varit gladare än jag om detta försök hade varit en succé. Och hade det varit en succé hade det naturligtvis funnits en planering på Utbildningsdepartementet när jag blev skolminister för att detta skulle fortsätta. Men det fanns ingen sådan planering, utan försöket löpte ut. Att det gjordes det berodde på att det inte var en tillräckligt god idé, helt enkelt.

Detta är själva tanken med denna typ av försök. Man ska testa och se: Var det en bra idé eller inte? Och ett av de ställen där det har fungerat väldigt väl är Plåt- & Ventbyrån i Katrineholm, som jag själv har besökt. Det är en branschskola som har funnits i ungefär 30 år, alltså långt innan detta försök, och som också fungerade långt innan det här försöket. De har lyckats ta dessa pengar och göra något vettigt av dem. Men de fanns ju redan innan.

Det gäller nu att försöka dra erfarenheten av detta. Vi kan inte tvinga ungdomar att bosätta sig i olika delar av landet för att gå i branschskolor om de inte vill det, utan vi måste försöka hitta sätt att skapa skolor dit många ungdomar vill söka sig, som har bra yrkesutbildningar. Det handlar naturligtvis inte minst också om vuxna människor som kanske har ett yrke som inte är så eftersökt och som väljer att vidareutbilda sig eller omskola sig till någonting helt annat.

Detta håller regeringen nu på med i den stora utredningen om hur vi ska få fler vägar in till yrkeslivet i Sverige. Då kommer erfarenheterna från detta försök att finnas som en grund. Man kan dra slutsatser av vad som fungerade och vad som inte fungerade.

Jag är såklart också medveten om att det är en stor skillnad mellan branschskolor och skolor med riksintag, men det var ett sätt att svara på frågan. Vad finns det för andra möjligheter än att förlänga det här försöket, som faktiskt inte riktigt levde upp till det som vi trodde när det gällde vad det skulle kunna ge i antal platser för de små, små yrken som det handlar om?

Anf. 27 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Jag ska försöka fatta mig väldigt kort. Tack, skolministern, för den ytterligare kommentaren!

Jag har en sista fråga som skolministern gärna får svara på i slutanförandet: På vilket sätt menar man att samtliga aktörer – alltså fackföreningar, branschorganisationer, Svenskt Näringsliv och i princip alla som på något sätt har varit involverade i denna fråga – har fel? Alla de har fel, men den svenska regeringen – eller rättare sagt Liberalerna och skolministern – har rätt. Jag förstår inte riktigt den logiken.

Vi har haft skolor som har lyckats och som skolministern själv berömer här från talarstolen – jag instämmer i berömmet. Skolministern säger att de har funnits sedan tidigare. Absolut, men detta är en möjlighet för staten att ta ett större ansvar för att branschutbildningar ska finnas runt om i landet.

Vi vet att majoriteten av landets kommuner står inför stora nedskärningar, bland annat på grund av denna regerings politik. Vad kommer att ryka när kommunerna ska skära ned? Det är bland annat denna typ av satsningar som staten drar in sina bidrag för, och det kommer att leda till att färre människor kan arbeta inom dessa bristyrken, inte fler. Därför är det viktigt att staten tar ett större ansvar.

Jag trodde att Liberalerna en gång i tiden stod för att staten skulle ta ett större ansvar för utbildningsväsendet. Sedan fick jag veta att det bara är om man inte berör friskolekoncernerna. Då vill man ha mer statligt ansvar. Nu får man veta att det handlar om friskolorna men också att vi kan ha ett större statligt ansvar så länge det inte finns branschskolor.

På vilket sätt ska staten ta ett större ansvar för kompetensförsörjningen om inte bland annat genom detta? Jag menar att det är helt fel beslut av regeringen.

Anf. 28 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Ja, det är enormt viktigt att få till stånd fler och väl fungerande utbildningar också för små men mycket viktiga områden. Det är viktigt att vi vågar tänka nytt och att vi vågar ha denna typ av försöksverksamhet. Men vi måste också våga dra slutsatser när det inte blev så bra som vi hade hoppats på.

När 75 procent av skattemedlen faktiskt fryser inne för att ingen söker är det dags att fundera på: Vad var rätt i detta? Vad var fel i detta? Det är precis så jag tycker att försöksverksamheter ska fungera. Man drar slutsatser, och så försöker man skapa någonting nytt utifrån det. Det är också det som den stora utredningen om yrkesutbildningar, fler vägar in i yrkeslivet, ska titta på.

Som jag försökte säga: Jag hade tyckt att det varit lysande om dessa utbildningar hade haft fler sökande, om kommunerna hade sökt dessa medel och så vidare. Men så är det inte riktigt. Det är faktiskt väldigt få platser som har kommit till på detta område, och de flesta pengar är inte ens använda. Då måste man våga dra slutsatser av det.

Men de verksamheter som har funnits har varit bra, och såvitt jag förstår kommer de att fortsätta, till exempel i Katrineholm, eftersom de fanns redan innan försöket sjösattes.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 29 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jim Svensk Larm har frågat mig om jag inte anser att parterna på arbetsmarknaden sitter på kunskap om hur marknaden påverkas i lågkonjunkturen och hur vi minskar långtidsarbetslösheten och om jag har för avsikt att ta några initiativ med anledning av att vi har en tradition där vi lyssnar in arbetsmarknadens parter.

Arbetsmarknadens parter sitter på viktig kunskap om arbetsmarknaden. Det är också anledningen till att regeringen ofta träffar dem i olika sammanhang.

Genom det arbetsmarknadspolitiska rådet finns nu ett forum för mig att återkommande träffa akademien och föra en diskussion om lärdomar avseende arbetsmarknadspolitiska insatser. Ett sådant sammanhang har tidigare inte funnits.

Några myndigheter finns också representerade i rådet. Det är de dels utifrån sin expertis på området, dels eftersom de genomför och utvärderar regeringens politik men också för att precis som jag lyssna in och inhämta kunskap från den samlade expertisen.

Då interpellanten anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Sofia Amloh i stället fick delta i debatten.

Anf. 30 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! När arbetsmarknadsminister Johan Pehrson den 7 juni meddelade att han samlar ett arbetsmarknadspolitiskt råd var vi nog ganska många som förutsatte att rådet skulle bestå av representanter från parterna. Rådet har till uppgift att komma med förslag på hur arbetsmarknaden påverkas i en lågkonjunktur och hur man minskar långtidsarbetslösheten. Men någon representation från parterna finns inte i det arbetsmarknadspolitiska rådet. Det är för mig en gåta, och efter svaret här i dag ställer jag mig fortfarande frågande till vad arbetsmarknadsministern har för intentioner.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen har varit otroligt framgångsrik. Egentligen är det inget konstigt, för arbetsgivaren och arbetstagaren har i grunden ett gemensamt intresse i att det går bra för Sverige och den egna organisationen. Det finns ingen motsättning mellan konkurrenskraftiga företag och anständiga arbetsvillkor. De är tvärtom beroende av varandra. Att hitta den bästa balansen mellan arbetsgivarnas, arbetstagarnas och samhällets behov och intressen är den svenska modellens grundläggande uppgift. Jag vill sträcka mig så pass långt som att den svenska modellen är ett uttryck för något av det vackraste vi har i Sverige.

Modellen är ett fundament för svensk arbetsmarknad. De flesta är överens om att modellen tjänar oss väl och spelar en avgörande roll för Sveriges välbefinnande och internationella konkurrenskraft. Ett tecken på att den svenska modellen är framgångsrik är att det finns ett stort internationellt intresse för hur Sverige organiserar sin arbetsmarknad. Många gånger finns det till och med en ganska stor avundsjuka på hur vi har lyckats.

Balansakten är att åstadkomma reallöneökningar och samtidigt stärka Sveriges internationella konkurrenskraft. Här har det så kallade industriavtalet haft en mycket viktig funktion. Det kom i en tid när löner och inflation skenade. Efter att avtalet tecknades har det legat som norm för lönebildningen på hela arbetsmarknaden, och reallönerna har generellt sett ökat. Vi har också haft betydligt färre arbetsmarknadspolitiska konflikter än tidigare och jämfört med andra länder. Denna typ av samsyn med positiva effekter för samhället, arbetsgivare och arbetstagare är den svenska modellens signum.

Modellen behöver utvecklas för att möta samhällets fler och nya utmaningar. Arbetsmarknaden på 2020-talet är definitivt annorlunda än den var 1938 när Saltsjöbadsavtalet skrevs under. Långsiktiga trender som globalisering, digitalisering och framväxten av nya branscher påverkar. Modellen har prövats till och från över tid, men oberoende av hur utmaningarna har sett ut har den alltid stått sig stark. Den tid vi är i nu är inget undantag.

Varför har arbetsmarknadsministern ett behov av att utesluta parterna och frångå ordningen på svensk arbetsmarknad sedan 1930-talet genom att exkludera facken och arbetsgivarna i det tillsatta arbetsmarknadspolitiska rådet?

Anf. 31 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Det är bra att arbetsmarknadsministern tänker samla experter på arbetsmarknadspolitik för att bättre kunna möta de utmaningar och den utveckling vi ser på dagens arbetsmarknad. Men både representanter för fackföreningsrörelsen och arbetsgivarorganisationerna, alltså parterna på arbetsmarknaden, är väldigt kritiska till att ministern inte vill ha med dem i sitt expertråd. De har använt ord som provocerande, vansinnigt och märkligt för att beskriva vad de tycker om ministerns beslut. Representanter för parterna undrar hur ministern ska få en helhetsbild när han lämnar dem som har verklig erfarenhet av dagens utmaningar på arbetsmarknaden utanför. Rådet blir begränsat utan parterna.

Jag kan inte annat än att hålla med om kritiken. Parterna på svensk arbetsmarknad är de som snabbast ser förändringar inom olika branscher, och de vet vad det finns behov av på arbetsplatserna och vad som funkar. De skulle tillföra ett viktigt perspektiv i ett sådant expertråd. Man ska inte heller glömma att parterna har kommit att spela en allt viktigare roll och tagit ett stort ansvar när det gäller förändringar av arbetsmarknadspolitikerna de senaste åren. Etableringsjobben och omställningsstudiestödet hade aldrig kommit på plats utan parternas förhandling.

Parterna har gjort sin del av jobbet, men allt fler undrar om regeringen verkligen kommer att leverera sin del. LO:s kritik är allra hårdast. Man menar att regeringen gärna talar sig varm för den svenska modellen på arbetsmarknaden, där fack och arbetsgivare tar ansvar för villkoren, men att regeringen i praktiken inte värnar den svenska modellen. LO anser också att samverkan mellan parterna och regeringen är otillräcklig.

Hur ser arbetsmarknadsministern på kritiken från både fackföreningsrörelse och arbetsgivarorganisationer mot det arbetsmarknadspolitiska rådets sammansättning?

Anf. 32 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Det gläder mig att det finns ett sådant stort intresse för att jag vid några tillfällen per år träffar akademiker som utvärderar och tycker till om effektiviteten och kraften i den svenska arbetsmarknadspolitiken. I den stora cirkeln runt arbetsmarknadspolitiken använder vi sammantaget 80 miljarder av skattebetalarnas resurser – allt för att upprätthålla Sverige som ett fantastiskt välfärdsland och i avsikt att öka välståndet och egenmakten för enskilda människor så att de får ökad frihet.

Jag hör att man är orolig över att jag träffar dessa forskare, docenter och professorer. Men det behöver man inte vara, för parallellt har regeringen återkommande möten med parterna. Sedan jag tillträdde har vi träffat parterna i stort sett varje vecka, och vi har mycket bra samtal.

Vi har haft starka band under det svenska ordförandeskapet i EU, och där möter vi stora utmaningar, till exempel när det gäller den sociala pelaren, som är så viktig för att skapa anständiga livsvillkor för medborgare runt om i Europa, inte minst på arbetsmarknaden. Här har Sverige en helt annan lösning, för vi tror på att parterna tar sitt ansvar på ett utmärkt sätt. Vi har träffats med parterna inför och under EU-mötena, och vi fortsätter att träffa parterna för att höra vilka lärdomar de dragit av ordförandeskapet och vad vi ska ta vidare på europeisk nivå. Det är ett jätteviktigt samarbete.

Vi värderar den svenska modellen mycket högt. Vi tror att arbetsgivare och arbetstagare tillsammans många gånger bättre kan möta de utmaningar som finns, och vi har sett flera framgångsrika reformer på senare år. De kommer att ta ett tag att implementera, vilket har varit tydligt från första början, men de är ett väldigt bra steg framåt. Jag tänker till exempel på det stora omställningsstödet som blev en konsekvens av att man i ett paket accepterade och gjorde moderniseringar, förbättringar och uppdateringar av till exempel LAS.

Vi fortsätter att ha den här kontakten, för den är viktig. Men den hindras inte av att jag i min roll som arbetsmarknads- och integrationsminister träffar akademiker och kallar det ett arbetsmarknadspolitiskt råd. Känner man att det är en sorts inskränkning, då tror jag att man har en väldigt låg tilltro till den svenska modellens betydelse i går, i dag och i framtiden.

Anf. 33 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag blir mer fundersam över statsrådets intentioner, vilka jag inledde den här debatten med att efterlysa. Jag trodde att det kanske fanns större ambitioner och intentioner med det här arbetsmarknadsrådet än att statsrådet ska få träffa experter på området. Det kanske borde kunna göras utan att man fattar beslut om ett arbetsmarknadspolitiskt råd, tänker jag. Det kanske borde finnas lite mer tyngd i det här rådet genom att man samlar hela expertisen för att åstadkomma någonting och inte bara ha samtal. Jag tror att vi har lite olika intentioner och ambitioner när vi ser den här typen av förslag.

Sverige har en unik ställning när det kommer till regleringen av arbetsmarknaden. Här tar arbetsmarknadens parter ett stort ansvar tillsammans med politiken. Vi har en stolt tradition av att lyssna in parterna i frågor som rör arbetsmarknaden.

Mot den bakgrunden bör detta sättas i ett större sammanhang och ett större perspektiv, till exempel när det gäller etableringsjobben. När parter-

na har förhandlat, gjort grovjobbet, skakat hand, skrivit under och skickat in det till departementet, då levererar inte politiken. Detta gäller också det som statsrådet själv tar upp, nämligen omställningsstudiestödet. De LAS-förhandlingar som gjordes under den politiska pressen resulterade i ett historiskt nytt huvudavtal. Oj, vad det förhandlades. Det var mycket blod, svett och tårar, men man kom överens. Parterna kom överens, och man skrev under. Man gjorde det. Men var är den regering som styr nu? Det finns inget omställningsstudiestöd i den bemärkelse som det faktiskt undertecknades om. Var är pengarna till CSN för att möjliggöra de pengarna? Just nu brinner de inne. Att då säga att man värnar den svenska modellen tycker jag är lite magstarkt.

Jag tror inte att det hade varit en lika stor sak med det arbetsmarknadspolitiska rådet om man hade levererat på det jag nämnde tidigare. Men nu väljer man att lägga till ännu en sak i ordningen genom att med precision kapa bort den delen av arbetsmarknaden. Antingen är det en djup okunskap om hur det fungerar, eller är det så illa att det är en medveten signal som ministern vill sända till arbetsmarknadens parter som en markering om att Svenskt Näringsliv och facken inte ska sitta med vid bordet när experter ska diskutera hur man ska hantera svensk arbetsmarknad framgent? Jag vet faktiskt inte vilket som är värst.

Oavsett vilket kan vi lägga till ännu ett aktivt agerande från regeringen som undergräver den partsmodell som är så viktig för en ordnad arbetsmarknad. Det kanske är det som gör saken lite allvarligare än vad statsrådet vill ge sken av.

Anf. 34 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Jag är inte orolig över att ministern träffar akademien, men jag är orolig över signalerna det sänder om regeringens syn på den svenska modellen för svensk arbetsmarknad. När ministern så tydligt har en ovilja att involvera parterna signalerar det att parterna inte är så viktiga. Det är, som min kollega Sofia Amloh nu har talat om, inte första gången regeringen skickar sådana signaler. Det skapar oro, inte bara hos oss socialdemokrater utan även hos parterna.

Ministern säger i sitt svar till interpellanten att parterna har viktig kunskap om arbetsmarknaden och att man därför träffar dem i olika sammanhang. Även de myndigheter som finns med i rådet får vi ju förutsätta att ministern har löpande dialog med, men det utesluter inte dem från att ingå i expertrådet.

I min förra replik lyfte jag fram den kritik som kommer från parterna om att samverkan inte är tillräcklig mellan regeringen och parterna, inte minst med tanke på den stora roll som de faktiskt spelar i frågan om regleringen av arbetsmarknaden.

Varför sker i så fall inte samverkan och samtal mer strukturerat och kontinuerligt? Med tanke på den viktiga kunskap som fack och arbetsgivarorganisationer har om arbetsmarknaden här och nu skulle de tillföra viktiga perspektiv i ett expertråd. Att utse representanter från parterna till expertrådet skulle också visa att arbetsmarknadsministern förstår och uppskattar den svenska modellen. Det är något som jag i dagsläget har svårt att se att arbetsmarknadsministern faktiskt gör.

Anf. 35 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Beviset för detta får väl ligga i hur vi kommer fram med de politiska beslut som är så viktiga för parterna. Står man nära parterna hjälps regeringen och en ansvarsfull riksdag åt med att till exempel bekämpa inflationen – den inflation som gör löntagare och parternas andra del, det vill säga företagen och arbetsgivarna, fattigare. Sverige blir fattigare med den höga inflationen. Jag kan försäkra att vi har omfattande samtal med båda delar av dem som vi kallar parterna. Det är otroligt viktigt att vi tar oss ur detta.

Jag är glad att Socialdemokraterna här samfällt säger att man inte är rädd för att prata med akademien och att det är rimligt att göra det. Jag har en lista här. Jag vet inte om talmannen vill att jag ska läsa upp alla datum då jag har träffat parterna, men det handlar om möten med SKR, Svenskt Näringsliv, LO, Unionen, TCO, Akademikerförbundet SSR, PTK, Almega Utbildningsföretagen, Kommunal, Fackförbundet ST, facken i välfärd, Vårdförbundet, Vision, Sveriges Ingenjörer, Teknikföretagen, alla arbetsmarknadens parter, IF Metall, Trygghetsrådet – jag kan hålla på hur länge som helst. Detta kan ju inte vara ett självskadebeteende jag ägnar mig åt. Vi träffar parterna för att vi gillar parterna och lyssnar på dem.

Herr talman! Jag förstår att detta i bästa fall är ett uttryck för en febrig opposition och i värsta fall är vanföreställningar som jag måste hjälpa Socialdemokraterna ur. Den svenska regeringen och Liberalerna står bakom den svenska modellen och gillar den svenska modellen. Vi har till och med varit bärande i att ta fram den svenska modellen. Jag är också glad över att vi får höra här att stegen framåt, alltifrån det grundläggande Saltsjöbadsavtalet och den senaste stora förändringen som man ibland kallar för Saltsjöbadsavtalet 2, har krävt både politiskt omdöme och vilja och ett samarbete med parterna där vi känner att vi måste göra någonting och att vi gör det bäst tillsammans. Så ska det förbli så länge jag har något att säga till om.

Anf. 36 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Jag är fortfarande inte helt införstådd med exakt vilka svar som statsrådet förväntar sig ska framkomma vid mötena med det arbetsmarknadspolitiska rådet. Jag tror att statsrådet i vartenda replikskifte hittills har pratat om att han har samtal, möten och dialog inbokade med parterna. Det är kanske inte riktigt detta som vi ifrågasätter utan snarare vad dessa samtal innebär eller innehåller och om det finns någon substans eller kvalitet när man träffas.

Ingen av parterna LO och Svenskt Näringsliv verkar vara speciellt nöjd hittills med regeringens jobbpolitik. Min kollega refererade tidigare till de många reaktionerna hittills. Jag tycker själv att en av vårens rubriker från Svenskt Näringsliv är tydlig. Den lyder: ”Jag undrar vad regeringen har för jobbpolitik”, vilket är talande för vad parterna tycker om den dialog som ministern refererar till.

Arbetsmarknadsministern tror inte att parterna har svaret på hur långtidsarbetslösheten ska minskas eller hur arbetsmarknaden påverkas av lågkonjunktur, utan det behövs ett råd med akademiker för att ge statsrådet svar. Det är så jag tolkar denna debatt. Detta är för mig som ett näringslivs-

råd utan näringslivet, och jag blir orolig när regeringen så tydligt skjuter parterna ifrån sig.

Anf. 37 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Vår famn är lika öppen. Den kan bli en bit över 180 grader med armarna utsträckta. Så stor och öppen är famnen för de svenska parterna.

Det frågas om vad det är för svar, men det finns inga svar att ge. Det vore otroligt bra om Socialdemokraterna i opposition hade svar på allting, men det har de ju inte alls. Då skulle vi inte ha den situation vi har. Vi skulle nå den lägsta arbetslösheten i Europa, men det blev en av de högsta. Nu är vi uppe i den tredje högsta i Europa, enligt de senaste siffrorna. Så bra gick det med de svaren.

Man måste vara lite ödmjuk och vara beredd att lyssna på andra, och där har vi akademien i Sverige. Det kanske är skillnaden mellan oss. Jag som liberal tror på vetenskap och forskning och på att man kan lära. Sedan kan man inte göra allt som forskarna säger hela tiden. Det måste finnas en politisk kontext, och ibland måste man kompromissa. Det är detta som är så fantastiskt med parterna – att man lyckas göra detta.

Jag tror att parterna uppskattar inflationsbekämpning och en modern, framtidsytande energipolitik som räddar jobben i Sverige. Jag tror att de uppskattar att vi ser till att det skapas goda förutsättningar för svenskt företagande som genererar nya jobb. Detta gäller både stora företag och mindre företag. Man använder sig av de offentliga stöd och insatser som vi genomför med skattebetalarnas pengar, och de används på ett effektivt sätt.

Det är medborgare och samhällsbyggare som arbetar hårt och som varje dag går till jobbet, oavsett om de jobbar i den viktiga offentliga sektorn eller i ett småföretag. De äter gröt, går till jobbet och ser till att välstånd skapas, och vi står på deras sida. Vi gör detta med öppna armar för parterna. Vi tycker inte alltid lika, men väldigt ofta gör vi det. Och väldigt ofta tar parterna ett ansvar i Sverige som faktiskt är världsunikt, som interpellanterna säger. Det är interpellanterna tacksamma för, och det är jag också.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2022/23:402 om legalisering av cannabis i Tyskland

Anf. 38 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Karin Sundin har frågat mig hur jag avser att agera för Sveriges räkning i frågan om legalisering av cannabis i Tyskland.

Regeringens narkotikapolitik utgår från ett folkhälsobaserat synsätt med grund i de mänskliga rättigheterna. Det innebär att rätten till hälsa ska vara en vägledande princip som gäller för alla, såväl barn och unga som kvinnor och män, med skadligt bruk eller beroende. Regeringen företräder en linje där restriktivitet rymms inom ramen för en folkhälsobaserad politik. Skademinimerande insatser ska ske utifrån en vetenskaplig grund. Ett

kraftfullt brottsförebyggande och brottsbekämpande arbete bör fortsatt prioriteras.

Narkotikasituationen i Sverige påverkas av händelser i omvärlden. Det är därför viktigt att driva en aktiv narkotikapolitik även inom EU och internationellt. I den internationella narkotikapolitiska kontexten företräder regeringen en linje där insatser som har folkhälsa som huvudsakligt mål står i fokus. Då den olagliga narkotikahandlingen är ett gränsöverskridande problem är samarbete kring brottsbekämpning inom EU och internationellt, samt med internationella organisationer, också av central betydelse, inte minst eftersom olaglig narkotikahandel utgör en av den organiserade brottslighetens främsta inkomstkällor.

FN:s narkotikakonventioner är ett grundfundament för utformningen av narkotikapolitiken, såväl nationellt som inom EU och internationellt. En utgångspunkt för narkotikakonventionerna är att främja hälsa och välfärd för människor. De internationella narkotikakonventionerna har ratificerats av de flesta av världens länder. Ansvaret för att leva upp till de åtaganden som en ratificering innebär vilar på varje enskild stat.

Narkotikakonventionerna anger ramar för hur de länder som ratificerat konventionerna ska stifta lagar. Lagarna ska begränsa narkotikaanvändningen till enbart medicinsk och vetenskaplig användning. All annan odling och försäljning av de ämnen som lyder under konventionerna är illegal. Ramarna i konventionerna är skrivna så att en medlemsstat kan välja att straffbelägga eget bruk eller inte. Såväl innehav som bruk av cannabis, som utgör narkotika, är olagligt i Sverige.

Internationella narkotikakontrollstyrelsen, INCB, arbetar med att övervaka och stödja staternas efterlevnad av de internationella narkotikakonventionerna. INCB har varit tydligt med att legalisering av narkotika inte är förenligt med narkotikakonventionerna. Legaliseringen av cannabis bör även beaktas utifrån det EU-regelverk som följer av Europeiska rådets rambeslut från 2004 om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel samt Schengenregelverket.

INCB:s årliga rapport 2022 beskriver, trots svårigheter med att mäta konsekvenserna av legalisering av cannabis, att utvärderingar som genomförts relativt kort efter implementering av legalisering visar att de allvarligaste problem som man önskade åtgärda genom legalisering inte har minskat. Bruket är till exempel högre i områden där cannabis numera kan köpas legalt, och utbredningen ökar snabbare jämfört med i områden där det fortfarande är illegalt.

FN:s kontor mot narkotika och brottslighet, UNODC, publicerar varje år en rapport om narkotikasituationen i världen. Enligt 2022 års rapport medför legalisering av cannabis också negativa hälsoeffekter och en ökad belastning på hälso- och sjukvården.

Regeringen anser även att den nationella kompetensen att utveckla och anta nationell straffrättslig politik och straffrättsliga lagar om definitionen av narkotikabrott och påföljder ska respekteras och värnas. Detsamma gäller den straffprocessuella regleringen.

Regeringen kommer att fortsätta att arbeta aktivt för att minska efterfrågan på och tillgången till illegal narkotika i samhället. En helt central del i detta är att på ett aktivt sätt arbeta inom internationella sammanhang såsom inom EU och FN.

Prot. 2022/23:134
22 augusti

Svar på
interpellationer

Anf. 39 KARIN SUNDIN (S):

Herr talman! Jag ska förstås, som seden bjuder, tacka statsrådet Jakob Forssmed för det svar som jag har fått. Jag konstaterar dock att det inte var mycket till svar på min fråga. Frågan var: Hur avser ministern att agera för Sveriges räkning i fråga om legalisering av cannabis i Tyskland?

Statsrådets svar innehåller ingenting alls om hur man avser att agera. Det sägs inte ett ord om vad statsrådet och regeringen tänker göra nu. Svaret från statsrådet är en generell och ganska svepande beskrivning av konventioner och lagstiftning som ligger till grund för den svenska regeringens narkotikapolitik.

Det är alldeles riktigt, som statsrådet säger, att de flesta länder har skrivit under konventionerna. Det är förstås alldeles riktigt och viktigt att flera rapporter visar att en ökad legalisering inte har infriat de förhoppningar som har funnits om minskad drogrelaterad brottslighet. Och det är alldeles sant som statsrådet påtalar att legalisering medför negativa hälsoeffekter och en ökad belastning på sjukvården. Det vet vi.

Det är för all del en bra beskrivning som statsrådet ger om bakgrunden till den svenska narkotikapolitiken och de svenska ställningstagandena. Och jag tänker att detta svar hade fungerat alldeles utmärkt som svar på någon annan interpellation om cannabis någon annan gång, något annat år när detta har debatterats. Det kunde ha varit ett bra svar då. Men, fru talman, detta är inte ett bra svar på frågan om vad som behöver göras nu. Det säger ingenting konkret om vad regeringen tänker göra när Tyskland nu väljer att gå vidare med ett förslag om legalisering av cannabis, trots att de har ratificerat narkotikakonventionerna, trots att en legalisering inte är förenlig med EU:s regelverk, trots att inget tidigare exempel talar för att brottsligheten kommer att minska och trots att evidensen om hälsoeffekterna är stark.

Fru talman! Jag skrev och skickade in denna interpellation i mitten av juni. Då hade den tyska regeringen presenterat sitt förslag om att legalisera cannabis. Och nu har den tyska regeringen också fattat beslut om att gå vidare med detta förslag. Den tyska regeringen vill att det ska bli lagligt att bruka och inneha upp till 25 gram cannabis. Det ska bli lagligt att ha sin egen cannabisodling hemma, och det ska bli lagligt med särskilda cannabisklubbar för odling och distribution. Nästa steg i processen under hösten blir att den tyska förbundsdagen ska fatta beslut om förslaget.

Ambitionen med dessa förslag är att den nya lagstiftningen ska börja gälla från årsskiftet. Från årsskiftet – om lite drygt tre månader – kan vi alltså ha en situation där det är fritt fram för alla tyskar över 18 år att använda cannabis.

När jag lyssnar på statsrådet tycks det inte som om han över huvud taget har uppfattat att detta sker i Tyskland just nu.

Fru talman! Detta är inte bara en tysk angelägenhet. En legalisering av cannabis i EU:s befolkningsmässigt största land kommer att påverka narkotikamarknaden i hela Europa. Det väcker en rad frågor om gränsdragningar mellan olika länders lagstiftning och om vad som händer när det finns en illegal och en legal marknad samtidigt. Det väcker farhågor om ökad smuggling och drogturism. Det kommer att innebära nya möjligheter också för svenska ungdomar att prova på. Detta händer nu på andra sidan om Östersjön bara några timmars bilresa eller båtresa bort.

Anf. 40 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar interpellanten Karin Sundin för detta och för hennes engagemang för att minska narkotikaanvändningen i Sverige. Det är väldigt och angeläget på många sätt.

Som jag redogjorde för driver regeringen en aktiv politik både i EU-sammanhang och internationellt. Där handlar det om att förena en restriktiv position med en folkhälsobaserad ansats. Det finns länder som har en väldigt restriktiv syn men inte så mycket folkhälsobaserade ansatser. Det finns också länder som har varken det ena eller det andra. I dessa sammanhang vill vi bidra på de sätt vi kan för att vi ska ha en restriktiv hållning till detta eftersom det sker så mycket i narkotikans spår som är negativt för samhällen.

Med detta vill jag säga att jag följer den tyska utvecklingen noga. Jag har följt de olika stegen i reformen och också hur man har anpassat och gjort om reformen efter hand. Att man har gjort det tror jag också beror på kraven från internationella konventioner, EU-rättsliga frågeställningar och annat. Sedan får detta prövas. Det som nu sker i Tyskland behöver kanske prövas i EU-rättsliga sammanhang. Jag kan inte bedöma på vilket sätt det sker. Men det är i första hand upp till de internationella forum som har att övervaka konventionsefterlevnaden att göra det än att Sverige ska göra det. Däremot kommer Sverige att fortsätta att driva en restriktiv hållning i de sammanhang där vi finns internationellt. Detta är inte någonting som är okänt för mig utan någonting som jag förstås följer noga.

Man ska också komma ihåg att den tyska situationen är annorlunda jämfört med den svenska situationen. Det är långt färre i Sverige som har prövat cannabis eller som brukar cannabis. Det gäller också bland unga, där skillnaden är mycket stor mellan Sverige och Tyskland. Det innebär också att vi har olika förutsättningar.

Det är också viktigt för mig att Sverige kan fortsätta att bedriva en restriktiv politik. Men det sker förstås inte i ett vakuum, utan det gäller att vara observant på omvärlden och följa och diskutera detta med andra länder som väljer andra vägar. Vi får ställa frågan: Vad finns det för erfarenheter av detta? Det ska vi inte göra för att Sverige ska ändra sig, utan vi ska fortsätta att ha en restriktiv hållning. Men vi behöver också dra lärdom av de reformer som har skett och andra åtgärder som skulle kunna vara möjliga inom ramen för en restriktiv politik och arbeta mer med skademinimerande insatser och se till att de som brukar narkotika får bättre möjligheter till vård och stöd så att det blir mindre av stigma så att människor också kan söka hjälp för sina problem på olika sätt. Detta tycker jag också är viktigt för Sverige att utveckla. Men den restriktiva linjen ska vi inte vika från, och den pläderar vi för i internationella sammanhang.

Anf. 41 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Det är bra att statsrådet har uppmärksammat det som nu sker i Tyskland, och konstigt vore det förstås annars. Debattens vågor har nämligen gått höga i Tyskland kring vilken väg Tyskland nu ska ta. Den tyska regeringskoalitionen är tydlig med att detta bara är början. Man har för avsikt att gå betydligt längre än man gör i det förslag som man nu har lagt fram. Man vill ha en mer omfattande legalisering, och man har för avsikt att komma tillbaka med förslag om att det ska vara möjligt att sälja cannabis över disk, trots den rådande EU-lagstiftningen.

Frågan är om det ska gå så långt att det måste prövas, eller om vi kan agera förebyggande och proaktivt i fråga om detta.

Det som vi har hört mest från den tyska debatten här i Sverige tror jag är att många legaliseringsförespråkare menar att det tyska förslaget är dåligt och att det är ett för litet första steg mot en enklare droganvändning. Det föreliggande förslaget utmålas för att vara byråkratiskt och snårigt. Man menar att dessa cannabisklubbar inte kommer att fungera som man hade hoppats att de skulle göra.

I den svenska rapporteringen har vi faktiskt inte hört särskilt mycket alls om den tyska diskussionen om huruvida man över huvud taget ska ha en legalisering i Tyskland. Den stora frågan är förstas hur man ska kunna skydda minderåriga från drogerna när det blir tillåtet för vem som helst att ha cannabisodlingar hemma. Man kan ha tre frodiga plantor i sitt köksfönster.

Tillgången till droger kommer i och med detta att öka i Tyskland och i hela Europa. Därmed ökar risken för beroendeproblematik, psykisk ohälsa och andra hälsorelaterade problem.

Den medicinska evidensen är, som vi har varit inne på, tydlig. Och många tyska föräldrar är i dag förstas oroliga för vad detta kommer att innebära för deras ungdomar när det blir fullt tillåtet för 18-åringar att använda droger. Eftersom detta är kända fakta är förstas den tyska läkarföreningen helt emot detta. I sammanhanget ska vi inte luras att tänka att detta handlar om ungdomar utan att det också handlar om barn. Exemplet från Kanada, som legaliserade cannabis 2018, är att också antalet förgiftningsfall bland barn relaterat till cannabis har ökat dramatiskt, inte minst för att cannabis ofta används i bakverk av olika slag. Detta är en utveckling som vi nu öppnar dörrarna för i Europa. Det angår inte bara Tyskland, utan det angår hela Europa.

Det handlar också om lagstiftningen. Den tyska domarkåren är skeptisk. Regeringen i Tyskland hoppas, precis som många legaliseringsförespråkare i Sverige, att detta ska innebära minskad kriminalitet – en minskad illegal marknad. Men de tyska juristerna menar att det finns en stor risk för sammanblandning mellan den vita och den svarta marknaden, alltså att dessa kommer att tvinnas samman, och de konstaterar att de lär få mer att göra.

Mot bakgrund av detta undrar jag vad Jakob Forssmed tänker att vi i Sverige borde göra för att förbereda oss inför den debatten. Jag undrar vad Jakob Forssmed tänker göra i den här frågan inför nästa EU-möte han ska åka på. Jag undrar vad Jakob Forssmed har för avsikt att göra för att motverka en utveckling lik den tyska i Sverige. Jag undrar vad Jakob Forssmed tänker göra för att svenska ungdomar inte ska söka sig till Tyskland för att pröva på. Vad tänker statsrådet göra?

Anf. 42 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar interpellanten för frågorna.

Jag uppfattar att jag i alla fall i någon utsträckning har svarat på frågorna, nämligen att Sverige i de internationella sammanhang där vi finns kommer att fortsätta föra fram vår syn på dessa frågor. De konventioner vi har tillrätt ska naturligtvis följas, och de EU-regelverk och beslut som finns ska naturligtvis gälla. Det är någonting som medlemsländer får för-

hålla sig till, och de internationella forum som har att övervaka detta får göra det.

Sedan behöver Sverige fortsatt ha en restriktiv hållning här. Vi har fortfarande ett väsentligt lägre bruk av narkotika, inte minst cannabis, än många länder, och det är någonting att slå vakt om. Från enkätundersökningar vet vi att den svenska politiken innebär att yngre personer i mindre utsträckning använder narkotika – eller använder narkotika färre gånger än de annars skulle ha gjort, just för att det inte är tillåtet och alltså inte legalt. Det är en viktig sak när det gäller användningen i förhållande till unga människor.

Vi behöver också utveckla vår politik och visa att det är möjligt att kombinera en restriktiv politik med en folkhälsobaserad ansats där rätten till hälsa gäller alla människor. När det gäller tillgången till vård och stöd kan vi förbättra oss och se till att det finns möjligheter för dem som brukar narkotika att komma ur det på ett bättre sätt och få hjälp med och stöd utan att drabbas av stigmatiseringar som motverkar detta på olika sätt. Det där är också viktigt i den internationella kontexten.

Nu har vi en narkotikautredning som sitter och arbetar med väldigt breda direktiv. Den ska även göra internationella utblickar och se vad det finns för lärdomar att dra kring dessa frågor internationellt. Jag ser fram emot att utredningen inom kort lämnar sitt slutbetänkande, och jag tror att det kommer att vara viktigt för den fortsatta narkotikapolitiska både debatten och utvecklingen i Sverige. Men vår restriktiva position ligger fast, och den pläderar vi för i de internationella sammanhang där vi finns.

Anf. 43 KARIN SUNDIN (S):

Fru talman! Tack för konkretiseringen, statsrådet!

Statsrådet och jag är uppvuxna ungefär samtidigt. Det var en tid då den svenska narkotikapolitiken, folkhälsopolitiken och det som då kallades ANT-frågor i stor utsträckning präglades av statligt stödda informationskampanjer. Vi växte upp med *Anslagstavlan*, och vi växte upp i ett samhälle fullklustrat med gula klistermärken där det stod ”Spola kröken”. Vi växte upp med uppmaningar från A Non Smoking Generation. Det har hänt väldigt mycket sedan dess.

Vi är medlemmar i EU, och jag tycker att det är bra att statsrådet betonar vikten av att faktiskt fortsätta att arbeta med dessa frågor på EU-nivå. Men i den här situationen går det inte att bara fortsätta, utan vi måste driva på. Vi har under årens lopp lärt oss mycket om vad som fungerar och inte fungerar när det gäller att motverka drogrelaterade problem. Vi lever i ett helt annat samhälle i dag, och det är ju faktiskt vi som är medelålders i dag som behöver ta ansvar för dem som är unga.

Där tänker jag att en socialminister i Sverige behöver vidta fler åtgärder än att prata på EU-nivå. Det är en viktig del, men jag tänker att en svensk socialminister också måste agera gentemot den svenska befolkningen och de svenska ungdomarna när det gäller vad vi kan göra för att motverka alkohol, narkotika och andra droger. Det är frågor som vi behöver återkomma till, och där tänker jag att det finns mycket kvar att göra.

När statsrådet säger att politiken måste utvecklas förväntar jag mig att den utvecklas. Nu står vi nämligen inför en helt ny situation i Europa, med en helt ny tillgänglighet för de svenska ungdomarna.

Anf. 44 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det finns mycket att göra på detta område; det är ingen tvekan om det. Sedan är jag lite frågande till exakt vad interpellanten vill att vi ska göra i dessa internationella sammanhang som vi inte gör och som jag inte har redogjort för, men det kan vi möjligen återkomma till.

Däremot tror jag att vi behöver utveckla vårdinsatser bättre än vi gör i dag. Inte minst vet vi att det finns en stor samsjuklighet mellan psykisk ohälsa av olika slag och narkotikabruk, och där behöver vi utveckla politiken. Där finns det utredningar som har lämnat förslag, som vi nu bereder på Socialdepartementet, om att bli bättre på att se problemen tillsammans på ett mycket bättre sätt. Sedan har vi den narkotikautredning som sitter och arbetar.

Därutöver behöver vi vara ständigt vaksamma och aktiva när saker och ting förändras. Precis som interpellanten konstaterar finns den gamla tiden inte längre; världen är mer internationaliserad, och vi blir påverkade av hur andra länder agerar. Vi vill dock samtidigt värna Sveriges möjligheter och vårt sätt att förhålla oss till frågan. Vi har en annan position än vad andra länder har – vi har ett lägre bruk – och det är någonting att fortsätta försöka slå vakt om på olika sätt. Det ska förstås ske i dialog med andra länder men också i de internationella sammanhangen.

Jag delar alltså uppfattningen att vi har mycket att göra för att inte fler ska fastna i drogerna, och det gäller inte minst unga människor. Det handlar också om att de kriminella miljöerna inte ska förses med pengar och möjligheter på detta område.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2022/23:374 om risker och möjligheter med artificiell intelligens

Anf. 45 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Josef Fransson har frågat mig vad jag och regeringen gör för att inhämta kunskap om viktiga frågeställningar kring artificiell intelligens och hur jag och regeringen agerar för att maximera nyttan med utvecklingen inom AI samtidigt som riskerna minimeras.

Den 25 maj fattade regeringen beslut om att Digitaliseringsrådet inom Regeringskansliet ska fortsätta sitt arbete i syfte att främja genomförandet av den allmänna digitaliseringspolitiken och främja digitaliseringen av den offentliga förvaltningen. Ledamöterna som sitter i rådet har en bred erfarenhet och kompetens på digitaliseringsområdet, och artificiell intelligens är en viktig fråga som kommer att diskuteras i Digitaliseringsrådet.

I maj anordnade regeringen inom ramen för det svenska EU-ordförandeskapet en konferens om hållbar AI och AI för hållbarhet. Konferensen samlade ledare och experter från den privata och offentliga sektorn, den akademiska världen och civilsamhället för diskussioner om och reflektioner över hur det ska kunna gå att säkerställa en AI-utveckling som inkluderar miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.

Regeringen tog i slutet av januari emot en redovisning av ett uppdrag om främjande av den offentliga förvaltningens användning av AI. Rapporten innehöll även en behovsanalys för att tillgängliggöra gemensam AI-infrastruktur för den offentliga förvaltningen som nu analyseras inom Regeringskansliet. I april tog regeringen också emot en rapport från Tillväxtanalys som handlar om hur AI omvandlar näringslivet och hur AI-politiken för näringslivet kan utvecklas.

Regeringen ökade även insatserna i programmet Avancerad digitalisering, som bygger på en beprövad privat-offentlig samverkansmodell där offentliga aktörer och näringslivets aktörer gemensamt bidrar. Programmet omfattar bland annat AI och annan ny teknik.

Vad gäller frågan om nyttor och risker med AI finns det många nyttor som bör kunna realiseras, till exempel effektivisering genom AI av vissa verksamheter inom den offentliga förvaltningen. Samtidigt är jag också medveten om riskerna med utvecklingen och användningen av AI, särskilt gällande riskerna för kränkningar av grundläggande rättigheter, och såväl etiska risker som hälso- och säkerhetsrisker.

Regeringen välkomnar därför AI-regleringen som håller på att förhandlas inom EU. Utgångspunkten är att reglera tillämpning av AI som kan innebära hög risk, exempelvis AI-system som används för specifika ändamål, snarare än att reglera utveckling av AI som sådan. Förslaget syftar till att skapa förutsägbarhet för utvecklare av AI-system och är tänkt att underlätta för investeringar i AI. Användning av regulatorisk testverksamhet föreslås i syfte att främja innovation samtidigt som regelefterlevnaden säkerställs. Allt detta som jag nu redogjort för bidrar till att öka nyttan och balansera riskerna.

Anf. 46 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Erik Slottner för svaret på min interpellation om risker och möjligheter med artificiell intelligens.

Jag hoppas att både fru talmannen och statsrådet testat att pröva och leka med till exempel Chat GPT och själva skapat sig åtminstone en grundläggande uppfattning om hur häpnadsväckande denna teknik faktiskt är.

Artificiell intelligens är bara i sin linda. Redan nu kan den skapa musik och bilder och till och med programmera datakod. Dagens AI är dock bara en bebis. Tänk vad den tekniken kommer att kunna åstadkomma i sina tonår.

Det är uppenbart att frågor om AI har fått en viss plats i regeringens arbete. Men jag menar att den borde vara långt mycket mer prioriterad. Gemene man verkar ännu inte ha förstått att utvecklingen inom artificiell intelligens kommer att revolutionera vår värld på ett sätt som är fullständigt oöverblickbart.

Möjligheterna är enorma när det kommer till att förbättra människors liv och välfärd. Inte minst är jag övertygad om att utvecklingen kommer att kunna leda till att vi kan bota mer eller mindre alla kända sjukdomar och lösa mängder av andra problem som vi människor står inför.

Personlig AI kommer att bli en superintelligent assistent till var och en i vardagen. Företag kommer att kunna mångdubbla sin produktivitet, och så vidare. Det är naturligtvis sådant som vi ska värna och välkomna.

Jag tror att det är primärt riskerna som vi politiker måste börja ta tag i på allvar. Vi människor har härskat på vår planet därför att vi är mest intelligenta i djurriket. Det är inte minst för att vi har varit osedvanligt bra på att samarbeta med varandra. Genom detta har vi också kunnat dominera i princip alla andra djurarter för mat och kläder men ibland bara sällskap.

Nu står vi på randen av att inte längre vara den mest intelligenta varelsen på jorden. Tekniken rusar mot att datorer med råge kan överträffa oss i intelligens och också i så kallad generell intelligens. Det skulle ungefär kunna beskrivas som att en dator kan lära sig att lösa problem som den helt enkelt inte har programmerats för. Jag hörde bara häromdagen att en AI hade ombetts att lära sig att spela schack. Några timmar senare kunde den slå alla tidigare schackdatorer.

Huruvida en dator kan bli medveten så som vi betraktar oss själva är något som vi kanske får lämna åt filosoferna. Men vi är sannerligen nära att inte kunna se skillnaden. Att en AI snart kommer att uppvisa tecken på självbevaringsdrift ser jag som givet. Den tanken, fru talman, ger mig faktiskt rysningar.

En enkätundersökning säger att hälften av AI-forskarna tror att risken är större än 10 procent att utvecklingen inom AI kommer att leda till mänsklighetens utplåning. Det ska sägas att studien är ifrågasatt och att svarsfrekvensen var låg. Men även om vi skulle skriva ned riskerna med en faktor tio är de ändå så stora att de totalt överskuggar riskerna med till exempel klimatförändringar.

Jag skulle vilja dra en analogi om människans bästa vän hunden. Hundägare älskar ofta sina hundar som om de vore en familjemedlem. Men skulle det vara så att de började sprida en sjukdom som hotade våra barn till livet skulle vi inte tveka att ta hundarna av daga för att rädda oss själva. I en framtid skulle vi kunna vara hundarna när artificiell intelligens är oss överlägsna i intelligens.

Anf. 47 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det är ibland svårt att veta var man ska börja. Det här är ett ämne som man kan tala om i timme efter timme. Man kan välja att se bara möjligheterna och skygga för riskerna. Man kan välja att bara se riskerna och måla upp domedagens nära förestående. Vi måste ändå på något sätt hamna mittemellan. Det tycker jag även att Josef Fransson gör, vill jag säga.

Jag tror också att det är en revolution för världen. Vi har i dag väldigt svårt att riktigt förstå hur AI kommer att påverka våra liv och hur vi kommer att använda AI under de kommande decennierna. Det är så mycket som vi kommer att kunna använda AI till och så många möjligheter som AI kommer att ge oss om 20, 30 år som vi i dag inte ens tänker på. Det är hisnande men också ganska spännande ska jag personligen erkänna.

Jag delar inte uppfattningen att vi politiker mest ska fokusera på att hantera riskerna. Då riskerar vi att halka efter. Jag menar att vi som politiker måste kunna fokusera på att främja AI där vi tror att den kan göra störst nytta samtidigt som vi försöker skapa en reglering som minimerar riskerna med AI. Jag menar att vi måste klara av båda två.

Från början när jag blev civilminister med ansvar för digitalisering har jag sagt att vi ska ta till vara de stora möjligheterna som AI ger oss. De är

enorma och är i dag bara i sin linda. Samtidigt måste vi hantera riskerna på vägen. Det är mina ingångsvärden inom det här politikområdet.

Josef Fransson lyfte själv i sitt anförande fram möjligheterna inom hälso- och sjukvård. Där hjälper AI redan i dag till inom hälso- och sjukvården. Det är inte så att AI är någon nyhet inom svensk hälso- och sjukvård. AI har använts under lång tid för att hitta sjukdomar och för att kunna diagnostisera och bota sjukdomar.

Vi ser att det kommer att användas i en mycket mer snabb takt framöver. Vi kan ställa prognoser på ett helt annat sätt. Vi kan få mycket mer likvärdiga beslut inom socialtjänst och inom andra offentliga instanser som ökar rättvisan, exempelvis den rättsliga rättvisan.

Vi kan också använda det inom rättsväsendet på ett helt annat sätt. Vi kan få tag på vedervärdiga brottslingar, åtala dem och straffa dem för de vedervärdigheter som de har gjort. Det finns fantastiska möjligheter.

Men det finns naturligtvis också risker. Det jag är mest rädd för är att totalitära stater och regimer kommer att använda AI som ett sätt att kontrollera sina medborgare. Det handlar om att socialt kontrollera dem, att manipulera dem och föra fram falsk propaganda. Vi kan redan se detta i dag i det fasansfulla kriget som Ryssland för gentemot Ukraina. Man använder desinformation, och AI är ett medel i detta.

Jag är också rädd för att man inte vet vad som är sant och falskt och att gränslandet mellan sant och falskt suddas ut. Man kan utge sig för att vara någon man inte alls är, etcetera.

Jag har dock ingen stoppknapp att trycka på. Jag kan inte säga: Nu stoppar vi den här utvecklingen och förbjuder alla riskerna. Så fungerar inte forskning och utveckling. Skulle vi stoppa forskning och utveckling i Europa och USA är det Kina som har herraväldet över utvecklingen av AI. Det tror jag inte är någon utveckling som vare sig jag eller Josef Fransson vill se framför oss.

Det pågår mycket arbete inom AI-akten inom EU men också arbete inom TTC och inom G7-länderna där vi talar mer om ett gemensamt synsätt på detta med gemensamma regleringar och också gemensamma standarder. Jag pausar där och återkommer i nästa inlägg.

Anf. 48 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet Slottner, för diskussionen! Jag vill vara tydlig: Jag tror inte att vi vare sig kan eller vill stoppa någon utveckling inom AI.

Problemet är bara kraften i denna teknologi och att utvecklingen, som det ser ut i dag, är så gott som oreglerad. Några personer som varnar för techföretagens kapprustning är Steve Wozniak, medgrundare till Apple, MIT-professorn Max Tegmark, författaren och professorn Yuval Noah Harari, som är mycket intressant att lyssna på i sammanhanget, multientreprenören Elon Musk och många därtill. Dessa personer, bland andra, har varit med och skrivit ett öppet brev som heter *Pause Giant AI Experiments*. Det kanske mest ska ses som en inlaga i en debatt, för jag tror inte att de själva tror att någon utveckling kommer att pausas på grund av deras brev. Men det är ett väldigt intressant brev som är värt att ta del av i sin helhet.

Riskerna med AI är mångfasetterade. Några av dem är här och nu. I mitt förra inlägg såg jag lite längre in i framtiden. Men redan här och nu kan vi börja fundera på vad som händer med vår kultur när mjukvaror skapar konst, musik och litteratur som berör oss djupare än det som skapats av människor. Hur påverkar det vårt samhälle när ett dataprogram kan skapa djupa intima relationer med oss som kanske känns mer verkliga än dem vi många gånger har med våra vänner? Vad händer med vår demokrati när dessa program börjar producera lagförslag och propaganda – kanske med någon som styr vid spakarna, kanske helt på egen hand? Kommer världens demokratier över huvud taget att överleva som demokratier i AI:s tidsålder? Om inte – vad är det som kommer sedan?

AI riskerar att leda till massarbetslöshet på ett sätt som inte går att jämföra med tidigare tekniksprång. Att mängder av människor kommer att skinnas på varenda krona genom sofistikerade lurendrejerier ser jag som givet. Risken för massiv värdeöverföring till ett litet antal företag och individer ser jag också som mer eller mindre given om vi inte politiskt hittar lösningar. Detta sker alltså i ett landskap där techgiganterna kanske redan i dag omsätter mer än många staters bruttonationalprodukt. Denna utveckling kommer, som jag ser det, att accelerera med AI. Detta är ett litet axplock; riskerna med AI är förmodligen lika stora som antalet olika melodier man kan spela på ett piano.

Fru talman! Jag ska inte stå här och låtsas att jag sitter på lösningarna, åtminstone inte alla lösningar. Men jag tänker lyfta fram några punkter. Jag kanske inte hinner läsa upp alla, utan jag får spara några till mitt sista inlägg. Men jag ska i alla fall börja, och jag tar då upp ett förslag som jag har lyft fram offentligt tidigare.

Det handlar om att vi bör upprätta en AI-nämnd, sammansatt av samtliga politiska partier i den här kammaren och den bästa expertis som Sverige har att erbjuda. Vi bör helt enkelt upprätta ett forum där man öppet och ärligt kan diskutera risker och möjligheter. Genom en sådan nämnd får man också korta ledtider till att politikerna åtminstone kan få en möjlighet att lyfta konkreta förslag för att skydda oss mot det som är hotfullt med AI. Jag menar att det här är en mycket lågt hängande frukt, som vi borde ta tag i genast.

Jag har alltså ytterligare ett antal punkter, men jag sparar dem till mitt slutinlägg.

Anf. 49 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Tack för det konkreta förslaget från Josef Fransson! Jag är idel öra för att höra de kommande förslagen, för jag tycker att det är väldigt givande, oavsett sammanhang, att få många konkreta förslag inom olika politikområden.

Jag kan börja med att säga att det i dag inte finns något förslag om en AI-nämnd från regeringens bord. Däremot kommer det under hösten att komma fler beslut och initiativ som rör AI. Det kan jag redan nu säga, och vi får återkomma med exakt vad de innehåller när de väl kan presenteras.

Dessa beslut handlar dock mycket om att främja AI och att använda AI i större utsträckning än vi gör i dag. Josef Fransson radade upp en del hot, nackdelar och risker som AI för med sig. Det är viktigt att peka på dem, men jag tycker att det blir lite väl dystopiskt när man bara lyfter fram riskerna och säger att det ena och det andra kommer att hända: Det kommer

att bli massarbetslöshet, det kommer att bli enorma värdeöverföringar och människor kommer att bli utsatta för bedrägerier på grund av AI. Då tycker jag att man lite för självsäkert målar upp en dystopisk bild av framtiden.

Det kan ju också vara så att vi med AI-teknik faktiskt hjälper människor att upptäcka olika typer av manipulationer. De hot som AI-tekniken kan innebära kanske man också kan använda AI-teknik för att avvärja. Vi har redan sett något sådant exempel. Jag tycker att man måste vara lite mer nyanserad när man talar om detta.

Jag tycker att det är väldigt bra att det förs etiska diskussioner; det måste man göra kring AI-utvecklingen. Det ska vi göra inom politiken, i den här kammaren, men det måste också föras sådana diskussioner på mycket bredare front utanför det här huset. Jag välkomnar verkligen detta.

Men om man tror att en ökad AI-användning bara kommer de stora techbolagen till del vad gäller ekonomisk vinning har man inte sett alltihop; det måste jag säga. En beräkning har gjorts som visar att bara offentlig förvaltning skulle kunna spara uppemot 140 miljarder kronor om vi var bättre på att använda AI-teknik fullt ut. Det här är en siffra som är några år gammal, så det är mycket möjligt att summan skulle vara ännu högre i dag.

Man ser att man med hjälp av AI skulle kunna fatta mycket snabbare beslut. Man skulle kunna effektivisera beslutsprocesser och minska risken för felaktiga utbetalningar, bara för att ta några exempel – för att inte tala om vad man skulle kunna använda AI till inom både äldreomsorg och hälso- och sjukvård. Med AI skulle man kunna minska behovet av mänsklig arbetskraft så att de anställda, som vi i dag många gånger har brist på, kunde göra det som kräver mer människonära omvårdnad.

Jag är övertygad om att människan är mer än sin intelligens. Jag hör ibland att en del tror att vi kommer att utrota människan och att människor inte kommer att behövas eftersom AI kommer att vara mer intelligent än människan. Jag menar att människan har ett större värde än sin intelligens och att människan även i en värld där AI dominerar mycket mer än i dag kommer att ha ett existensberättigande och ett värde även framöver.

Jag är övertygad om att mänskligheten kommer att överleva också AI. Det är vad jag tror, men där kan vi ha lite olika uppfattningar och ingångar. Det är naturligtvis ingen som vet med hundra procents säkerhet. Men att tala om att mänskligheten skulle vara utrotad om 50 år, som jag har hört någon nämna, tycker jag är kraftigt överdrivet. Jag tror att människan har ett existensberättigande även i en värld där AI finns och används mycket mer än i dag. Människan är större och har ett högre värde än sin intelligens.

Anf. 50 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Det är kloka resonemang i mångt och mycket. Jag tror dock att politikens uppgift när det kommer till AI i första hand är att hantera risker, för det kommer inte företagen att göra. Företagen är däremot väldigt duktiga på att lyfta nyttor. Därav följer att jag vill ägna min korta tid här på jorden och i denna talarstol åt att lyfta det jag tror är mest angeläget för mina barns framtid och det jag kan göra.

Jag övergår nu till några av de ytterligare förslag som jag lovade att lyfta.

Det andra förslaget är att utse en myndighet som har ett uttalat främjandeuppdrag för artificiell intelligens. Det kanske man kan säga redan är

tillgodosett i någon mån, men vi ska också inrätta en myndighet som hanterar riskerna med artificiell intelligens. Båda perspektiven behövs och bör om möjligt inte sammanblandas på myndighetsnivå.

Mitt tredje förslag är att göra det förbjudet att använda AI i kommunikation utan att uppge för mottagaren att det är AI. Med denna lag skulle man åtminstone kunna försvåra lite grann när det gäller vissa bedrägerier och oetisk affärsverksamhet.

Det fjärde förslaget är att man låter utreda vem som bär ansvaret när AI orsakar skada på individer eller juridiska personer. Företag behöver ta en större del av risken än vad jag tror att de är lagstadgat tvingade till i dag.

Det femte förslaget är att öronmärka forskningsmedel just för risker med artificiell intelligens.

Slutligen: Det sjätte förslaget är att söka internationellt samarbete inom normgivning och brottsbekämpning. Frågan är av global karaktär, och jag vill upprepa att den är långt mycket mer angelägen än frågan om klimatförändringar. Det är min absoluta övertygelse.

Anf. 51 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det tredje av de här sex förslagen finns faktiskt redan med i det förslag till ny AI-förordning som vi nu har baxat igenom. Det har kommit ända till Europaparlamentet och är nu i trilogförhandlingar inom EU.

Ska vi möta och få en reglering av AI för att undvika de risker som Josef Fransson har nämnt behöver vi internationell reglering. Vi kan inte ha 27 olika regleringar i en inre marknad. Det är väldigt bra att EU nu har gått fram gemensamt för att möta frågan på ett gemensamt sätt så att investerare och utvecklare av AI vet vilket regelverk som gäller när man ska implementera nya AI-produkter på den inre marknaden. Jag tror att det är bra för Europas konkurrenskraft, och jag tror också att det är väldigt bra för att minimera riskerna med AI.

Bland annat föreslås det att om man interagerar med en annan människa med hjälp av AI ska den som tar emot informationen veta att det är ett AI-verktyg. Det är ett av väldigt många förslag som finns här.

Jag tycker också, som jag sagt i tidigare inlägg, att det är väldigt viktigt att regeringen främjar AI. Just med tanke på den enorma potentialen för både bättre verksamhet och besparingar i pengar är det självklart för mig att regeringen bör främja AI.

Jag är väldigt engagerad i exempelvis hur våra kommuner och regioner ska kunna använda AI i mycket större utsträckning. Vi har väldigt goda exempel från många kommuner där man drastiskt dragit ned sina kostnader, effektiviserat verksamheterna och fått bättre verksamheter med hjälp av AI. Detta vill jag ska implementeras brett i Kommunsverige.

Avslutningsvis vill jag säga att det är viktigt att vi inte ser AI som en isolerad fråga. AI är en del av digitaliseringen. AI har vi hållit på med sedan 50-talet i vår värld. Den är mycket mer avancerad nu, men för att AI ska kunna utvecklas behöver vi data. Det jobbar vi också med: hur vi ska kunna främja datadelen på ett säkert och tryggt sätt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 52 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Nima Gholam Ali Pour har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att de kommuner som tar emot statsbidrag genom det kommunala utjämningsystemet inte ska använda dessa medel på ett sätt som urholkar förtroendet för det kommunala utjämningsystemet.

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och för regioner att erbjuda sina invånare kommunal service trots skillnader i skattekraft och strukturella faktorer. Systemet fördelar mycket pengar, och för att förtroendet för systemet ska bibehållas är det viktigt att det uppfattas som rättvist och korrekt.

De generella statsbidragen till kommunerna fördelas genom det kommunalekonomiska utjämningsystemet. Systemet innebär också en omfördelning av skattemedel mellan kommunerna. De kommuner som får de största bidragen i systemet är de som har lägst skattekraft, det vill säga lägst skatteunderlag per invånare, och de som förväntas ha högre kostnader för sin verksamhet på grund av strukturella faktorer, såsom en hög andel äldre personer eller gles bebyggelsestruktur. Detta innebär att storleken på de generella statsbidragen, det vill säga utfallet i utjämningsystemet, varierar mellan kommunerna. För vissa kommuner är bidragen en stor andel av de totala intäkterna, medan ett tiotal kommuner med hög skattekraft betalar till systemet.

Kommuner och regioner ansvarar för sin verksamhet och ekonomi, och de har ett stort handlingsutrymme inom ramen för detta ansvar. De generella statsbidragen är på samma sätt som de kommunala skattemedlen fria att användas utifrån kommunernas egna prioriteringar och behov. Den kommunala beskattningsrätten är en viktig del av den kommunala självstyrelsen.

En viktig princip i utjämningsystemet är att det ska bygga på opåverkbara faktorer så att en enskild kommuns faktiska kostnader inte påverkar dess utfall i systemet. Det innebär att om en kommun har högre kostnader, givet dess strukturella förutsättningar, än genomsnittskommunen får inte den kommunen mer pengar i utjämningsystemet. Det är alltså inte så att andra kommuner får betala om en enskild kommun väljer att satsa mycket pengar på en viss verksamhet. Likaså får en kommun som är mer effektiv än genomsnittskommunen behålla de pengar som blir över.

En parlamentarisk kommitté har i uppdrag att se över utjämningsystemet i syfte att säkerställa att det uppfyller sitt syfte. Kommittén ska även analysera systemets effekter på utveckling och tillväxt. I tilläggsdirektiv till kommittén som beslutades av regeringen i våras anges att det kan behövas ytterligare åtgärder riktade mot kommuner och regioner för att främja ett effektivt resursutnyttjande och att kommittén ska föreslå åtgärder för att motverka ökande skattesatser i kommuner och regioner.

Anf. 53 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Sverige är ett avlångt land där olika kommuner har varierande förutsättningar. Därför behövs det ett kommunalt utjämningsystem

som kan jämna ut variationerna avseende befolkning, skattekraft och andra ekonomiska förutsättningar.

Min interpellation ifrågasätter inte att det ska betalas ut ett kommunalt utjämningsbidrag till kommuner och regioner. Problemet är att den kommun som tar emot mest medel genom det kommunala utjämningsystemet också är känd för att slösa skattemedel.

Malmö stad ska under 2023 ta emot 6,3 miljarder kronor genom det kommunala utjämningsystemet. Malmö stad har under lång tid varit den kommun som tagit emot mest medel genom det kommunala utjämningsystemet. Samtidigt finansierar kommunen arabiska filmfestivaler och ger olika former av stöd till illegala migranter.

I år kommer Malmö stad för första gången att avsätta mer än 1 miljon kronor för arrangerandet av Malmös arabiska filmfestival. Det är en årlig festival som kommunen finansierar. Enligt min åsikt är en arabisk filmfestival inte en del av den kommunala kärnverksamheten. Jag tror att det är rätt många som håller med. Uppenbarligen har Malmö stad för mycket pengar om man kan slösa skattemedel på det här sättet.

Sedan har vi Zlatanstatyn. Hittills har den kostat Malmö stad mer än en halv miljon kronor. Statyn måste gömmas, bevakas och repareras hela tiden. Det är en lång historia bakom varför Malmö stad förvarar och betalar för en staty som rätt många Malmöbor vill sabotera. Det är en av många berättelser som slutar med att Malmö stads politiker slösar med andra människors pengar.

Malmö stad har till och med börjat arrangera firandet av muslimska högtider. Det är vad skattemedel går till nu. Är det kommunal kärnverksamhet?

Malmö stads slöseri är ökänt och urholkar förtroendet för hela det kommunala utjämningsystemet. För det finns en och annan som ställer sig samma fråga som jag ställer mig: Om andra måste betala 6,3 miljarder kronor till Malmö stad för att kommunens ekonomi ska gå ihop, hur kommer det sig att Malmö stads politiker slösar så mycket?

Är det så att det kommunala utjämningsystemet är konstruerat på ett felaktigt sätt? I stället för att man ska kunna behålla skolor och annan kommunal kärnverksamhet i mindre kommuner kan Malmö stad avlöna sin armé av kommunikatörer och avsätta 850 000 kronor för att sätta upp en enhörning i det offentliga rummet.

Det är just därför jag frågar statsrådet om han tänker vidta några åtgärder för att de kommuner som tar emot medel genom det kommunala utjämningsystemet inte ska använda dessa medel på ett sätt som urholkar förtroendet för detta system. Detta är nämligen precis vad Malmö stad, den största mottagaren av kommunala utjämningsbidrag, har gjort.

Det är viktigt att regeringen tar tag i denna fråga, eftersom det finns en diskussion där man ifrågasätter hela det kommunala utjämningsystemet. Därmed behövs det åtgärder för att återupprätta förtroendet för det kommunala utjämningsystemet, som har raserats av det slöseri som vissa kommunpolitiker ägnat sig åt.

Fru talman! I det svar jag fick av statsrådet hörde jag inget erkännande av det slöseri som vissa kommuner ägnat sig åt. Men i dag ser vi ett kommunalt utjämningsystem som är konstruerat på ett sådant sätt att det upprätthåller detta slöseri.

Anf. 54 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Utjämningskommitténs betänkande ska komma senare i vår. De måste få jobba i lugn och ro utan att jag gör offentliga uttalanden om exakt hur jag tycker att de ska lägga fram sitt förslag på ny utformning av skatteutjämningsssystemet. Jag kommer alltså att vänta lite med alltför säkra uttalanden och kommer att ta emot deras betänkanden och läsa dem med mycket stort intresse.

Först vill jag göra en rättelse. Malmö är inte den kommun som tar emot mest bidrag från det kommunalekonomiska skatteutjämningsssystemet. Vi räknar per invånare. Det måste vi göra. Annars blir det helt orimligt. De kommuner som tar emot mest i detta system är Bjurholm, Sorsele, Pajala, Dorotea och Åsele. Alla fem är små kommuner som ligger i de norra delarna av Sverige. Då har vi fått det sagt. Malmö kommun ligger på plats 127 av mottagande kommuner i Sverige. Det kan vara bra att veta.

När jag var kommunpolitiker i den stad som vi befinner oss i nu, Stockholm, pratade jag väldigt mycket om kommunal kärnverksamhet och hur vi skulle stoppa kommunalt slöseri. Som kommunpolitiker tog jag på stort allvar hur vi i Stockholms kommun skulle kunna fokusera mer på och prioritera kärnverksamheten för att om möjligt också kunna sänka skatten.

Det finns inget objektiva mått på eller begrepp för vad som är kärnverksamhet. Vad man tycker är kommunal kärnverksamhet skiftar lite mellan olika politiker och säkert mellan olika väljare och medborgare. En del tycker att kärnverksamheten bara är den lagstyrda verksamheten. Om man gör den väldigt strikta tolkningen skulle vi skala av väldigt mycket av den kommunala verksamheten. En del gör en lite vidare tolkning, medan andra gör en betydligt vidare tolkning.

Var skulle gränserna gå från staten? Ska vi säga att om kommun x satsar på y, z, å, ä och ö ska vi dra in bidrag ur skatteutjämningsssystemet, men om man satsar på den och den verksamheten är det okej att få bidrag? Det skulle bli enorma gränsdragningsproblem och, skulle jag vilja påstå, vara ett stort brott mot den kommunala självstyrelsen.

Jag menar att det måste vara väljarna som avgör vilka politiker som ska styra i exempelvis Malmö kommun. Det kan inte vara jag som civilminister som ska straffa kommuner genom det kommunalekonomiska systemet. Det är så jag ser på det, utifrån hur det skulle fungera i praktiken.

Det är viktigt att kommuner har koll på sin ekonomi och inte svävar ut för mycket utan ser till att prioritera kärnverksamheten. Jag ska erkänna att jag tycker att vi ibland kan se exempel på lite obegripliga prioriteringar här och där i Sverige. Men jag tror att skatteutjämningsssystemet skulle bli ett väldigt trubbigt instrument att använda här.

Interpellanten själv säger att Malmö förra året tog emot 6,3 miljarder kronor och lade 1 miljon på en arabisk filmfestival. Var och en förstår att det inte är de 6,3 miljarderna som finansierar denna filmfestival, utan det är nog andra pengar. Det är ändå otroligt olika summor pengar vi pratar om. Man kan tycka att det är fel att lägga pengar på detta i alla fall. Men kom inte och säg att det är det kommunala skatteutjämningsssystemet som finansierar denna filmfestival. Det är faktiskt att ta i lite i överkant.

Anf. 55 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Folk i vissa delar av Sverige där man knappt har någon kommunal service undrar vad politikerna sysslar med och hur vissa stor-

städer kan slösa som de gör medan andra kommuner knappt har någon kommunal service. Var kommer pengarna från?

Pengarna kommer ju från det kommunala utjämningsystemet. Utan dessa statsbidrag skulle kommuner som Malmö stad inte kunna ägna sig åt den sortens slöseri vi ser i dag. Utan det kommunala utjämningsystemet, där det inte finns några villkor som det är konstruerat i dag, skulle Malmö stad inte kunna ge skattemedel till studieförbundet Ibn Rushd, som enligt flera rapporter har ideologiska kopplingar till muslimska brödraskapet.

Det är ett stort problem när Malmö stad, som är den kommun som tar emot mest medel genom det kommunala utjämningsystemet, inte per capita men mest medel, också är den kommun som är mest känd för sitt slöseri.

Jag vill inte vara raljant och säga att Malmö stad saknar 6,3 miljarder kronor i sin kommunala budget. Men det är precis så det är. Utan det kommunala utjämningsstödet skulle Malmö stad sakna ungefär en fjärdedel av sin budget. Då skulle det vara omöjligt för kommunen att ägna sig åt det slöseri som vi ser i dag.

Det är här problemet ligger. Det kommunala utjämningsystemet, vars syfte var att stärka mindre kommuner som saknade kommunal service, har i stället blivit ett verktyg för att möjliggöra slöseri för storstäder som Malmö. Det är uppenbart att detta har urholkat förtroendet för det kommunala utjämningsystemet och resulterat i att större kommuner har blivit en lekstuga där skattebetalarna får finansiera leksaker som enhörningar och Zlatanstatyer.

En sådan ordning skapar också en större klyfta mellan stad och landsbygd. Det finns kommuner på landsbygden där den kommunala servicen är svåråtkomlig och där man om man inte bor i centrum bara har hembygdsgården, som sköts och finansieras av civilsamhället och inte genom skattemedel. Men i större städer finns det skattefinansierade fritidsgårdar för vuxna, som de sex allaktivitetshusen i Malmö som råkar ligga i Malmös invandrartäta områden.

Det finns en orättvisa i detta, speciellt när de större städerna inte finansierar denna verksamhet med egna pengar utan genom ett kommunalt utjämningsystem som inte jämnar ut utan ger större städer möjlighet att slösa med skattemedel.

Jag anser att dessa problem med det kommunala utjämningsystemet måste åtgärdas. Det går inte att ha förtroende för ett system som i praktiken möjliggör slöseri. Detta är ett slöseri som politiker på vänsterkanten ofta använder sig av för att gynna det egna styret, vilket är högst olämpligt.

Fru talman! Det är en allmän uppfattning att sådant som kommuner som Malmö ägnar sig åt är slöseri. Visst kan man göra bedömningen att en kommun får lägga medel på en arabisk filmfestival eller på Ibn Rushd. Men jag tror att de flesta kan avgöra vad kommunal kärnverksamhet är.

Kommunal kärnverksamhet är först och främst det som är lagstadgat. Men det är även skola, vård, omsorg och trygghet. Det är det vi förväntar oss att få från kommunen. Det är inte alla kommuner som kan leverera det, medan Malmö stad levererar detta och även slösar pengar på annat, eftersom de får alltför mycket medel från staten genom det kommunala utjämningsystemet.

Anf. 56 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det som sas på slutet innebär alltså att alla kommuner som tar emot pengar i utjämningsystemet bara kan lägga skattepengar på vård, skola, omsorg och socialtjänst. Det betyder att om kommunen lägger en enda krona på det som inte är lagstadgad verksamhet, som kultur, fritid, idrott, miljöverksamhet eller trafikverksamhet, ryker pengarna från skatteutjämningsystemet. Är det vad Sverigedemokraterna föreslår?

Jag är också mån om att det kommunala slöseriet ska upphöra. Vi vet att det förekommer här och där. Men hur ska detta system se ut? Det ska bli väldigt intressant att se vad Sverigedemokraternas representant i Utjämningskommittén, som är en parlamentarisk kommitté, kommer att föreslå.

Hur skulle detta fungera i praktiken? Ska jag som civilminister på Finansdepartementet ha en lista över vilka åtgärder nettomottagare i det kommunala utjämningsystemet inte får satsa pengar på, för då stryker vi de pengarna? Jag förstår inte hur det skulle gå till. Det finns inte ett objektivt begrepp för vad som är kommunalt slöseri.

Vi har kommunal självstyrelse. Vi måste också värna den. Den är grundlagsskyddad.

Till syvende och sist måste det vara väljarna som röstar fram sina kommunpolitiker. Om väljarna i exempelvis Malmö är upprörda över att väldigt mycket pengar ges till sådant som man inte borde lägga pengar på i Malmö kommun måste väljarna rösta bort dem som styr där och rösta in nya representanter för att ändra politiken den vägen. Det är så en demokrati fungerar.

Det måste vara väljarna som till syvende och sist avgör vad som egentligen är kommunalt slöseri. Jag tror att det skulle bli väldigt svårt att hitta något annat system.

Vi måste återigen också slå fast att det kommunala utjämningsystemet absolut har sina brister. Det är därför vi ser över det. Regeringen har gett nya direktiv till Utjämningskommittén.

Poängen med utjämningsystemet är att kompensera för strukturella skillnader mellan kommunerna. Om man har en hög andel äldre i sin befolkning förutsätts man ha högre kostnader för äldreomsorg. Om man har en högre andel barn och ungdomar än genomsnittet i befolkningen kan man antas ha högre kostnader för förskola och skola. Om man har stor gleshet i sin kommun kan man förutsättas ha högre kostnader. Det är svårare att bedriva en effektiv kommunal verksamhet då. Därför kompenseras man för det. Om man har väldigt många invånare med svagt skatteunderlag kompenseras man också för det för att det inte ska skapas alltför stora klyftor och slitningar i vårt avlånga land.

Ingen kommun, inte heller Malmö, uppmuntras eller kompenseras genom det kommunala utjämningsystemet för att man lägger pengar på x, y eller z. Utan bidragen från det kommunala utjämningsystemet baseras på befolkningsstrukturen i den enskilda kommunen. Sedan är det upp till kommunpolitikerna, som är valda av väljarna i demokratiska val, att avgöra vad de ska lägga pengarna på. Det kan vara att lägga mer på den lagstadgade verksamheten, som kan kallas kärnverksamhet, eller så kan man välja att lägga pengar också på annat.

Så måste det fungera. Jag har svårt att se annat, även om också jag som civilminister då och då faktiskt kan ha synpunkter på en och annan utgift som läggs i en och annan kommun. Men det kommunalekonomiska skatteutjämningsystemet måste ha samma struktur framöver som i dag, tror jag, även om vi kan putsa på det lite här och där.

Anf. 57 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Det kommunala utjämningsystemet är som det är konstruerat i dag en garant för den orättvisa klyfta vi ser mellan stad och landsbygd. Folk kan se det med egna ögon när de jämför slöseriet i vissa storstäder, som Malmö, med den avsaknad av kommunal service som finns på landsbygden.

Jag har varit på landsbygden och sett kämpande föräldrar som organiserat sig för att se till att byns sista skola inte stänger. Att kämpa för byns sista skola eller förskola är ett återkommande inslag i dagens Sverige.

Samtidigt lever jag i Malmö stad, där endast det kommunala stödet till kulturlivet ligger på mer än 80 miljoner kronor, varav inget är lagstadgat. Det handlar om politiker som har så mycket skattemedel till sitt förfogande att de kan bevilja mer än 80 miljoner kronor till studieförbund och kulturella föreningar utanför kommunens verksamhet. Men det är det kommunala utjämningsystemet som möjliggör storstädernas slöseri. Jag anser att skolan på landsbygden är viktigare än Malmös arabiska filmfestival.

Fru talman! Vad jag hoppas att statsrådet tar med sig i dag är att vi måste ha ett kommunalt utjämningsystem som ser till att skolan på landsbygden kan fortsätta sin verksamhet medan Malmö stad inte har så mycket skattemedel att de finansierar arabiska filmfestivaler. Det handlar om att återupprätta ett förtroende för det kommunala utjämningsystemet och göra det till ett verktyg som stärker hela Sverige.

Vi kan inte fortsätta med det sätt på vilket det kommunala utjämningsystemet möjliggör ett slöseri som är tragiskt. Det är tragiskt eftersom det är våra skattemedel som slösas. Slöseriet måste upphöra, och därför måste det kommunala utjämningsystemet ändras.

Anf. 58 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det kommunala skatteutjämningsystemet kommer med mycket stor sannolikhet att ändras på något sätt eftersom utredningen just nu ser över helheten och alla parametrar. Någon form av förändring kommer alltså att ske.

Jag uppfattar dock inte att det finns stöd i riksdagen för att vi ska se över själva principerna för det, det vill säga att kompensera för strukturella förändringar som finns i kommunerna, såsom befolkningstäthet, befolkningsålder, andel som är i behov av LSS-insatser etcetera. Det är ju sådant vi utjämnar genom detta system så att det ska gå att leva och verka i hela landet.

Självfallet har man ett större ekonomiskt svängrum i en större kommun. 1 miljon betyder inte lika mycket i Stockholm, Malmö och Göteborg som den gör i Sorsele kommun. I Sorsele är 1 miljon jättemycket pengar och kan till och med stjälpas hela ekonomin från ett år till ett annat. Det gör det inte i exempelvis de tre största kommunerna. Det är en verklighet vi får leva med. Det ser olika ut.

Jag förstår fortfarande inte hur det i praktiken – det är det jag vill åt – skulle gå till att skapa ett skatteutjämnningssystem som kompenserar för strukturella skillnader i landet för att dra undan pengar från vissa kommuner på grund av att de satsar på fel saker. Vem bestämmer vad som är fel saker? Vem i denna kammare ska bestämma vad som inte är kommunal kärnverksamhet?

Jag kan ha en massa egna åsikter om detta. Sverigedemokratiska riksdagsledamöter kan ha egna åsikter. Men hur ska denna lista upprättas, och hur ska den se ut? Jag förstår inte det. Före debatten förstod jag det inte, och jag förstår det inte heller nu efter debatten. Kanske kommer det att klarna lite längre fram när Utjämningskommittén kommer med sitt slutbetänkande.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2022/23:393 om sanktioner mot pushbacks

Anf. 59 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Annika Hirvonen har frågat mig om jag har för avsikt att verka för att en oberoende granskning av grekiska pushbacks ska tillsättas och att anklagelser om pushbacks även från andra EU-länder ska utredas grundligt av oberoende utredningar. Därutöver har Annika Hirvonen frågat mig om jag avser att verka för kraftfulla EU-sanktioner mot Grekland och andra länder som genomför olagliga pushbacks.

Låt mig inledningsvis understryka att migrationssituationen på Medelhavet är både komplex och djupt tragisk. Det kommer regelbundet rapporter om smugglingsnätverk som placerar människor i sjöodugliga båtar med falska löften om att kunna leva sina liv i EU. Detta måste få ett stopp.

Fenomenet pushbacks och den fara för migranternas liv som ett sådant agerande medför är lika allvarligt. Att bistå personer som påträffas i sjönöd är en folkrättslig skyldighet. Av havsrätten följer att samtliga fartyg, deras flaggstater och berörda kuststater har en skyldighet att vidta åtgärder för att nödställda som påträffas till havs kan föras till en säker plats. Reglerna måste tillämpas i enlighet med internationell rätt, inklusive skyddet mot refolement.

Medlemsstaters sjöräddningsinsatser utgör också del av EU:s integrerade gränsförvaltning. Vid tillämpningen av dessa regler ska medlemsstaterna handla i enlighet med internationell rätt och EU:s stadga om grundläggande rättigheter.

Sverige deltar i en rad olika former av forum, kommittéer, arbetsgrupper och EU-byråer. I de här samarbetena betonar alltid Sverige vikten av regelefterlevnad och respekt för mänskliga rättigheter. Sverige deltar också aktivt i kommissionens kontaktgrupp för sjöräddning, vars arbete syftar till att uppnå ett bättre samarbete kring sjöräddning mellan alla relevanta aktörer på Medelhavet.

Men det är i första hand kommissionens ansvar att säkerställa att vår gemensamma lagstiftning och internationell rätt efterlevs. Jag förväntar mig att kommissionen utreder och vidtar de åtgärder som krävs i fall som involverar anklagelser om pushbacks.

Anf. 60 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Tidigare i år uppmärksammades en videofilm där grekisk kustbevakning syns agera tillsammans med och i samråd med maskerade personer. Först möter de här maskerade personerna upp migranter, kör dem i bil till stranden och sätter dem på uppblåsbara flottar. Flottarna körs sedan ut på havet från Greklands kust. Därefter lastas migranterna på båtar som transporteras till Turkiet. De här migranterna vittnar för journalister på New York Times om hur de tagit sig till Grekland för att söka asyl men i stället för att få möjlighet till denna grundläggande mänskliga rättighet blivit tillbakakörda, satta på båtar och transporterade till Turkiet. Detta är, vad jag känner till, första gången som grekiska myndigheter, i det här fallet kustbevakning, syns agera i sådana här pushbacks. Men vi har hört vittnesmål under en längre tid.

Pushbacks innebär i praktiken att människor på flykt tas ifrån den mänskliga rättigheten att söka asyl. Den yttersta konsekvens som pushbacks kan få är att människors liv spills. Människor som har skyddsskäl och borde beviljas asyl riskerar att skickas i döden, till förföljelse eller till tortyr. Det sätt på vilket de här pushbacks har utförts är i sig också en fara för liv och hälsa. Man sätter migranter, människor, på rangliga båtar och skickar ut dem på Medelhavet.

Vi har hört vittnesmål om pushbacks även från andra länder. Jag har kontakt med en svensk läkare som regelbundet besökt gränsen mellan Polen och Belarus. Smugglare har först transporterat människor på flykt till den polska gränsen via Belarus. När sedan människorna tagit sig in i Polen genom de skogar som finns där har polska myndigheter tryckt tillbaka människorna mot Belarus. Den läkare som jag varit i kontakt med vittnar om att det under vintertid lett till att unga, friska män frusit ihjäl i de här skogarna.

Jag tycker att det är viktigt att man från Sveriges regerings sida inte bara väntar på att kommissionen ska agera med anledning av de här allvarliga kränkningarna. Sveriges regering måste genom ministerrådet ta ansvar för att den grundläggande mänskliga rättigheten till liv och asyl ska respekteras.

Anf. 61 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Låt mig inledningsvis återigen understryka att regeringen tar anklagelser om pushbacks på fullaste allvar. Att bistå personer som påträffas i sjönöd är en folkrättslig skyldighet. Men det är kommissionen som ansvarar för att säkerställa att vår gemensamma lagstiftning och den internationella rätten efterlevs. Jag har fullt förtroende för att kommissionen vidtar de åtgärder som krävs i fall som involverar anklagelser om pushbacks.

Parallellt med efterlevnaden av regler behöver det praktiska samarbetet och samordningen mellan medlemsstaterna intensifieras avsevärt, särskilt med tanke på den sök- och räddningsverksamhet som har utvecklats under de senaste åren och som även involverar privata aktörer. Detta är en diger uppgift. Det rör sig om en mångfald aktörer, både statliga och icke-statliga, som brister i inbördes koordinering. Situationen på Medelhavet är också rättsligt och praktiskt komplex. Flera rättsområden, bland annat havsrätt, internationell flyktingrätt, mänskliga rättigheter och EU:s grundläggande rättigheter, interagerar med nationell och internationell praxis.

Situationen på Medelhavet, som Annika Hirvonen uppehöll sig mycket vid, är tragisk från ett mänskligt perspektiv. Vi får regelbundet rapporter om smugglingsnätverk som placerar människor i sjöodugliga båtar med falska löften om att kunna leva sina liv i EU. Olyckorna avlöser varandra. Jag tänker inte minst på den fruktansvärda tragedi som inträffade i juni, då man tror att 600 personer miste livet utanför Greklands kust. Situationen är inte ett svar på en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Den är tätt sammanknuten med brottsbekämpande insatser mot smuggling av migranter, som måste få ett stopp.

Regeringen stöder kommissionens pågående arbete för att öka koordineringen och samarbetet mellan alla aktörer aktiva på Medelhavet. Regeringen stöder också kommissionens arbete för att bekämpa smuggelnätverk samt det arbete som görs till exempel genom Europol för att ställa ansvariga inför rätta.

Lösningen på lång sikt är att i nära samarbete med partnerländer säkerställa att båtarna över Medelhavet stoppas. Det är endast så vi kan rädda liv. Den överenskommelse som EU nyligen ingick med Tunisien utgör ett exempel på hur det skulle kunna göras. Det rör sig om ett heltäckande samarbete på flera politikområden med det gemensamma intresset att hantera migrationen och ursprungsorsakerna på ett systematiskt sätt – självklart i enlighet med internationell rätt.

Annika Hirvonen nämnde också situationen vid den polska gränsen. Det är en väldigt komplex situation där man använder människor i hybridkrigföring. Här är det viktigt å ena sidan att man respekterar mänskliga rättigheter och rätten att söka asyl, å andra sidan att EU svarar kraftfullt på sådana instrumentaliseringsoffensiv. Det pågår ett väldigt viktigt arbete på EU-nivå med instrumentaliseringsoffensiv, och jag tycker att det är viktigt att man landar rätt i den här balansen.

Anf. 62 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Statsrådet talar om att det är en folkrättslig skyldighet att undsätta fartyg i sjönöd. Det finns allvarliga anledningar att tro att de grekiska kusträddningsmyndigheterna inte gjorde allt som stod i deras makt för att undvika den fruktansvärda olycka tidigare i sommar där hundratals människor tros ha drunknat.

Kommissionen har krävt att grekiska myndigheter gör oberoende utredningar av de uppenbara misstankarna om att grekiska myndigheter ägnat sig åt olagliga pushbacks. Men grekiska myndigheter är inblandade i upprepade kränkningar av folkrätten, grundläggande rättigheter i EU-stadgan och mänskliga rättigheter. Då är det inte rimligt att tro att uppmaningen till grekiska myndigheter att göra en oberoende utredning skulle vara tillräcklig.

Fru talman! Det är en folkrättslig skyldighet att undsätta fartyg i sjönöd, och det är många frivilligorganisationer som arbetar med att rädda liv på Medelhavet. Men vi ser samtidigt hur vissa medlemsstater i EU, inte minst Italien, med olika metoder försöker förhindra räddningsinsatser. I somras i Almedalen träffade jag Läkare Utan Gränser, som beskriver hur deras båt sitter fast i Italien för att de italienska myndigheterna försöker förhindra räddningsinsatser på Medelhavet. Parallellt bevittnar vi hur det pågår förhandlingar inom rådet om olika sätt att bygga högre murar och göra det svårare för människor att söka asyl. Dessa åtgärder kommer,

befarar jag, att leda till att människosmugglarna kommer att kunna ta ännu mer betalt i sin verksamhet.

Jag menar att den politik som EU och Sveriges regering nu driver inte löser problemet med att människor riskerar sina liv på rangliga båtar över Medelhavet. Det som helt saknas är nämligen lösningar som innebär lagliga och säkra vägar för människor att söka asyl.

Säkra och lagliga vägar kan se ut på många olika sätt. Men vad det handlar om är att en människa ska kunna ansöka om flyktingstatus, till exempel för att man är en hbtqi-flykting från Uganda, utan att först behöva riskera livet under transporten till Europa. Kvotflyktingssystemet är ett sådant system, där regeringen har skurit ned kraftigt. Men man borde också utvärdera andra möjligheter – få på plats någon form av visum för att söka asyl och se till att människor kan nyttja de säkra båt- och flygvägar som ju finns.

Anf. 63 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Situationen på Medelhavet är, som Annika Hirvonen också pekar på, verkligen komplicerad. Det är, som jag sa, både statliga och icke-statliga aktörer som agerar på olika sätt på Medelhavet.

I samband med att kommissionen 2020 presenterade förslaget till migrations- och asylpakt kom man också med en rekommendation där man uppmanar medlemsstaterna att samarbeta med varandra när det gäller just sjöräddningsinsatser. Den syftar till att minska antalet dödsfall till sjöss, upprätthålla navigations säkerheten och sörja för en effektiv migrationshantering. Genom denna rekommendation etablerade kommissionen också en europeisk kontaktgrupp som ska övervaka genomförandet av den och en gång om året återrapportera till kommissionen.

Sverige deltar naturligtvis i kontaktgruppens arbete. Det har hittills fokuserat på förbättrad informationsdelning om sjöräddning, search and rescue, på Medelhavet, ett bättre samarbetsramverk för search and rescue, ökade kunskaper om samarbete kring existerande lagar och regler för privata fartyg involverade i sjöräddning och, slutligen, samarbete med den internationella sjöfartsorganisationen IMO om uttolkning av vissa havsrättsliga begrepp. Arbetet har mynnat ut i ett antal konkreta förslag som syftar till förbättrad lägesrapportering, bättre kunskap om medlemsstaternas lagstiftning beträffande privata fartyg som är involverade i search and rescue och konkreta steg mot ett gemensamt samarbetsramverk för sjöräddning på EU-nivå.

En annan väldigt viktig aspekt är stöd till tredjeländer för att stärka deras sjöräddningskapacitet genom exempelvis bättre samarbete mellan kriskoordineringscenter. Arbetet pågår med att stärka sådana center i flera länder i Nordafrika genom stöd till utbildning och tekniska hjälpmedel. Här finns också en tydlig koppling till insatser mot smuggling och brottsbekämpande verksamhet.

Jag känner samma frustration som Annika Hirvonen över att det nuvarande asylsystemet inte fungerar och att det i praktiken är de som har råd att betala flyktingsmugglare som får möjlighet att faktiskt söka asyl. Jag tror att vi behöver en större diskussion om hur vi bäst hjälper flest framöver. Ofta är det de med allra störst behov som blir fast i flyktingläger.

Även om regeringen, precis som Annika Hirvonen påtalar, nu har minskat antalet kvotflyktingar ligger vi fortfarande i absolut topp i EU i förhållande till antalet medborgare. Jag skulle verkligen vilja och önska att fler länder tog ett större ansvar för kvotflyktingmottagandet, för det innebär att man prioriterar dem som har absolut störst skyddsbehov och att de kommer hit på säker väg, ofta med familjen.

Samtidigt är behovet i världen enormt, och vi får inte glömma bort att jobba mycket strategiskt och aktivt med att motarbeta grundorsakerna till att människor tvingas fly eller väljer att migrera, mer eller mindre frivilligt. Där tror jag att EU gemensamt kan göra betydligt mer, och denna externa dimension var också något som regeringen fokuserade mycket på under ordförandeskapet. Jag hoppas att detta är ett arbete som kommande ordförandeskap också tar vidare.

Anf. 64 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Om statsrådet på allvar vill hjälpa fler av världens mest utsatta flyktingar har jag tre rekommendationer. Ett – återställ biståndet, som regeringen slaktat. Två – återställ antalet kvotflyktingar. Tre – återställ Sveriges klimatpolitik.

Utan en politik för att förhindra klimatförändringar kommer antalet människor som inte längre kan överleva på de platser de bor på i dag att öka betydligt. Vi ser redan hur miljontals människor drivs på flykt till följd av krig, konflikter och andra effekter i klimatförändringarnas spår. Samtidigt slaktar Maria Malmer Stenergards regering Sveriges klimatpolitik.

Vi ser hur fattigdomen i världen ökar; vi ser svält. Samtidigt kapar regeringen utvecklingsbiståndet, som är till för att säkerställa att länder kan utvecklas så att människor klarar sig och för att utveckla demokratin så att färre ska utsättas för förföljelse och förtryck. Detta är också något som regeringen skär ned på.

Och regeringen kapar antalet kvotflyktingar, från 5 000 till 900. Det är många vackra ord om att hjälpa dem som är mest utsatta, men det är en konkret politik som i stället ökar flyktingars utsatthet, i världen, i Europa och i Sverige.

Anf. 65 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag och Annika Hirvonen har väldigt olika syn på hur svensk migrationspolitik ska utvecklas, och jag välkomnar verkligen debatten. Jag är övertygad om att om Sverige ska kunna fortsätta vara ett land som välkomnar människor på flykt och är villigt att hjälpa måste svenskarna också känna att invandringen faktiskt fungerar.

Historiskt är det många regeringar som inte har tagit det fulla ansvaret för dem som har kommit över Sveriges gränser. Man har nöjt sig med att ha en hög invandring utan en hög grad av integration.

Nu lägger vi om politiken och säkerställer att alla de som har kommit hit de senaste decennierna också får en möjlighet att faktiskt komma in i samhället på riktigt. Inte minst deras barn vägrar vi att tappa bort. Detta förutsätter också en stramare migrationspolitik.

Men vi har samtidigt orken att blicka ut och vara med och kämpa tillsammans med inte minst EU för att bekämpa grundorsakerna till att människor tvingas fly. Jag är, precis som Annika Hirvonen, otroligt bekymrad över de klimatförändringar vi ser och hur de driver stora mängder männi-

skor på flykt. Det är därför det är så otroligt viktigt att vi också lägger om klimatpolitiken och säkerställer att varje krona används på absolut bästa sätt samt ökar de internationella klimatinvesteringarna. När man nu pratar om slakt av budget vill jag bara påpeka att den nuvarande miljö- och klimatbudgeten ändå är högre än den var när Miljöpartiet satt i regering.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2022/23:394 om rättigheter för ukrainska flyktingar i Sverige

Anf. 66 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Annika Hirvonen har frågat mig om jag avser att verka för att dagersättningen åtminstone ska ligga i nivå med försörjningsstödet och hur jag avser att agera så att de ukrainska flyktingarna ska kunna folkbokföras snarast och få tillgång till samma rättigheter som andra flyktingar som får uppehållstillstånd i Sverige. Annika Hirvonen har även frågat om jag avser att säkerställa att de ukrainska flyktingarna fortsatt får rätt till uppehållstillstånd i Sverige efter att massflyktsdirektivets tredje år löper ut, om kriget fortfarande pågår.

Det har nu gått ungefär ett och ett halvt år sedan Rysslands oprovoceerade och illegala fullskaliga invasion av Ukraina. Ukrainafrågan är en av regeringens viktigaste prioriteringar, och stödet till Ukraina är starkt och unisont.

Regleringen för vad som ska gälla för personer som beviljas tillfälligt skydd i Sverige fastställdes för över 20 år sedan när det så kallade massflyktsdirektivet implementerades i svensk rätt. Regleringen har i stort sett fungerat bra och har möjliggjort för Sverige att ta emot många människor från Ukraina på kort tid. I vissa delar har dock implementeringen inte fallit ut på ett tillfredsställande sätt, och regeringen har vidtagit åtgärder för att förbättra villkoren för personer med tillfälligt skydd. Bland annat har möjligheten att få tillgång till studier i svenska genom svenska för invandrare, sfi, samt svenska och svenska som andraspråk på komvux vidgats.

För att få en bättre bild över situationen för ukrainare i Sverige gav regeringen i våras FN:s migrationsorganisation IOM i uppdrag att genomföra en undersökning av ukrainarnas situation i Sverige. Resultatet av undersökningen presenterades i juni, och i samband med det genomfördes även ett rundabordssamtal med inbjudna representanter från civilsamhället och myndigheter. Regeringen överväger nu vilka ytterligare åtgärder som kan vara aktuella att vidta. Frågan om folkbokföring är en av de frågor som analyseras. Det ska dock betonas att eventuella förändringar i en befintlig reglering är komplicerade och kommer att ta tid.

Regeringen är angelägen om att ett eventuellt beslut om att förlänga direktivet ett tredje år fattas i god tid. Det är något som även många andra medlemsstater efterfrågar eftersom det är viktigt att ha så goda planeringsförutsättningar som möjligt. Det är därför positivt att kommissionen har signalerat att ett beslut om förlängning är på gång.

Det är samtidigt viktigt att redan nu påbörja arbetet med vad som ska gälla efter den 4 mars 2025, vilket är något som nu diskuteras inom EU. Regeringen anser att det är bäst att arbeta för EU-gemensamma lösningar för att undvika risker för en splittrad rättstillämpning i EU, vilket kan resultera i sekundära förflyttningar.

Sammanfattningsvis pågår just nu ett intensivt arbete med frågor relaterade till ukrainares situation i Sverige, och jag hoppas kunna återkomma med mer information framöver.

Anf. 67 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det har gått ett och ett halvt år sedan Rysslands olagliga, provocerade och folkrättsvidriga fullskaliga invasion av Ukraina inleddes.

Den svenska riksdagens samtliga partier har upprepade gånger gemensamt fattat beslut om militärt, ekonomiskt och humanitärt stöd till Ukraina. Där har vi kunnat enas. När det kommer till hur vi tar emot de ukrainare som flytt kriget ser det inte likadant ut.

Redan samma vår som invasionen inleddes identifierade vi i Miljöpartiet att det finns brister i den gamla lagstiftning som gäller för den grupp som omfattas av massflyktsdirektivet. Vi kunde konstatera att det inte fanns någon rätt till svenska för invandrare. Jag tog då ett initiativ i utbildningsutskottet för att den dåvarande regeringen skulle påbörja ett arbete för att ge ukrainska flyktingar exakt samma rättigheter som alla andra flyktingar som får skydd i Sverige – det vill säga rätten att studera på sfi. Detta röstades ned, och gång på gång har regeringarna sagt nej till denna rättighet.

I ett och ett halvt år har många flyktingar från Ukraina suttit utan möjlighet att söka arbete och få ett jobb helt enkelt för att det svenska språket och kunskaper i svenska är så viktiga. De är i stället hänvisade till att försörja sig på dagersättningen. Som högst kan dagersättningen för en ensamstående vuxen bli 71 kronor om dagen. Det räcker inte ens för att köpa en lunch i riksdagens matsal! För en tonårspojke får man 56 kronor – 56 kronor för att mätta en sjuuttonåring! Försök att klara av det!

När jag besökte Röda korsets hjälpcenter i Stockholm, dit många ukrainare vänder sig för att få potatis, lök, havregryn och begagnade kläder träffade jag en ukrainsk flykting, en mamma som kommit hit med sin femåring. Hon berättade för mig att hon hade köpt äpplen till sin son. Hon kunde inte köpa så mycket av det han pekade på, men en gång hade hon köpt äpplen. Då behövde hon låna pengar från en annan ukrainsk flykting, för hon ville så gärna köpa matolja, så att hon inte bara skulle ha kokt potatis att servera under resten av månaden utan också skulle kunna steka potatis som variation.

Den situation som vi försätter de ukrainska flyktingarna i Sverige i är fattigdom per definition. Svenskt existensminimum för försörjningsstöd ligger mycket högre än nivån på dagersättningen. Nivån på dagersättningen har legat stilla i 30 år, men matpriserna, fru talman, har inte legat stilla i 30 år.

Snart är det dags för höstbudgeten. Regeringen kan rätta till detta med ett snabbt beslut i budgeten och höja dagersättningen åtminstone till existensminimum.

Anf. 68 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag tycker att det är en stor styrka att EU agerade så snabbt och unisont och aktiverade massflyktsdirektivet, liksom att vi på kort tid ändå har tagit emot ungefär 50 000 ukrainare här i Sverige. Jag vill också tacka alla dem som har ställt upp i civilsamhället för att ge ukrainarna en så god tillvaro som möjligt här i Sverige. Det görs varje dag fantastiska insatser.

Utgångspunkten från regeringen när det gäller dem som kommer från Ukraina och dem som kommer från andra länder och får uppehållstillstånd här är ju att de så snart som möjligt ska kunna försörja sig själva. Nivån på de förmåner som ges till personer som har fått tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet fastställdes för över 20 år sedan när direktivet implementerades i svensk rätt. Det har väl visat sig att det finns en och annan brist i implementeringen, och det är ganska frustrerande. Det man gjorde var att peka på det regelverk som gäller för asylsökande, och det är den dagersättningen som gäller. Men det är klart att ju längre tid som förflyter, desto mer problematiskt blir detta.

Regeringen vill verkligen vara säker på att använda resurserna på allra bästa sätt när det gäller Ukraina. Det var också därför som vi bad IOM att genomföra denna mycket omfattande undersökning. Resultatet visar också att människor i stor utsträckning jämfört med övriga EU kommer i arbete i Sverige. Det är väldigt glädjande. De vill försörja sig själva, och många är som sagt i arbete.

Det enskilt största behov som identifierades i undersökningen gällde tillgången till språkstudier och till arbetsmarknaden. Dessa frågor är fortsatt prioriterade av regeringen. Det är ju därför vi har gjort de ändringar vi har gjort när det gäller både sfi och komvux.

Men frågan om försörjning är också viktig. Som jag sa analyserar regeringen nu resultatet av IOM:s undersökning, och vi är beredda att vidta åtgärder vid behov. Förändringar när det gäller såväl folkbokföring som dagersättning är en möjlig väg framåt. Sådana ändringar kommer dock att kräva komplicerade lagändringar som i sin tur i svensk tradition tar sin tid.

Mot bakgrund av komplexiteten är det också viktigt att inte hasta fram den här typen av reformer. Jag noterar också att även den tidigare regeringen var försiktig med att göra förändringar i ett regelverk som ändå till stor del faktiskt fungerar och ger människor skydd.

Anf. 69 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det är inte alls komplicerat att höja dagersättningen. Det kan man göra i budgeten. Regeringen kan redan nu i höst lämna besked om att den dagersättning som inte höjts på 30 år åtminstone kan höjas till existensminimum, det som vi annars är överens om att man behöver för att klara sig.

Det gäller nivåerna i försörjningsstödet. Dagersättningen är bara 60 procent av det existensminimumet. Miljöpartiets uppfattning är inte att flyktingarna från Ukraina ska vara beroende av frivilligorganisationer och välgörenhet. I första hand ska vi ge dem bästa möjliga förutsättningar att få en egen försörjning, och då är rättigheten till undervisning i svenska för invandrare en central del. De som inte har försörjning genom eget arbete ska inte lämnas i fattigdom.

Vi talar här om människor på flykt från kriget i Ukraina. Hela riksdagen gemensamt är överens om att vi ska ge vårt stöd. Det gäller människor som är på flykt och som har fått uppehållstillstånd i Sverige och, för övrigt, många andra människor från andra länder som är asylsökande och som är hänvisade till att leva under existensminimum.

Fru talman! Möjligen är det komplicerat att göra livet bättre för flyktingar när man samarbetar med Sverigedemokraterna, men det finns ingen komplicerad lagstiftning här.

Fru talman! Jag hör ändå att regeringen säger att man analyserar och överväger åtgärder. Därför vill jag fråga statsrådet: När får vi besked om åtgärder som ger rätt till sfi och som ändrar folkbokföringen så att även flyktingar som får uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet kan bli folkbokförda på samma sätt som alla andra flyktingar som får uppehållstillstånd i Sverige? När får vi besked?

Folkbokföringen handlar om en enda dag. Regelverket i dag säger att man blir folkbokförd om man får uppehållstillstånd och ska vara i Sverige i mer än ett år, det vill säga ett år och en dag. Enligt massflyktsdirektivet beviljas uppehållstillstånd om exakt ett år. Det är en dag som är skillnaden när det gäller att få tillgång till samma rättigheter som alla andra flyktingar har som får uppehållstillstånd i Sverige.

Jag förstår att det kanske är mer komplicerat att ändra den lagstiftningen än att höja dagersättningen, men jag hoppas att regeringen ändå är beredd att ändra detta, så att det ska räcka med ett år för att bli folkbokförd. Det skulle rätta till mycket när det gäller de brister som finns i dag.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag bara påpeka att Sverige kom sämst ut i den rapport som Nordiska ministerrådet gjorde, där man jämförde hur de nordiska länderna behandlar flyktingar från Ukraina. I andra länder tvingas inte de ukrainska flyktingarna att leva under fattigdomsgränsen. Jag tycker att det är skamligt att vi i Sverige inte gör mer när detta är enkelt att rätta till.

Anf. 70 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Till att börja med: Om man nu ska se detta i en nordisk kontext kan det vara bra att vara medveten om att varken Danmark, Norge eller Island tillämpar det så kallade massflyktsdirektivet. Det är alltså lite svårt att jämföra rakt av.

När det gäller frågan om ukrainarnas situation konstaterade jag i mitt förra inlägg att den enskilt viktigaste frågan för ukrainarna gällde tillgången till det svenska språket. Det kan man verkligen förstå. Det är ett litet språk, och det behövs ofta för att man ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden. Det är därför det är så viktigt att regeringen har genomfört de åtgärder man faktiskt har gjort. Man har skjutit till pengar till sfi, närmare bestämt 100 miljoner för att kommunerna ska kunna erbjuda detta. Och man har gjort förändringar när det gäller möjligheten till komvux.

Frågan om folkbokföring är inte alldeles enkel. Det står klart och tydligt i folkbokföringslagen att en person som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd som huvudregel inte folkbokförs. I praktiken innebär det att folkbokföring inte blir aktuellt under de första två åren av vistelsen här. Men det finns kryptiska uttalanden i förarbetena som antyder att folkbokföring beroende på individuella omständigheter skulle kunna bli aktuellt från och med den 4 mars 2024 om rådet i höst fattar beslut om ytterli-

gare förlängning, vilket jag tror att man gör och vilket jag hoppas att man gör så fort som möjligt.

Men det är svårt eller omöjligt för mig att uttala mig om vad som generellt kommer att gälla för hela gruppen från Ukraina eftersom denna bestämmelse aldrig har tillämpats tidigare. Direktivet har aldrig aktiverats tidigare, och prövning och beslut om folkbokföring sker efter en individuell bedömning.

Denna fråga är inte okomplicerad, men jag kan försäkra Annika Hirvonen om att vi analyserar läget. Jag kan inte ge något datum, men vi kommer naturligtvis att återkomma så snart vi kan.

Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Regeringen analyserar det som är komplicerat. Jag har fortfarande inte fått något svar på när vi kan få besked om de ändringar som är nödvändiga för att säkerställa att ukrainska flyktingar får samma rättigheter som andra flyktingar som får skydd i Sverige. Jag hoppas att ministern kan svara på det i sitt slutanförande.

Fru talman! En sak är i alla fall enkel. En sak kan regeringen rätta till redan i höstens budget, och det är nivån på dagersättningen. Det är inte massflyktsdirektivet som bestämmer att ukrainska flyktingar ska få en ersättning under fattigdomsgränsen i Sverige. Det är inte heller så att man måste ändra tillämpningen av hela massflyktsdirektivet för att höja dagersättningen. Dagersättningen kan regeringen höja genom beslut i samband med höstbudgeten, som regeringen snart ska presentera.

Jag skulle vilja ha ett svar: Är migrationsministern beredd att höja den dagersättning som legat stilla i 30 års tid medan priserna på mat har skenat iväg?

Anf. 72 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Som jag sa inledningsvis är Ukrainafrågan en av regeringens viktigaste prioriteringar, och stödet till Ukraina är starkt och unisont. Vi hjälper på plats med försvarsmateriel och civilt försvar och annat, men vi vill naturligtvis också hjälpa de ukrainare som är här. Vi vill göra det på allra bästa sätt. Det är därför vi också har gett IOM i uppdrag att ta fram ett omfattande kunskapsunderlag som vi nu analyserar.

Det vi än så länge vet utifrån det är att vi har gjort rätt när vi har prioriterat åtgärder för att säkerställa att ukrainarna får hjälp att lära sig svenska. Att inte kunna svenska är det enskilt största hinder som man ser här i Sverige.

Vi analyserar frågan vidare. Vi vet att dagersättningen är väldigt låg, och det blir alltmer problematiskt ju längre man lever på den. Men jag vill också poängtera något när det gäller den dagersättning som Annika Hirvonen står här och ondgör sig över. Detta var inget som hennes eget parti valde att justera upp under den tid då man hade regeringsmakten.

Det pågår som sagt ett intensivt arbete, och regeringen återkommer så fort det är möjligt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 73 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Annika Hirvonen har frågat mig om jag är beredd att avstå från att försvaga barns möjligheter till uppehållstillstånd vid särskilt ömmande omständigheter samt om jag är beredd att i stället göra en barnrättsöversyn av utlänningslagen.

Interpellationen utgår från flera enskilda ärenden. Som statsråd kan jag inte uttala mig om hur en myndighet eller domstol handlägger och beslutar i enskilda ärenden.

Vad gäller frågan om barns möjligheter till uppehållstillstånd av humanitära skäl har regeringen den 13 juli 2023 beslutat om en lagrådsremiss med förslag om att bland annat ta bort möjligheten att bevilja barn uppehållstillstånd på grund av särskilt ömmande omständigheter. I stället ska barn få beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter även om omständigheterna inte har samma allvar och tyngd som krävs för vuxna.

Detta innebär en återgång till den ordning som gällde tidigare i Sverige och som också föreslogs av den parlamentariska Migrationskommittén. Förslaget innebär en rimlig avvägning med en snäv undantagsbestämmelse men en lägre tröskel för barn.

Mot bakgrund av Annika Hirvönens fråga är jag inte beredd att utöka möjligheterna till uppehållstillstånd utan vill i stället se att fler ärenden bedöms enligt huvudreglerna i utlänningslagstiftningen.

Vad gäller barnrättsperspektivet finns det sedan länge en portalparagraf om barnets bästa i utlänningslagen. Den innebär att i fall som rör ett barn ska barnets hälsa, utveckling och barnets bästa i övrigt särskilt beaktas.

Genom att barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020 förtydligades också att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen vid avvägningar och bedömningar som rör barn.

Barnkonventionsutredningen genomförde en omfattande kartläggning och analys av barnkonventionen och svensk rätt i syfte att ge stöd i det fortsatta arbetet med transformeringen av barnkonventionens bestämmelser. Arbetet omfattade även utlänningslagens bestämmelser och redovisades i betänkandet *Barnkonventionen och svensk rätt* i november 2020.

Det finns med andra ord redan i dag ett tydligt barnrättsperspektiv i svensk migrationsrätt. Barns rättigheter ska säkerställas i Migrationsverkets och Polismyndighetens arbete, och det är viktigt att asyl- och återvändandeprocessen är rättssäker för både barn och vuxna.

Jag vill betona att barnkonventionen inte i sig medför en särskild rätt för ett barn att beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Barnets bästa ska dock beaktas i handläggning och prövning av ett ärende.

Jag följer givetvis myndigheternas arbete på barnrättsområdet, men i nuläget har jag inte för avsikt att vidta ytterligare åtgärder.

Anf. 74 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det lever barn i Sverige som är födda och uppvuxna här och som börjar högstadiet nu men som fortfarande inte fått ett person-

nummer och som fortfarande inte vet om de kommer att få stanna i Sverige. Myndigheterna har bestämt att de inte ska få uppehållstillstånd, men samtidigt har myndigheterna inte verkställt besluten om utvisning. Barnen har alltså levt hela sina liv i limbo i vårt land.

Jag mötte ett av dessa barn här i riksdagen. Murhaf Hamid blev riks- känd för att ha sålt rekordmånga majblommor. Han är ett av dessa barn som levt hela sitt liv i Sverige, i hans fall också i nästan hela Sverige. Mi- grationsverket har flyttat familjen från Kiruna till Skåne och från östra Sverige till västra – hela tiden i limbo, en hel uppväxt, ett helt liv.

Denna situation kan vi inte blunda för att den existerar, och ur ett barn- rättsperspektiv måste man konstatera att så här kan vi inte fortsätta ha det. Barn har rätt till en trygg uppväxt. Om myndigheterna inte kan verkställa sina beslut om utvisning måste barnen få uppehållstillstånd. I dagens ut- länningslag finns en grund som ger möjlighet att bevilja uppehållstillstän- den i dessa fall, den så kallade humanitära skyddsgrunden.

Vi i Miljöpartiet har kämpat för att barnkonventionen ska bli svensk lag och för att barn som hamnar i denna situation ska få sina rättigheter tillgodosedda – att barnets bästa ska beaktas. Därför har vi stärkt den hu- manitära skyddsgrunden särskilt vad gäller barn. Först gjorde vi det 2014 i förhandlingar med den dåvarande moderatledda regeringen och sedan så sent som för ett par år sedan. Barnkonventionsutredningen pekar också på utlänningslagen och konstaterar att barns rättigheter i denna lag behöver stärkas. Jag oroar mig därför för regeringens planer på att i stället göra tvärtom och försvaga barns rättigheter.

Jag skulle ha träffat Saliha här i riksdagen. Hon var inbjuden och be- söksanmäld, men sent på natten blev familjen hämtad av gränspoliserna och utvisad till ett land som Saliha aldrig varit i och där hon inte förstår språket och inte kan göra sig förstådd. Hon hann inte gå ut sjätte klass och fick inte åka på klassresan till Gröna Lund som hon samlat in pengar till med sina klasskompisar. Hon är född och uppvuxen i Sverige, och hon längtar hem.

Fru talman! Regeringen bör ompröva planerna på att försvaga barns rättigheter i dessa ömmande fall.

Anf. 75 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Som Annika Hirvonen mycket väl vet kan jag inte kom- mentera enskilda ärenden.

Låt mig inledningsvis poängtera att ett rättssäkert och hållbart asyl- system faktiskt kräver ett fungerande återvändande för de personer som bedöms inte vara i behov av skydd. Det gäller även i förhållande till barn, vilket kan vara otroligt svårt i det enskilda fallet. Men om vi inte upprätt- håller den reglerade invandringen, som säkerställer att det faktiskt är skyddsskäl som avgöra huruvida man får stanna eller inte, blir det myck- et svårt för Sverige att upprätthålla en fungerande invandring över huvud taget. Detta innebär också att om man efter en rättssäker prövning, ofta i flera instanser, fått nej är man skyldig att lämna landet, och myndigheterna ska också verkställa ett sådant beslut.

Enskilda individer får det stöd som behövs för att resan ska kunna ge- nomföras på ett bra sätt. Inget ensamkommande barn återsänds om det inte finns ett ordnat mottagande. I ärenden som rör barn ska särskild hänsyn till barnets hälsa och utveckling tas och till vad barnets bästa i övrigt kräver.

Som jag sa inledningsvis har det länge varit en portalparagraf i utlänningslagen att man alltid ska ta hänsyn till barnets bästa.

När det gäller förslaget att barn ska kunna beviljas uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter i stället för särskilt ömmande omständigheter gäller precis som tidigare att en samlad bedömning ska göras där barnets hälsotillstånd, anpassning till Sverige och situation i hemlandet kan beaktas. Att beakta barnets bästa innebär inte alltid att beslutet blir som barnet och eventuella vårdnadshavare önskar. Den reglering vi föreslår gällde under många år i Sverige, och jag menar att den speglar vår skyldighet att ha en ventil för de allra mest ömmande fallen.

Låt mig också nämna att genom Migrationsverkets instruktion åläggs myndigheten att analysera konsekvenserna för barn inför beslut eller andra åtgärder som kan röra barn. Migrationsverket har tidigare redovisat åtgärder och resultat av arbetet med att säkerställa barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Ett rättsligt stöd för prövningen av barnets bästa har tagits fram, och man håller givetvis utbildningar om barnrättskompetens för Migrationsverkets personal.

Precis som Annika Hirvonen sa händer det ibland att Polismyndigheten får verkställa ett beslut. Även då ska särskild hänsyn till barns behov vid planeringen av verkställigheten av avvisnings- eller utvisningsbeslutet. Vid varje handläggningsåtgärd eller beslut som påverkar barn ska Polismyndigheten göra en prövning av barnets bästa.

Anf. 76 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Det svenska asylsystemet är inte rättssäkert, och återvändandet fungerar inte alltid. Vi kan börja med att titta på den senaste rapporten vad gäller brister om rättssäkerhet som RFSL publicerade i början av augusti. Där visas att det ges avslag på asylansökningar från hbtqi-personer som inte har känt tillräckligt mycket skuld- eller skamkänslor eller från intersexpersoner som inte har gett uttryck för tillräckligt djupa tankar och reflektioner kring den kropp som varken är tydligt en mans eller en kvinnas. Att man misshandlas på gatan eller har levt i tjugo år i en samkönad relation tillmäts inte betydelse trots risken för förföljelse eller till och med dödsstraff i hemlandet.

Så nej, asylsystemet är inte rättssäkert. När vi har barn som har levt tretton år utan att Migrationsverket har kunnat verkställa sitt avslagsbeslut, då är det fel i återvändandet. Dagens system straffar barnen. Barnen får leva i limbo, utan samma rättigheter som klasskompisarna, utan ett personnummer och utan möjlighet att följa med på klassresa till Åland eller helt enkelt drömma om en framtid, om att gå en högre utbildning.

Vi måste vända på ordningen i bedömningarna om barns bästa i utlänningsärenden. I dag tittar man först på den vuxna och kanske konstaterar att mamman ska utvisas. Sedan tittar man på barnet och frågar: Är det bäst för barnet att stanna ensam utan sin mamma i Sverige eller att följa med? Om vi vänder på steken och tittar på barnets bästa hade det varit uppenbart att det bästa för barnet är att vara kvar i det land som man är född och uppvuxen i. Det svaret hade man kommit fram till i de fall som vi har bevittnat nu: Murhaf och Saliha med flera. Sedan behöver man bedöma om det också är nödvändigt att föräldrarna behöver stanna hos sina barn.

Det är uppenbart att barns rättigheter, barnets bästa, inte får genomslag i dag. Det räcker inte med utbildningar på Migrationsverket. Vi behöver

ändra i lagstiftningen. Regeringen kommer ju att ändra i lagstiftningen om skyddet för barn på flykt, men jag förstår inte varför den ändringen handlar om att försvaga barns rätt till skydd.

Anf. 77 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Jag uppfattade inte riktigt någon fråga, men jag kan i alla fall börja med att instämma i det som Annika Hirvonen sa om att verkställigheten verkligen inte fungerar. Det är alldeles för få av dem som har fått nej på sin asylansökan som faktiskt lämnar landet. Runt hälften gör det frivilligt, trots att det är en skyldighet för den enskilda att följa fattade beslut.

Jag hoppas att det inte är så, som det nästan kunde uppfattas, att Annika Hirvonen uppmanar till att man inte ska följa de beslut som har fattats av myndigheter och domstolar. För ytterst är det så att om vi vill kunna hjälpa så många som möjligt som faktiskt har skyddsbehov runt om i världen, som vi har diskuterat i tidigare debatter här i dag, då måste vi använda våra resurser på allra bästa sätt.

Det kan vara extremt tufft i det enskilda ärendet, men det krävs att vi vågar fatta sådana beslut och se till att de verkställs om vi ska kunna använda resurser till dem som behöver det allra mest. Finns det skäl även efter att det har fattats ett beslut om utvisning eller avvisning kan det också meddelas ett nytt uppehållstillstånd på grund av hinder för verkställighet.

Det finns också en ventil för humanitära skäl, som vi stramar åt för att vi tycker att den ska ta sikte på just de allra mest ömmande fallen.

När det gäller frågan om hbtqi-personer har vi en nära dialog med bland annat RFSL och RFSL Ungdom. Som framgår av Tidöavtalet kommer vi att tillsätta en översyn av lagstiftningen och tillämpningen, och jag ber att få återkomma i den delen.

Anf. 78 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Regeringen vill försvaga barns rättigheter i utlänningslagstiftningen. Motivet till att man vill försvaga barns rättigheter framgår inte. Jag kan väl gissa att det är ännu en eftergift till Sverigedemokraterna och deras agenda att underminera mänskliga rättigheter, speciellt för människor som kommer från andra länder.

Vi i Miljöpartiet vill stärka barns rättigheter. För oss är det uppenbart att barn som Murhaf och Saliha, som är födda i Sverige, som är uppvuxna här och som går i sjätte klass ska få rätt till en trygg uppväxt i sitt hemland Sverige.

Barns rättigheter måste stärkas, och det är katastrofalt att Sveriges regering nu i stället ska montera ned barns rättigheter i utlänningslagen. Det kommer att leda till att fler barn fastnar i limbo när de får avslag på asylansökningar som är omöjliga att verkställa. För det händer också i Sverige i dag. Trots att man vet att det är omöjligt att verkställa kan en person få avslag och hamna i limbo. Trots att det bevisligen har gått tio år utan att ett beslut har kunnat verkställas fortsätter människor att tvingas leva i dessa limbon, även barn.

Tretton år – ett barns hela liv – så länge har Murhaf och Saliha levt i limbo i vårt land. Det är inte värdigt; barnkonventionen är ju lag.

Anf. 79 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Till att börja med kan man konstatera att de beslut som fattas nu och som har fattats under det senaste året har gjorts på tidigare beslutad lagstiftning som har gällt även under den regering som Miljöpartiet har suttit i.

Regeringen föreslår däremot en stramare ventil när det gäller särskilt och synnerligen ömmande omständigheter så att det ska krävas synnerligen ömmande omständigheter för att beviljas sådant uppehållstillstånd. Men alltjämt gäller principen om barnets bästa i svensk utlänningslagstiftning och har gjort det mycket länge. Det innebär dock inte per se att beslutet alltid blir som barnet eller eventuella vårdnadshavare vill.

Vi har väldigt olika syn på migrationslagstiftningen. Från regeringens sida lägger vi nu om lagstiftningen för att säkerställa att ett ja är ett ja och ett nej är ett nej. Det är, precis som Annika Hirvonen säger, extremt olyckligt när barn länge får leva i ovisshet. Därför är det så viktigt att verkställigheten blir bättre. Kan man få ett snabbare besked och en snabbare verkställighet blir processen också mer human. Detta är något som vi lägger mycket kraft på och som jag bedömer också är förenligt med barnets bästa.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2022/23:399 om hbtqi-plus-personers rättigheter

Anf. 80 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Daniel Vencu Velasquez Castro har frågat mig vad jag och regeringen gör för att säkerställa att hbtqi-plus-personers rättigheter stärks, för att skydda hbtqi-plus-personer från hat och hot samt ge stöd när de blivit utsatta, för att minska hatet mot hbtqi-plus-personer och om jag och regeringen ser över någon lagstiftning för att stärka mänskliga rättigheter i Sverige och göra det svårare att hata, hota och förfölja hbtqi-plus-personer.

Jag vill börja med att tacka Daniel Vencu Velasquez Castro för frågan och för ledamotens engagemang för hbtqi-personers rättigheter. För mig och regeringen är hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter en mycket angelägen fråga. I Sverige ska alla ha rätt att vara den man är och älska vem man vill. Det är särskilt viktigt att slå fast att detta ska gälla oavsett var i Sverige man bor och i vilket sammanhang man befinner sig.

Regeringens hbtqi-handlingsplan och hbtqi-strategi är en central utgångspunkt i arbetet för att främja lika rättigheter och förbättra hbtqi-personers situation i Sverige. För 2023 har 10 miljoner kronor tillförts arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Tillskottet syftar både till att fullfölja pågående insatser inom ramen för handlingsplanen och att möjliggöra nya insatser.

De numera tolv strategiska myndigheternas insatser har bidragit till att det finns mer kunskap på området och att fler konkreta åtgärder kan vidtas, även på kommunal och regional nivå. Samtidigt återstår utmaningar, vilket inte minst gäller frågor som rör hat och hot mot hbtqi-personer. Våld, diskriminering och andra kränkningar är ett av handlingsplanens fokusområden. Låt mig ge några exempel på insatser som pågår.

Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor omfattar i samtliga delar hbtqi-personers utsatthet. Detta gäller också de uppdrag som regeringen har gett med fokus på våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Alla aktörer som har fått uppdrag inom ramen för den nationella strategin ska beakta förutsättningar för och kunskap om hbtqi-personer.

Regeringen har förstärkt det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck som drabbar hbtqi-personer permanent med 50 miljoner kronor per år. Satsningen utökar de sedan tidigare permanenta medlen om 300 miljoner kronor för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.

Regeringen har fattat beslut om en ny förordning om statsbidrag för bidragsåret 2023. Syftet är bland annat att utveckla brottsofferverksamhet riktad till homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter som utsatts för våld i en nära relation, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, vid Uppsala universitet har på uppdrag av regeringen upprättat en stödtelefon för transpersoner och icke-binära personer. Till stödlinjen kan transpersoner och icke-binära som utsatts för våld i nära relation och sexuella övergrepp ringa.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor har ett pågående uppdrag att inhämta kunskap om unga hbtq-personers utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive utsatthet för så kallade omvändelseförsök.

Regeringen har påbörjat arbetet med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram mot könsrelaterat våld som ska gälla 2024–2026. Arbetet kommer även fortsättningsvis att omfatta hbtqi-personers utsatthet för våld.

Polismyndigheten har haft särskilda uppdrag med fokus på hatbrott och andra brott som hotar demokratin de senaste åren. Arbetet pågår och har vidareutvecklats, bland annat genom att man genomför kompetenshöjande insatser inom myndigheten. Vidare ska Polismyndigheten bland annat redovisa resultat av det arbete som bedrivs för att förstärka den brottsutredande förmågan och uppkläringen av dessa brott.

I betänkandet *En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp*, som är på remiss, föreslås bland annat att det ska införas ett särskilt straffansvar för gärningar riktade mot enskilda individer i sådana grupper som i dag skyddas av bestämmelsen. Förslaget kan ge enskilda brottsoffer ett bättre skydd. Förslaget träffar alla de grunder som räknas upp i hetsbestämmelsen, inklusive sexuell läggning och könsidentitet eller -uttryck.

Insatser görs också på kommunal och regional nivå. Kommuner och regioner har med hjälp av statsbidrag genomfört utbildningsinsatser i syfte att öka kunskapen om hbtqi-personers situation för att främja målgruppens rättigheter och möjligheter i kontakten med kommuner och regioner samt främjat fysiska och digitala mötesplatser för hbtqi-personer. Vi ser att fler kommuner och regioner ansöker om medel, och vi har nyligen tillfört ytterligare 1,5 miljoner kronor som ska fördelas 2023.

Som synes pågår en mängd insatser på området med många involverade myndigheter. Jag och regeringen fortsätter arbetet med att säkerställa att hbtqi-personers rättigheter stärks och för att skydda hbtqi-personer från hat och hot samt ge stöd till dem som blivit utsatta.

Anf. 81 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):
Herr talman! Tack, statsrådet Brandberg, för svaret!

Jag inser att regeringen tycker sig vara väldigt nöjd med hur arbetet för att stärka hbtqi-personers rättigheter går, och vi fick nyss höra en rätt lång redogörelse för regeringens arbete. Men politik handlar som bekant om prioriteringar, och om jag räknar rätt har regeringen, utifrån statsrådets Brandbergs svar, sammantaget lagt ungefär 60 miljoner kronor på att stärka kvinnors och hbtqi-personers rättigheter, medan skatten för höginkomsttagare har sänkts med 13 miljarder kronor.

Att vi har ett läge där det är rekordhöga suicidfall bland unga transpersoner, där hoten mot hbtqi-personer ökar, där allt fler uppger att de inte vågar vara öppet queer, där det kommer rapporter om personer som blir utslitna från taxibilar därför att de är homosexuella, där dragqueens måste ställa in sina föreställningar för att de utsätts för hat och hot och där det sker ett ständigt förlöjligande på sociala medier av hbtqi-personer vittnar om ett samhälle som blir hårdare för hbtqi-personer att leva i.

Så ser det ut i Sverige i dag, och då har vi en regering som inte vill kriminalisera omvändelseförsök riktade mot unga hbtqi-personer trots att 18 procent uppger att extern part har försökt påverka deras sexuella läggning eller könsidentitet. Inte heller har regeringen presenterat något förslag till könstillhörighetslag, trots löften från moderater och liberaler.

Statsrådet nämnde att allt fler kommuner och regioner ansöker om medel för att exempelvis skapa mötesplatser för unga hbtqi-personer, men ändå väljer regeringen att skära ned på statsbidragen till just kommuner och regioner. De 1,5 miljonerna räcker inte till mycket, vilket statsrådet Brandberg själv borde veta som tidigare kommunpolitiker.

Hur tycker statsrådet att detta ska tolkas? Först betonar regeringen vikten av att kommuner och regioner får medel för att arbeta med unga hbtqi-personer, men samtidigt skär man ned på både de generella och de riktade statsbidragen. Sedan ger man höginkomsttagare en skattesänkning som kostar staten 13 miljarder kronor, och av allt att döma ska dessa skattesänkningar fortsätta i den höstbudget som presenteras om några veckor.

Herr talman! Vi lämnar en sommar där ett transkollo tvingats ställas in till följd av hot mot kollo. Under Pride i Västerås blev en man utsatt för hatbrott, och dragqueens har varit tvungna att ställa in sina föreställningar till följd av hat och hot. Och så har vi toppolitiker i regeringsunderlaget som har jämfört dragqueens med pedofiler och kallat hbtqi-personers sätt att leva för sexuella böjelser.

Det är märkligt hur saker och ting har blivit, herr talman. För tolv år sedan var det säkert få som trodde att vi i framtiden skulle bli mindre toleranta och att hbtqi-personers rättigheter var på väg att försämrats. Men så har det blivit. Och det var nog få som trodde att Sverigedemokraterna skulle få avgörande makt i Sveriges riksdag, men även detta är verklighet i dag.

Det har inte ens gått ett år sedan den nya regeringen tillträdde, men redan har det nya regeringsunderlagets största parti lyckats elda på hatet och hoten mot hbtqi-personer. Och det blir bara värre. Detta gör de medan regeringen bara tittar på.

Nu när regeringen har valt att normalisera och legitimera Sverigedemokraterna får statsrådet Brandberg gärna berätta vilka specifika satsningar

som görs för att stävja hbtqi-personers utsatthet och stärka deras rättigheter.

Anf. 82 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att jag delar interpellantens bild att det är ett stort samhällsproblem att hbtqi-personer utsätts för hat, hot och trakasserier, inte minst via sociala medier.

Jag vill också säga, som jag tidigare har sagt och som också flera regeringskollegor har sagt, att uttalandena från Björn Söder på Twitter var förkastliga, groteska och felaktiga och gjorde mig genuint både arg och ledsen. Jag vet hur utsatta hbtqi-personer redan är på sociala medier, och den typen av uttryck riskerar att förstärka den problematiken.

Vi ser att hat, hot och trakasserier mot hbtqi-personer ökar inte bara i Sverige utan också internationellt. Utsattheten och hoten ökar, och säkerhetsläget försämras för hbtqi-personer. Här krävs konkreta åtgärder och att vi går upp på tå och hela tiden jobbar emot denna utveckling. Detta gör regeringen bland annat genom de åtgärder som jag presenterade här. En av dessa saker är att vi ser över bestämmelsen om hets mot folkgrupp. När det gäller den typen av hatbrott menar vi att det måste finnas ett bättre skydd för brottsoffer, och generellt måste också brottsofferperspektivet stärkas i vår lagstiftning.

Herr talman! Jag blev lite konfunderad när interpellanten sa att regeringen inte vill kriminalisera omvändelseterapi. Om man läser Tidöavtalet ser man att det är precis detta som det står att regeringen vill göra.

Regeringen har nyligen mottagit en utredning. Denna utredning har landat i slutsatsen att man inte anser att det behövs en särskild straffbestämmelse för omvändelseterapi. Det är utredningens slutsats.

Detta är nu en fråga som fortsatt kommer att beredas inom Regeringskansliet. Vi kommer nu såklart att inhämta remissyttranden från många remissinstanser. Därefter kommer vi att se vad regeringens ståndpunkt blir. Men regeringens ståndpunkt är inte färdigställd, och man ska inte förväxla utredningens slutsats med regeringens ståndpunkt. Det är två separata saker. Vi kommer att återkomma framöver med vad regeringens ståndpunkt blir i denna fråga.

När det gäller konstllhörighetslagen är det en fråga som bereds inom Regeringskansliet. Ansvarigt statsråd Acko Ankarberg Johansson har stått här i riksdagen och berättat att detta är ett arbete som har kommit långt och att vi hoppas kunna presentera ett lagförslag inom kort. Även här pågår alltså ett arbete.

Anf. 83 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Jag är väl medveten om att det var utredningens slutsatser som presenterades. Men om det nu står i Tidöavtalet kan också regeringen ge mer betryggande besked vad gäller omvändelseterapi. Men det är glädjande om man vill gå vidare med att göra det kriminaliserat. Det behövs. Och denna tydlighet har inte kommit från regeringen tidigare, speciellt inte vid presskonferensen när utredningens slutsatser presenterades.

Med detta sagt ökar hatbrotten mot hbtqi-personer. Och jag tror att det är viktigare än någonsin att samhället med full kraft reagerar och att politiken ser till att rättigheterna för just hbtqi-personer stärks. Det skickar nämligen ganska konstiga signaler till unga hbtqi-personer, herr talman,

när man å ena sidan vill prioritera mötesplatser för unga hbtqi-personer, men å andra sidan väljer att skära ned på statsbidragen till kommuner och regioner där dessa mötesplatser finns.

Samtidigt väljer man att samarbeta med ett hbtqi-fientligt parti, och man har valt att släppa in det i Regeringskansliet. Det är inte betryggande besked för unga hbtqi-personer som växer upp i Sverige i dag.

Inte nog med att det görs för lite för att stärka hbtqi-personers rättigheter. Statsrådet Brandberg och andra ministrar sitter varje dag, antar jag, och har förhandlingar med sverigedemokratiska representanter som själva har varit helt tysta när deras partikollegor har uttryckt sig hatiskt. Och det är inte bara Björn Söder, utan det finns fler sverigedemokrater som gör det.

Herr talman! Jag är övertygad om att en överväldigande majoritet av den svenska befolkningen står upp för människors rätt till fria liv. Och jag är övertygad om att statsrådet Brandberg gör detsamma, men det största partiet i regeringsunderlaget gör inte det. Hur länge ska regeringen bara se på medan hatet fortsätter att florerar i Regeringskansliets korridorer, och hur länge kan regeringen stoppa huvudet i sanden och låtsas som ingenting och påstå att det handlar om enskilda företeelser?

Det är rätt talande för regeringssamarbetet när företrädare som Björn Söder kan sprida falska inlägg om Stockholm Pride och kalla det för pedofili och att inget avgångskrav kommer från regeringen. Man tar avstånd från det – absolut – men Björn Söder sprider en urgammal och rätt så vidrig jämförelse om pedofili som bidrar till att polarisera och öka hatet mot hbtqi-personer. Avståndstagande i all ära, men det behövs reell handling.

En stor majoritet av hatbrotten i Sverige är riktade mot hbtqi-personer, och antalet brott ökar. Hat och hot leder alltid till verkliga handlingar och drabbar hbtqi-personer.

Förnekar statsrådet hatet från Sverigedemokraterna som parti – inte från enskilda företrädare – och att det har bidragit till ökad polarisering och är ett direkt hot mot hbtqi-personer? Menar regeringen att det största hotet mot hbtqi-personer inte kommer från högerextremismen?

Just nu behöver regeringen tala klarspråk, och jag vet att regeringen anser sig göra mycket för hbtqi-personer. Men vad tänker regeringen och statsrådet Brandberg göra åt Sverigedemokraterna?

Herr talman! Det börjar bli rätt så tröttsamt. Det har inte gått ens ett år sedan regeringen tillträdde, och under elva månader har regeringsunderlagets största parti försökt förbjuda sagostunder med dragqueens, kallat hbtqi-personers sätt att leva för sexuella böjelser, likställt hbtqi-personer med pedofili och kallat Pride för en tillställning med pedofila inslag. Och jag måste återupprepa att det inte är bara Björn Söder som gör detta.

För många av oss är det ingen hemlighet att SD är ett hbtqi-fientligt parti. Därför skulle vi aldrig sätta oss vid makten med ett sådant parti. Men det har exempelvis Liberalerna gjort. Och nu får inte bara Liberalerna ta konsekvenserna av regeringssamarbetet utan även alla hbtqi-personer. Men när är gränsen nådd? När kommer statsrådet Brandbergs röda linje att vara passerad, och när ska regeringen inse att detta inte är isolerade händelser utan att det sker systematiskt och noga kalkylerat av ett parti vars enda syfte är att skapa splittring i samhället?

Anf. 84 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag är väldigt stolt över att sitta i en regering som arbetar brett med frågorna om hbtqi-personers rättigheter och levnadsvillkor, och inte minst frågan om hat och hot mot hbtqi-personer.

Vi vidtar många åtgärder. Och i detta paket är det regeringens politik. Regeringen består av Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna. Regeringen tar stöd av Sverigedemokraterna och förhandlar om de frågor som framgår av Tidöavtalet. När det gäller hbtqi-politiken finns den med i väldigt begränsad omfattning i Tidöavtalet. I fråga om huvuddelen av regeringens hbtqi-politik sitter Sverigedemokraterna inte med vid förhandlingsbordet.

Det är ingen hemlighet att Liberalerna och Sverigedemokraterna står väldigt långt ifrån varandra i dessa frågor. Och när det gäller denna typ av politik sitter Sverigedemokraterna inte med vid förhandlingsbordet eftersom huvuddelen av dessa frågor inte finns med i Tidöavtalet.

Det som finns med i Tidöavtalet är jag stolt över. Det gäller till exempel frågan om omvändelseförsök, som vi tidigare var inne på. Den berör en bredare fråga, nämligen hedersproblematiken.

Som interpellanten mycket riktigt sa kommer hoten mot hbtqi-personer från flera olika håll. Vi har absolut olika former av extremister och personer som uttrycker hat på sociala medier. Vi har också reella hat, hot och trakasserier, för att inte tala om omvändelseförsök mot personer inom ramen för en hederskontext. Hbtqi-personers levnadsvillkor är inte desamma på Södermalm i Stockholm som de är i många förorter i Stockholm.

Herr talman! Jag besökte nyligen en fritidsgård i Rinkeby där man bedriver ett arbete med att stödja unga hbtqi-personer. Detta är en miljö där förutsättningarna för och möjligheterna att komma ut som hbtqi-personer för många av dessa ungdomar är helt obefintliga därför att priset för dem är så högt.

Detta är någonting som den förra regeringen pratade väldigt lite om. Och jag har inte sett någon konkret politik från den förra regeringen gällande dessa frågor. Vi kan inte tro att one size fits all. Vi måste titta på olika former av hot, hat och trakasserier samt försämringar av hbtqi-personers livsvillkor och jobba specifikt med olika problem.

Denna regering växlar upp arbetet just gällande det hedersrelaterade våldet och förtrycket som särskilt drabbar hbtqi-personer. Vi har bland annat tillsatt en ny utredning för en nationell strategi för könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck, där vi har gett utredaren i uppdrag att bryta ut just det hedersrelaterade våldet och förtrycket och titta på om det kan läggas som ett separat delmål för att just lyfta den särarten och se denna problematik som drabbar hbtqi-personer i en enormt stor utsträckning.

Jag kommer inte att glömma hbtqi-personerna i förorten. Jag kommer att ta till vara alla hbtqi-personers rättigheter.

Anf. 85 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Jag tycker att det är jättebra att statsrådet Brandberg har varit i Rinkeby och träffat ungdomar, men jag behöver liksom inte göra det, för jag har själv varit den ungdomen. Jag vet exakt hur det är att bo i en förort till Stockholm och känna att man inte kan komma ut.

Jag tycker att det är ganska låg nivå att påstå att Socialdemokraterna inte har gjort tillräckligt för ungdomar i förorten. Man påstår att vi inte har öppnat till exempel fritidsgårdar som är hbtqi-certifierade. Jag var politiker i Stockholm under den förra mandatperioden och för två mandatperioder sedan. Vi gjorde väldigt mycket i Skärholmen, som jag kommer ifrån och som är en förort till Stockholm. Statsrådet Brandberg får också gärna komma och besöka mig, för jag bor kvar där.

Jag tycker att det är tråkigt att regeringen väljer att ägna sig åt att tona ned hotet som kommer från Sverigedemokraterna. Man inser inte att man håller på att backa bandet, och här försöker man skapa någon sorts konflikt mellan oss två. Jag vet att det inte finns någon konflikt mellan våra partier när det kommer till den här frågan, men det är inte mitt parti som har valt att sätta sig i knäet på Sverigedemokraterna som är ett hbtqi-fientligt parti. Liberalerna har 4,6 procent, och Sverigedemokraterna har 20 procent.

Jag tycker också att det är märkligt att Sverigedemokraterna ska involveras i vissa frågor men inte i andra. Liberaler och moderater verkar gå runt och tro att de kommer att kunna plocka russinen ur kakan, men det börjar bli väldigt uppenbart att liberaler och moderater under den här mandatperioden kommer att bli tvungna att äta hela kakan i detta regerings-samarbete.

Det är Sverigedemokraterna som spår på hotet mot hbtqi-personer. Genom varenda förhandling, vartenda möte och vartenda förslag legitimerar regeringspartierna deras hat mot hbtqi-personer. När regeringen inte vågar sätta ned foten och kalla till sig partiledaren för detta hbtqi-fientliga parti visar det svart på vitt att rättigheter för hbtqi-personer inte är lika viktiga som regeringsmakten, även om det vajas med flaggor och bjuds in till mingel.

Därför undrar jag om statsrådet Brandberg tror att samarbetet med Sverigedemokraterna kommer att lämna efter sig en bättre värld för framtidens hbtqi-personer.

Anf. 86 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag har aldrig försökt och kommer inte att på något sätt försöka spela ned de hot som riktas mot hbtqi-personer på sociala medier, oavsett varifrån de kommer. Jag känner mig stolt över att den här regeringen har en framåtlutad politik för hbtqi-personer, och jag känner att vi i tider av motvind har åtgärder som på riktigt gör skillnad för hbtqi-personer – åtgärder som rör såväl hat och hot på sociala medier som, inte minst, hederskontexten.

När det gäller Sverigedemokraterna är det ett parti som kallar till sig ledamöter, och detta är en fråga som Sverigedemokraterna får hantera inom sitt parti. Den här typen av uttalanden måste såklart de ta ansvar för. Det viktiga för mig i mitt arbete är att jag kan fortsätta den typ av politik som på riktigt gör skillnad i arbetet för att stärka hbtqi-personers rättigheter och möjligheter.

Avslutningsvis vill jag tacka ledamoten för engagemanget i denna fråga. Det är helt korrekt att vi delar detta engagemang och att vi delar synen att det finns ett starkt behov av lösningar. Jag fortsätter gärna att diskutera dessa frågor framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2023) 221 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om enhetligt tilläggsskydd för växtskyddsmedel

COM(2023) 222 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om enhetligt tilläggsskydd för läkemedel och om ändring av förordningarna (EU) 2017/1001, (EG) nr 1901/2006 och (EU) nr 608/2013

COM(2023) 223 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om tilläggsskydd för växtskyddsmedel (omarbetning)

COM(2023) 226 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 806/2014 vad gäller åtgärder för tidigt ingripande, villkor för resolution och finansiering av resolutionsåtgärder

COM(2023) 227 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/59/EU vad gäller åtgärder för tidigt ingripande, villkor för resolution och finansiering av resolutionsåtgärder

COM(2023) 228 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/49/EU vad gäller insättningsgarantins omfattning, användning av medel från insättningsgarantisystem, gränsöverskridande samarbete och transparens

COM(2023) 231 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om tilläggsskydd för läkemedel (omarbetning)

COM(2023) 244 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets beslut 2009/917/RIF vad gäller dess anpassning till unionens bestämmelser om skydd av personuppgifter

COM(2023) 262 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG vad gäller mervärdesskatteregler för beskattningsbara personer som möjliggör distansförsäljning av importerade varor och tillämpningen av den särskilda ordningen för distansförsäljning av varor importerade från ett tredjeterritorium eller ett tredjeland och särskilda ordningar för deklaration och betalning av mervärdesskatt vid import

COM(2023) 269 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska sjösäkerhetsbyrån och om upphävande av förordning (EG) nr 1406/2002

COM(2023) 273 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2005/35/EG om föroreningar förorsakade av fartyg och om införande av sanktioner, inbegripet straffrättsliga sanktioner, för föroreningsbrott

COM(2023) 278 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1286/2014 vad gäller moderniseringen av faktabladet

COM(2023) 279 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven (EU) 2009/65/EG, 2009/138/EG, 2011/61/EU, 2014/65/EU och (EU) 2016/97 vad gäller unionens regler om skydd för icke-professionella investerare

COM(2023) 280 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av åtgärder samt samarbete i frågor som rör skydd för vuxna

- COM(2023) 314 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om transparens och integritet i klassificeringsverksamhet avseende miljö, samhällsansvar och bolagsstyrning (ESG-betyg)
- COM(2023) 324 Förslag till rådets direktiv om snabbare och säkrare skattelättnad för överskjutande källskatt
- COM(2023) 335 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av den europeiska plattformen för strategisk teknik (STEP) och om ändring av direktiv 2003/87/EG och förordningarna (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) nr 1303/2013, (EU) nr 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 och (EU) 2021/241
- COM(2023) 338 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Ukrainafaciliteten
- COM(2023) 348 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av ytterligare förfaranderegler avseende verkställighet av förordning (EU) 2016/679
- COM(2023) 359 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut (EU) 2017/1324 vad gäller unionens fortsatta deltagande i partnerskapet för forskning och innovation i Medelhavsområdet (Prima) inom ramen för Horisont Europa
- COM(2023) 368 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om tillhandahållande av tjänster i digital euro av betaltjänstleverantörer registrerade i medlemsstater som inte har euron som valuta och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1230
- COM(2023) 395 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/852 av den 17 maj 2017 om kvicksilver vad gäller tandamalgam och andra produkter med kvicksilver tillsatt som omfattas av tillverknings-, import- och exportrestriktioner
- COM(2023) 402 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 223/2009 om europeisk statistik
- COM(2023) 424 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF
- COM(2023) 459 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om EU:s arbetsmarknadsstatistik om företag och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 530/1999 och Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 450/2003 och (EG) nr 453/2008

§ 21 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 21 augusti

2022/23:412 Plikt att anmäla elever i skolan

av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till statsrådet *Lotta Edholm* (L)

§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 augusti

2022/23:924 Den ekonomiska krisen i Region Skåne

av *Anna Wallentheim* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2022/23:925 Ökat hot och hat

av *Anna Wallentheim* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

den 18 augusti

2022/23:926 Ökat hot och hat

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:927 Sveriges förhandlingsposition när det gäller eventuellt beslut om PPWR

av *Johan Löfstrand* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2022/23:928 Nästa steg för järnvägen mellan Oslo och Stockholm

av *Gunilla Svantorp* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:929 Trygghet under praktik vid EU:s institutioner

av *Gunilla Svantorp* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

den 21 augusti

2022/23:930 Teckenspråksutbildning för vissa föräldrar

av *Camilla Hansén* (MP)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 17 augusti

2022/23:879 Konkurrens i livsmedelsbranschen

av *Zinaida Kajevic* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:894 Svenska vilda bär

av *Malin Larsson* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2022/23:895 Effektiva transportlösningar

av *Tomas Eneroth* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:901 Diskriminering i det kontantlösa samhället
av *Jessica Rodén* (S)
till statsrådet *Niklas Wykman* (M)

Prot. 2022/23:134
22 augusti

den 18 augusti

2022/23:896 Omprioritering av resurser mellan högre utbildning och yrkesutbildning

av *Victoria Tiblom* (SD)
till utbildningsminister *Mats Persson* (L)

den 21 augusti

2022/23:899 Insatser för ökad punktlighet på Ystadbanan

av *Adrian Magnusson* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:900 Ursparning till följd av stora mängder regn

av *Jim Svensk Larm* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:902 Dubbelspår på Ostkustbanan

av *Jim Svensk Larm* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:906 Statsrådets kontakter med arbetsmarknadens parter

av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 16.33.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 39 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 76 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1	Avsägelse	1
§ 2	Anmälan om ersättare för statsråd	1
§ 3	Anmälan om ersättare.....	1
§ 4	Anmälan om kompletteringsval	1
§ 5	Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	2
§ 6	Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	2
§ 7	Anmälan om faktapromemorior	2
§ 8	Svar på interpellation 2022/23:377 om gasattacker mot skolflickor i Iran	3
	Anf. 1 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	3
	Anf. 2 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	4
	Anf. 3 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	5
	Anf. 4 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	6
	Anf. 5 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	7
	Anf. 6 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	8
	Anf. 7 Utrikesminister TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	8
§ 9	Svar på interpellation 2022/23:396 om betygsinflation	9
	Anf. 8 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	9
	Anf. 9 DANIEL RIAZAT (V).....	10
	Anf. 10 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	11
	Anf. 11 DANIEL RIAZAT (V).....	12
	Anf. 12 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	13
	Anf. 13 DANIEL RIAZAT (V).....	13
	Anf. 14 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	14
§ 10	Svar på interpellation 2022/23:403 om friskolekoncerner som inte sköter sitt utbildningsuppdrag	15
	Anf. 15 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	15
	Anf. 16 DANIEL RIAZAT (V).....	15
	Anf. 17 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	16
	Anf. 18 DANIEL RIAZAT (V).....	17
	Anf. 19 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	18
	Anf. 20 DANIEL RIAZAT (V).....	19
	Anf. 21 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	19
§ 11	Svar på interpellation 2022/23:406 om branschskolorna	20
	Anf. 22 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	20
	Anf. 23 DANIEL RIAZAT (V).....	21
	Anf. 24 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	22
	Anf. 25 DANIEL RIAZAT (V).....	22
	Anf. 26 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	23
	Anf. 27 DANIEL RIAZAT (V).....	23
	Anf. 28 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	24
§ 12	Svar på interpellation 2022/23:407 om det arbetsmarknadspolitiska rådet.....	25
	Anf. 29 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	25
	Anf. 30 SOFIA AMLOH (S).....	25
	Anf. 31 JOHANNA HARALDSSON (S)	26

Anf. 32 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	27
Anf. 33 SOFIA AMLOH (S).....	27
Anf. 34 JOHANNA HARALDSSON (S)	28
Anf. 35 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	29
Anf. 36 SOFIA AMLOH (S).....	29
Anf. 37 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	30
§ 13 Svar på interpellation 2022/23:402 om legalisering av cannabis i Tyskland	30
Anf. 38 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	30
Anf. 39 KARIN SUNDIN (S)	32
Anf. 40 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	33
Anf. 41 KARIN SUNDIN (S)	33
Anf. 42 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	34
Anf. 43 KARIN SUNDIN (S)	35
Anf. 44 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	36
§ 14 Svar på interpellation 2022/23:374 om risker och möjligheter med artificiell intelligens.....	36
Anf. 45 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	36
Anf. 46 JOSEF FRANSSON (SD)	37
Anf. 47 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	38
Anf. 48 JOSEF FRANSSON (SD)	39
Anf. 49 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	40
Anf. 50 JOSEF FRANSSON (SD)	41
Anf. 51 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	42
§ 15 Svar på interpellation 2022/23:408 om användning av pengar från det kommunala utjämningsystemet.....	43
Anf. 52 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	43
Anf. 53 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	43
Anf. 54 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	45
Anf. 55 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	45
Anf. 56 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	47
Anf. 57 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	48
Anf. 58 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	48
§ 16 Svar på interpellation 2022/23:393 om sanktioner mot pushbacks	49
Anf. 59 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	49
Anf. 60 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	50
Anf. 61 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	50
Anf. 62 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	51
Anf. 63 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	52
Anf. 64 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	53
Anf. 65 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	53

§ 17 Svar på interpellation 2022/23:394 om rättigheter för ukrainska flyktingar i Sverige	54
Anf. 66 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	54
Anf. 67 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	55
Anf. 68 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	56
Anf. 69 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	56
Anf. 70 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	57
Anf. 71 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	58
Anf. 72 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	58
§ 18 Svar på interpellation 2022/23:398 om utvisning av barn som är födda och uppvuxna i Sverige	59
Anf. 73 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	59
Anf. 74 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	59
Anf. 75 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	60
Anf. 76 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	61
Anf. 77 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	62
Anf. 78 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	62
Anf. 79 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	63
§ 19 Svar på interpellation 2022/23:399 om hbtqi-plus-personers rättigheter	63
Anf. 80 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	63
Anf. 81 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	65
Anf. 82 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	66
Anf. 83 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	66
Anf. 84 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	68
Anf. 85 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	68
Anf. 86 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	69
§ 20 Bordläggning.....	70
§ 21 Anmälan om interpellation	71
§ 22 Anmälan om frågor för skriftliga svar	72
§ 23 Anmälan om skriftliga svar på frågor	72
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 16.33.	73